UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Miroslav Malý

Oddlužení – sanační způsob řešení úpadku

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Tematický okruh: Civilní právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 10. 2. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 216 826 znaků včetně mezer.

Miroslav Malý

V Praze dne 10. 2. 2020

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., vedoucímu mé rigorózní práce, za odborné vedení, cenné připomínky a ochotnou pomoc při zpracování tématu rigorózní práce.

Obsah

Obsah 1
Úvod 3
1. Obecná charakteristika insolvenčního řízení 6
1.1. Historie insolvenčního řízení 7
1.2. Základní prameny insolvenčního práva 11
1.2.1. Insolvenční zákon 11
1.2.2. Ostatní prameny insolvenčního práva 14
1.3. Úpadek a způsoby jeho řešení 16
1.4. Oddlužení jako sanační způsob řešení úpadku 20
2. Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení 23
2.1. Osoby oprávněné k podání návrhu na povolení oddlužení 25
2.2. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení 28
3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení 31
3.1. Odmítnutí návrhu 31
3.2. Zamítnutí návrhu 33
3.3. Řešení dlužníkova úpadku konkursem 38
3.4. Rozhodnutí o povolení oddlužení 40
3.5. Způsoby oddlužení 42
4. Průběh řízení po rozhodnutí o povolení oddlužení 54
4.1. Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení 54
4.1.1. Druhy pohledávek 56
4.1.2. Přezkum pohledávek 62
4.2. Hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku 65
4.3. Námitky věřitelů 67
4.4. Schválení oddlužení 68

4.5. Povinnosti subjektů po schválení oddlužení 71
5. Přerušení a prodloužení průběhu oddlužení 75
6. Ukončení procesu oddlužení 78
6.1. Splnění oddlužení 78
6.2. Nesplnění oddlužení 81
6.3. Osvobození dlužníka od placení pohledávek 82
6.4. Zrušení oddlužení 84
Závěr 88
Seznam zkratek 92
Seznam použitých zdrojů 93
Abstrakt 99
Abstract 101
Klíčová slova / Key words 103

Úvod

Insolvenční právo je dynamický obor, který se v posledních letech rozšiřuje do povědomí mnoha lidí, a to především v souvislosti s procesem oddlužení. Jedná se o rychle se vyvíjející obor, což dokazuje především fakt, že zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „IZ“), který je základním pramenem tohoto oboru, již byl od své účinnosti, která nastala 1. ledna 2008, dvaatřicetkrát novelizován a do budoucna se jistě dají očekávat jeho další změny. Nutno říci, že tento urychlený vývoj není úplně nejšťastnější, a to zejména z hlediska právní stability. Pokud vyjdeme z výše uvedeného počtu novel, zjistíme, že insolvenční zákon je za jedenáct let od své účinnosti novelizován v průměru třikrát do roka. Pokud se třikrát během jednoho roku změní pravidla na poli insolvenčního práva, má to veliký dopad na právní jistotu, která v oblasti insolvenčního práva není velká.

Insolvenční právo je především práce se závazky. Jedná o závazky peněžité, zejména o ty, které jsou po splatnosti. Ostatně předmětem úpravy insolvenčního zákona je řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka, a právě o peněžitých závazcích po splatnosti (neboli „dluzích“) hovoří definice úpadku v ust. § 3 IZ. Je nutné si uvědomit, že v podmínkách tržní ekonomiky se peněžitý závazek stal v podstatě běžnou součástí života mnoha lidí. Problém však nastává v situaci, kdy tento závazek není dobrovolně splněn. V dnešní době je na člověka vyvíjen obrovský nátlak ze strany různých bankovních i nebankovních subjektů, který vede k tomu, že se většina lidí zadluží dobrovolně a často kvůli věcem, které ani nepotřebuje. Stačí si večer zapnout televizi nebo přes den rádio při cestě do práce. Všude se na nás valí reklamy na výhodné úvěry a půjčky. Problém dnešní doby je dle mého názoru v tom, že na tyto nabídky věřitelů (o jejichž výhodnosti by jistě šla vést dlouhá polemika) nejčastěji reagují lidé s nízkou finanční gramotností, kteří neumějí v dlouhodobém časovém horizontu zhodnotit své finanční možnosti. V konečném důsledku se často dostávají do tzv. *dluhové spirály*, kdy jeden dluh řeší novou půjčkou, což vede ve svém důsledku pouze ke zhoršení celé situace a následnému vyčlenění takového dlužníka z ekonomického života. Všechny dlužníky však samozřejmě nejde paušalizovat a zcela jistě jsou i tací, kteří se do svízelné situace nedostali vlastním přičiněním, ale spíše souhrou nešťastných náhod.

Cestou z této „*dluhové pasti“* může být právě insolvenční řízení v podobě procesu oddlužení. Tento institut poskytuje dlužníku v případě splnění podmínek stanovených insolvenčním zákonem jakousi „druhou šanci“ v podobě osvobození od dosavadních dluhů

a umožňuje mu navrátit se zpět do ekonomického života. Současně pak přináší i určité východisko pro věřitele, jejichž pohledávky jsou při procesu oddlužení uspokojeny alespoň částečně.

Cílem této rigorózní práce je poskytnout základní rozbor celého procesu oddlužení. Tato práce je navíc psána v době, kdy institut oddlužení zasáhla tzv. *oddlužovací novela*, jejímž důsledkem je především zmírnění podmínek pro vstup do oddlužení. V návaznosti na tuto skutečnost jsou proto v mnohých kapitolách analyzovány novinky zavedené touto novelou, jejich úskalí, sporné otázky a možné interpretace. Sporné otázky a případné interpretace nových, resp. novelizovaných ustanovení insolvenčního zákona se pak pokouším rozebrat a nabídnout jejich možná řešení. Přesto se domnívám, že zcela jisté odpovědi na tyto otázky a na všechny možné výklady sporných ustanovení poskytnou až rozhodnutí vyšších soudních instancí, případně další novelizace insolvenčního zákona.

K výběru uvedeného tématu rigorózní práce mě vedla především má dosavadní právní praxe, která je již od studentských let spjatá s advokátní kanceláří, která se na insolvenční právo specializuje a současně je valná většina advokátů spolupracujících s touto advokátní kanceláří rovněž insolvenčními správci. Tato skutečnost mi umožňuje praktický náhled na insolvenční řízení, zejména na institut oddlužení, a to jak z pohledu věřitele, tak z pohledu dlužníka. Druhým motivem k tomuto tématu pak byla již výše zmíněná aktuálnost tématu způsobená tzv. *oddlužovací novelou.*

Práce je rozdělena na šest kapitol. V první kapitole své práce se věnuji obecné charakteristice insolvenčního řízení a dále následuje stručný exkurz do historie insolvenčního řízení. Poté jsou rozebrány současné prameny insolvenčního práva se zaměřením na insolvenční zákon, jeho vývoj a poslední významnou novelu, která se dotýká především tématu této práce – institutu oddlužení. Na konci první kapitoly pak definuji nejzásadnější pojem insolvenčního řízení, kterým je úpadek dlužníka, jehož vyřešení je předmětem úpravy insolvenčního zákona. Současně zde stručně rozeberu způsoby řešení úpadku dlužníka, mezi které patří i institut oddlužení, jemuž je věnována samostatná podkapitola, která uzavírá první část této práce.

V druhé kapitole práce se již věnuji zahájení insolvenčního řízení, a především procesu oddlužení. Jejím obsahem je insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, jeho náležitosti a výčet osob, které tento návrh mohou za dlužníka k soudu podat.

Současně je zde rozebrána problematika týkající se odměny a jejího uplatnění za sepis insolvenčního návrhu.

Ve třetí kapitole práce je rozebrán rozhodovací proces o podaném insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení se zaměřením na všechny možnosti rozhodnutí o něm. S tím souvisí i zde rozebrané současné způsoby oddlužení.

Následuje čtvrtá kapitola popisující postup subjektů dotčených insolvenčním řízení po kladném rozhodnutí insolvenčního soudu a povolení oddlužení. Kapitola je zaměřena na další fázi řízení, kterou je rozhodování o schválení oddlužení. Jsou zde tedy rozebrány pohledávky a způsoby jejich uplatňování a dále činnost věřitelů, kteří mají na tuto fázi řízení nemalý vliv. Kapitolu pak zakončuje výčet povinností, které jsou subjektům dotčeným insolvenčním řízením ukládány v případě schváleného oddlužení.

V páté kapitole je nastíněn nový institut vnesený oddlužovací novelou, a to přerušení a prodloužení průběhu oddlužení. Jelikož je tento institut nový, nachází se zde pouze teoretický rozbor případů, v nichž by mohl být využíván a zamyšlení, proč jej zákonodárce do insolvenčního zákona začlenil.

Rigorózní práci pak uzavírá poslední kapitola, kde je rozebráno jak zrušení oddlužení, tak úspěšné ukončení celého oddlužovacího procesu a jeho důsledky.

1. Obecná charakteristika insolvenčního řízení

Insolvenční řízení slouží jako nástroj k vyřešení sporů mezi věřiteli na jedné straně a dlužníky na straně druhé. Standardně se věřitelé mohou domáhat uspokojení svých pohledávek za dlužníky, pokud tyto nebyly dobrovolně splněny prostřednictvím nalézacího řízení. Pokud je pak v nalézacím řízení věřiteli pravomocně přiznána pohledávka za dlužníkem, je povinností dlužníka tuto věřitelovu pohledávku uspokojit. Za situace, kdy dlužník svou pohledávku dobrovolně nesplní, se může věřitel jejího uspokojení domáhat pomocí řízení vykonávacího. Problém ovšem nastává v situaci, kdy je věřitelů více a dlužníkův majetek nedosahuje takové výše, aby mohli být všichni věřitelé spravedlivě uspokojeni. V tomto okamžiku již vykonávací řízení přestává sloužit svému účelu a pohledávky většiny věřitelů zůstávají mnohdy neuspokojeny na úkor jiných.

Právě pro tento účel bylo do naší právní úpravy zařazeno řízení insolvenční, dříve známé jako úpadkové. Jeho předmětem, který je vyjádřen hned v úvodním ustanovení insolvenčního zákona, je řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka zákonem předpokládaným způsobem a oddlužení dlužníka. Samotné insolvenční řízení ovšem nelze označit ani za řízení vykonávací, ani za řízení nalézací. Insolvenční řízení má zvláštní povahu. Jednak se vyznačuje velikým počtem subjektů řízení, jednak kombinuje prvky řízení nalézacího a vykonávacího. Insolvenční řízení je tedy komplexně upravený institut, který má své vlastní zásady a snaží se upravit co nejširší oblast tohoto práva. Oblast práva, kterou postihuje, je ovšem velice široká, a proto je část úpravy obsažená i v ostatních zákonech, které ovšem musí při jejich užívání respektovat zásady práva úpadkového. Tyto základní zásady jsou vymezeny v ust. § 5 IZ. Patří sem povinnost vést insolvenční řízení tak, aby žádný z jeho účastníků nebyl nespravedlivě poškozen a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení všech věřitelů. Věřitelé pak mají mít obdobné postavení, rovné možnosti a jejich práva nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení nelze omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce. Současně se musí zdržet jednání, které by směřovalo k uspokojení jejich pohledávky mimo insolvenční řízení.

Úprava obsažená v IZ zavádí jednotné insolvenční řízení, které lze rozdělit na dvě fáze. V první fázi se zjišťuje existence úpadku dlužníka a stanovuje se způsob jeho řešení. Následně se insolvenční řízení překlápí do druhé fáze, kdy po rozhodnutí o úpadku je stanoven jeden ze způsobu řešení úpadku a nastává jeho realizace. I když se další postup

v insolvenčním řízení liší, obsahuje IZ mnoho ustanovení, která jsou všem způsobům řešení úpadku společná a nacházejí se v obecné části IZ. Mezi jednotlivými způsoby řešení úpadku pak není nepřekročitelná hranice, jelikož některé způsoby úpadku se při jejich neúspěšném řešení mohou přeměnit na univerzální způsob, kterým je konkurs.[1]

1.1. Historie insolvenčního řízení

První náznaky řešení insolvence a zejména prvku oddlužení se vyskytují již v Chammurapiho kodexu či v Tóře. Tyto kodexy znaly institut tzv. svobodného roku, kdy bylo dlužníkům umožněno se každý sedmý rok zbavit svých dluhů. Toto pravidlo ovšem platilo pouze pro občany, a nikoliv pro cizince. Pokud se posuneme v čase o několik století dál až do dob římské říše, nalezneme zde další odkaz řešení stavu insolvence. V případě, že dlužník měl více věřitelů (*concursus creditorum)*, umožnil praetor věřitelům ujmout se všeho jeho majetku prostřednictvím tzv. *mission in bona,* po kterém následovalo *venditio bonorum* neboli prodej majetku. Tomuto postupu nejprve předcházela žádost věřitelů proti již odsouzenému či nechráněnému dlužníku, který neplatil své dluhy. Prodej majetku se pak realizoval prostřednictvím veřejné dražby tak, že majetek byl přiklepnut tomu, kdo nabídl věřitelům nejvyšší míru uspokojení jejich pohledávek za dlužníkem. Vydražitel se poté stal univerzálním sukcesorem dlužníka a byl označován jako *bonorum emptor.* Toto vše probíhalo za dob republiky. V období pozdního císařství za císaře Justiniána se postup změnil a zde vznikl zárodek jedné ze základních zásad insolvenčního práva, tj. zásady *per condicio creditorum* neboli zásady poměrného uspokojení. Zpeněžení majetku dlužníka v tomto období probíhalo po částech a výtěžek se rozdělil mezi věřitele podle poměru jejich pohledávek.[2]

Další fáze vývoje insolvenčního práva a úpadku probíhala ve středověku, kdy ovšem byla limitována především regionální a stavovskou rozdrobeností. Základní rysy římského práva však nadále přetrvávaly. Za hlavní zmínku z tohoto období stojí postupné rozšiřování pojmu bankrot. Tento pojem převzala čeština z německého slova *Bankrott*, německý jazyk

[1] MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy.* 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 2.

[2] WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 196.

jej předtím převzal z italského *banca rotta.*[3] V rámci německé právní úpravy pak lze zmínit především lubecké či hamburské městské právo a pozdější augsburský dražební řád z roku 1447. V Anglii pak úpadkové právo upravuje v tomto období tudorovský zákon Statute of Bankurpts z roku 1542 a ve Francii se poprvé objevuje úprava úpadkového práva v Colbertově obchodní ordonanci z roku 1673.[4]

Právě v tomto období se začalo citelněji vyvíjet úpadkové právo i v českých zemích. Bylo tomu především v důsledku výrazných ekonomických změn. V tomto období totiž začala celá Evropa pociťovat prudké kolísaní cenových hladin, což byl negativní důsledek zámořských objevů. Příliv zlata a stříbra ze zámořských kolonií měl drtivý dopad na měnu jednotlivých zemí, když se světové zásoby stříbra během nedlouhé doby zmnohonásobily, což vedlo k neřízené inflaci. Současně se v této době vyskytovalo mnoho obchodních příležitostí, ale ruku v ruce s obchodními příležitostmi rostlo i riziko, že obchod selže. Důsledek těchto změn byl, že na jedné straně se vytvářela nová vrstva bohatých lidí a na straně druhé docházelo k situacím, kdy se do úpadku dostávalo stále více lidi. To vše si vynutilo jasnou právní úpravu, kterou představovalo Obnovené zřízení zemské z roku 1627, které bylo později doplněno o Deklaratoria a Novelly. Obnovené zřízení zemské, které mimo jiné obsahuje soubor ustanovení týkající se úpadkového práva, je tak považováno za první koncepční úpravu této oblasti práva v českých zemích. Jedná se však pouze o úpravu v rámci práva zemského, doplněného parciální úpravou práv městských.[5]

Za vznik obecného úpadkového práva tedy lze považovat až vydání konkursního řádu Josefa II. z roku 1891, který obsahoval tradiční pojetí konkursu jako jediného způsobu řešení úpadku dlužníka.[6]

Josefínský konkursní řád byl komplexní předpis, který byl platný pro všechny skupiny obyvatel, všechny situace a především pro všechny hospodářsky významné části císařství. Jeho velkou nevýhodou však byla zdlouhavost a značná nepružnost řízení, a to až

---

[3] *Banca rotta* znamená v italštině rozbitý stůl, lavice. Italští směnárníci, kteří byli považováni za předchůdce bankéřů, totiž nabízeli své služby na lavicích, a v případě, že nebyli schopni splnit své dluhy, byly jim lavice úředně rozbity a zničeny. V důsledku toho došlo k znemožnění jejich podnikání a nastal jejich úpadek.

[4] WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 197.

[5] SMRČKA, L. a kolektiv. *Insolvenční řízení. (očekáváním reality a budoucnost insolvenčního zákona).* 1. vydání. Praha: Kamil – Mařík – Professional Publishing 2016, s. 44.

[6] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 27.

takového rozsahu, že byl často obcházen. Dalším problémem pak byly značné náklady řízení, přičemž všechny jeho procesní nedostatky zastínily jeho jinak dobře propracovaný systém. I přes četné pokusy o zdokonalení a některé novelizace se jeho základní chyby nikdy nepodařilo odstranit. Roku 1869 pak byl vydán Rakouský konkurzní řád, který byl inspirován pruským zákonodárstvím. I u něj však nastaly obdobné problémy. Nedokázal vytvořit levnější systém z hlediska nákladů ani pružnější z hlediska časového, přičemž současně opomíjel problematiku velkých věřitelů. V době, kdy se rozvíjelo bankovnictví a úvěrování, tedy nebylo nejmoudřejší na tuto problematiku zapomenout, a proto následovala opět řada novelizací. V roce 1884 byla speciálními zákony posílena práva věřitelů. Byla zavedena lepší ochrana věřitelů před nečestnými postupy dlužníků a dále byla snížena možnost dlužníka klást během konkursního řízení odpor. Stále však nebyla zakotvena úprava vyrovnávací.[7]

Teprve další právní úprava v podobě císařského nařízení ze dne 10. 12. 1914, č. 337/1914 z.ř., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnávací a odpůrčí zakotvila oproti konkursnímu řádu i řád vyrovnávací, který obsahoval předpisy týkající se vyrovnání mimo režim konkursu a dále některá nová ustanovení trestního práva v souvislosti s konkursem. Tato úprava byla při vzniku Československé republiky převzata recepčním zákonem č. 11/1918 Sb., a stala se tak součástí československého právního řádu, a to až do roku 1931, kdy nabyl účinnosti zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí. Hlavním přínosem tohoto zákona byla především skutečnost, že odstranil dualismus v tomto odvětví a zavedl jednotnou úpravu na území celé republiky.[8] Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí převzal s jistými úpravami z císařského nařízení z roku 1914 mimokonkursní nucené vyrovnání. Tyto úpravy měly za cíl především účinnější ochranu zájmů věřitelů. Jednalo se o změny ve zvýšení dosavadní minimální nabídky na uspokojení věřitelů, kteří nepožívali přednostního uspokojení, lepší zjišťování hospodářského stavu dlužníka, a tedy zajištění spolehlivého podkladu pro rozhodnutí věřitelů o přiměřenosti nabízeného vyrovnání. To současně znamenalo i větší ochranu před zneužitím vyrovnávacího řízení. Dalším z cílů této novely

[7] SMRČKA, L. a kolektiv. *Insolvenční řízení. (očekáváním reality a budoucnost insolvenčního zákona).* 1. vydání. Praha: Kamil – Mařík – Professional Publishing 2016, s. 48.

[8] V Československé republice platilo do účinnosti zákona č. 64/1931 Sb. pro Čechy a Moravskoslezsko císařské nařízení z roku 1914, ovšem na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platil konkurzný zákon vydaný zákonným čl. XVII/1881 a vyrovnávací řád vydaný nařízením ze dne 15.11.1915, č. 4070/1915 E.M.

bylo omezení do té doby vysokého počtu vyrovnávacích řízení a odejmutí možnosti participace dlužníkům, kteří pro způsob svého hospodaření nezasluhovali výhod tohoto řízení. Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí, byl uplatňován až do 1. 1. 1951, kdy byl zrušen zákonem č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, který v důsledku ekonomických změn a politických událostí s úpadkovým právem nepočítal a zavedl pouze tzv. exekuční likvidaci spočívající v prodeji veškerého majetku dlužníka. K opětovnému včlenění konkursního a vyrovnávacího řízení pak došlo až v roce 1991 zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“).[9]

Jak napovídá již název zákona o konkursu a vyrovnání, měl tento zákon upravovat dva způsoby řešení úpadku dlužníka. Jedním byl likvidační způsob v podobě konkursu, druhým byl sanační způsob v podobě vyrovnávacího řízení. V praxi se však uplatňoval převážně konkurs. Bylo tomu tak zejména proto, že vyrovnání bylo alternativou konkursu, ovšem jeho předpoklady nebyly pro praxi vhodně nastaveny. Vyrovnání bylo vázáno na návrh dlužníka splňujícího podmínky pro prohlášení konkursu. V tomto návrhu musel dlužník uvést, jaké vyrovnání nabízí, a předložit úplný seznam svého majetku i závazků. Pro povolení vyrovnání bylo dále požadováno, aby byl dlužník bezúhonný ve vztahu k trestným činům podvodu nebo poškozování věřitele a sledoval jím poctivý záměr. Dále nesmělo jít o opakované řešení úpadku dlužníka ve lhůtě pěti let před podáním návrhu. Další, v praxi velice těžko splnitelnou podmínkou, bylo uspokojení či zajištění uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů a uspokojení pohledávek tzv. nepřednostních věřitelů alespoň ve výši 45 % včetně příslušenství za dobu dvou let od podání návrhu. Po povolení vyrovnání jej soud musel potvrdit. Podkladem pro vydání potvrzení bylo tzv. vyrovnací jednání, při kterém oprávnění věřitelé mohli hlasovat o vyrovnání. Soud následně vyrovnání potvrzoval, a to za předpokladu, že vyrovnáním nedošlo ke zkrácení nároků osob oprávněných požadovat vyloučení věci, nároků oddělených věřitelů a nároků na poskytnutí výživy, pokud byly zaplaceny přednostní pohledávky nebo pokud bylo jejich zaplacení zajištěno. Dále nesměla například být poskytnuta výhoda některému věřiteli stejného pořadí. Následně mohl soud i přes souhlas věřitelů rozhodnout, že potvrzení vyrovnání zamítá, pokud zjistil, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody nebo pokud nebyly dlužníkem uhrazeny

[9] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. XXVIII-XXX.

náklady řízení do 30 dnů od přijetí vyrovnání i přes výzvu soudu. Soud dále mohl zamítnout potvrzení vyrovnání, pokud se dozvěděl, že není možné získat dostatečný přehled o dlužníkových hospodářských poměrech, jelikož dlužník nevedl řádně obchodní knihy, a jestliže by vyrovnání bylo ve značném rozporu se společným zájmem věřitelů. Při včasném splnění vyrovnání pak byl dlužník osvobozen od části svých závazků, k jejímuž splnění nebyl dle vyrovnání povinen.[10]

Používání ZKV v praxi pak opakovaně ukázalo, že zákon často umožňoval dlužníku jej zneužívat. Dělo se tak například pomocí spolčení dlužníka s některými věřiteli a následnému využívání jejich činnosti k maření konkurzního řízení. Další problémy ZKV pak spočívaly v nedostatečných pravomocech věřitelů, mezi které například patřila nemožnost odvolání insolvenčního správce, s jehož činností byli věřitelé nespokojeni. Současně byla kritice podrobena i zdlouhavost konkurzního řízení, ale především jeho nízká efektivita, kdy bylo dosahováno pouze malých výnosů pro věřitele při značných nákladech řízení.[11]

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v praxi bylo velice těžké splnit podmínky vyrovnání, a možnost jeho využití tedy zbývala pro velmi malý okruh dlužníků. Ve spojení s tímto faktem spolu s rozvíjejícím se tržním hospodářstvím a vstupem České republiky do Evropské unie bylo jasné, že je potřeba zastaralý a v některých případech v praxi nevhodný ZKV nahradit novou úpadkovou úpravou. Jako základní inspirační zdroje pro novou úpravu byly použity americký zákon z roku 1978 *Bankruptcy Act,* a především pak německý insolvenční řád (*Insolvenzordung*) z roku 1994. Dva roky po vstupu do Evropské unie tak byl přijat insolvenční zákon.[12]

1.2. Základní prameny insolvenčního práva

1.2.1. Insolvenční zákon

Základním pramenem úpravy insolvenčního práva je IZ. Tento zákon byl schválen s účinností od 1. 1. 2008 a nahradil do té doby účinný ZKV. Původně měl IZ nabýt účinnosti

[10] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 28–30.

[11] SMRČKA, L. a kolektiv. *Insolvenční řízení. (očekáváním reality a budoucnost insolvenčního zákona).* 1. vydání. Praha: Kamil – Mařík – Professional Publishing 2016, s. 48.

[12] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 30.

již 1. 1. 2007, ovšem jeho účinnost byla odsunuta zák. č. 108/2007 Sb., a to z důvodu nedostatečné připravenosti systému insolvenčního rejstříku[13], bez kterého si lze těžko představit řádný průběh insolvenčního řízení.

V rámci insolvenčního zákona tedy konečně došlo k prosazení sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka. Jednalo se jak o dlužníka podnikatele (reorganizace), tak dlužníka nepodnikatele (oddlužení). IZ byl přijímán s velkým očekáváním, že tato nová úprava bude komplexní a stabilní, ukázalo se však, že tato očekávání byla příliš optimistická. K prvním novelizacím zákona totiž došlo ještě před nabytím jeho účinnosti, a to zákonem č. 217/2009 Sb., tzv. doprovodným zákonem. Vzhledem k tomu, že do dnešního dne byl IZ novelizován celkem dvaatřicetkrát, lze konstatovat, že měl v době svého vydání četné nedostatky, které bylo potřeba průběžně odstraňovat.[14]

Z četných novelizací bych pro účely své práce zmínil především ty, které měly dopad na proces oddlužení. Novela provedená zákonem č. 217/2009 Sb. zavedla možnost dlužníka požádat o snížení splátek jeho splátkového kalendáře a realizace oddlužení ve formě splátkového kalendáře byla svěřena do rukou insolvenčního správce. Další velkou novelou byla novela provedená zákonem č. 294/2013 Sb. s účinností od 1. 1. 2014, jinak také nazývána „*revizní novela*“. Tato novela byla přijata jako reakce na zkušenosti s aplikací insolvenčního zákona v jeho prvních letech účinnosti. Pro institut oddlužení byla tato novela významná z toho hlediska, že zavedla společné oddlužení manželů a dále umožnila oddlužení fyzických osob podnikatelů. Dále považuji za důležité zmínit, že touto novelou bylo s konečnou platností jednoznačně potvrzeno dominantní postavení insolvenčního řízení, ke kterému docházelo při střetu s řízením exekučním. Se zákonem č. 64/2017 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 7. 2017, je pak spojena především snaha odlehčit insolvenčním soudům od velkého množství úkonů a jednání v souvislosti s institutem oddlužení. Mezi nejvýznamnější změny tak patří například zavedení tzv. akreditovaných osob, které napomáhají dlužníku při sepisu návrhu na povolení oddlužení či zrušení přezkumných

[13] Insolvenční rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují údaje o jednotlivých insolvenčních řízeních. Každé insolvenční řízení zde má svůj spis, ve kterém jsou zapsány údaje o dlužníkovi, jeho insolvenčním správci a dále o průběhu celého insolvenčního řízení. Tento spis je rozdělen na 5 oddílů (oddíl A – řízení do úpadku, oddíl B – řízení po úpadku, oddíl C – incidenční spory, oddíl D – ostatní, oddíl P – přihlášky), ve kterých jsou chronologicky za sebou řazeny jednotlivé události.

[14] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 31.

jednání před soudem, a jejich nahrazení osobním jednáním mezi insolvenčním správcem a dlužníkem. Schůze věřitelů je nově svolávána pouze na výslovnou žádost věřitelů a zpřísnily se rovněž podmínky pro prohlášení konkursu na majetek dlužníka při nesplnění podmínek pro povolení oddlužení a při zrušení oddlužení pro neplnění jeho podmínek.[15]

V současné době aktuální a poslední významnou novelou insolvenčního zákona je novela č. 31/2019 Sb., účinná od 1. 6. 2019 (dále jen „*oddlužovací novela*“). Cílem této novely bylo především zmírnit podmínky vstupu do oddlužení a dále usnadnit soudům, případně insolvenčním správcům, činnost při správě agendy oddlužení.

V této části práce nastíním pouze některé hlavní změny, které tato oddlužovací novela přinesla, jelikož podrobněji se jimi budu dále zabývat ve zbytku své práce. Tou nejzásadnější změnou pro dlužníky je odstranění 30% bariéry při vstupu do oddlužení. Do účinnosti této novely musel dlužník prokázat, že je ze svých příjmu schopen uspokojit alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Toto pravidlo při vstupu do oddlužení již neplatí, a dokonce tato hranice neplatí ani na konci celého procesu oddlužení. Další významnou změnou je nové znění ust. § 172 odst. 2 IZ, dle kterého se pro účely oddlužení považují za podřízené pohledávky s výjimkou pohledávek uvedených v ust. § 170 také úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní pokuta ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku. Novela dále přinesla tzv. „vydání“ obydlí dle ust. § 398 odst. 6, které upravuje povinnosti vydání dlužníkova obydlí ke zpeněžení, za předpokladu, že je jeho hodnota větší než hodnota určená dle prováděcího předpisu.[16] Některé další změny, které novela přinesla, jsou například úprava způsobu oddlužení, kdy již není možné oddlužení jen splátkovým kalendářem, ale pouze kombinací splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, zkrácené oddlužení invalidních a starobních důchodců, přerušení a prodloužení průběhu oddlužení a některé změny týkající se doručování.

Závěrem bych oddlužovací novelu charakterizoval tak, že je k dlužníkům velice vstřícná a současně přináší řadu, dle mého názoru, dobrých nápadů, ovšem některá

[15] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. XXXII–XXXV.

[16] Tímto předpisem je nařízení vlády ze dne 22. 7. 2019 č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

ustanovení jsou v praxi problematická a budou jistě vyvolávat mezi odbornou veřejností vášnivé diskuze a spory, jejichž vyřešení bude pravděpodobně ponecháno až soudní praxi.

Pokud se jedná o samotnou strukturu insolvenčního zákona, je dělen do tří základních částí. První, obecná část, obsahuje úpravu a definice základních pojmů pro insolvenční řízení. Nalezneme zde definici úpadku a způsoby jeho řešení, základní zásady insolvenčního řízení, vymezení procesních subjektů, úpravu postavení věřitelů a uplatňování jejich pohledávek v insolvenčním řízení, vymezení majetkové podstaty či úpravu neplatnosti a neúčinnosti právních úkonů. Druhá část se pak zaměřuje na podrobnou úpravu jednotlivých způsobů řešení úpadku, tj. konkurs, reorganizaci, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku. Ve třetí části je upravena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení, je zde uvedena právní úprava insolvenčního rejstříku a skutečností do něj zapisovaných, vztah ke státům Evropské unie a přechodná a závěrečná ustanovení.

1.2.2. Ostatní prameny insolvenčního práva

Ministerstvo spravedlnosti vydává na základě zmocnění v ust. § 431 IZ k provedení insolvenčního zákona prováděcí vyhlášky, které obsahují podrobnější úpravu a náležitosti některých podání v insolvenčním řízení. Těmito vyhláškami jsou zejména vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále jen „vyhláška od odměně IS“) a vyhláška č. 191/2007 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 191/2017 Sb. (dále jen „vyhláška o náležitostech formulářů“). V současnosti je nově pramenem insolvenčního práva i nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení. Vedle insolvenčního zákona je pro insolvenční řízení, zejména pak pro činnost insolvenčních správců, zásadní zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, který je dále na základě zmocňujících ustanovení tohoto zákona proveden vyhláškou č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, vyhláškou č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců, a dále vyhláškou č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně.

Dalším významným pramenem insolvenčního práva je úprava obsažená v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). Aplikaci OSŘ v insolvenčních řízení upravuje § 7 IZ. Tento způsob využití obecných pravidel obsažených v OSŘ a dalších procesních předpisů je postaven na předchozí praxi za účinnosti ZKV. Insolvenční zákon odkazuje nejen na ustanovení OSŘ, ale také na některá ustanovení zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). Užití ZŘS přichází do úvahy v případech, kdy nelze užít na danou situaci ustanovení OSŘ. Užití pravidel v obou těchto normách je právě v ust. § 7 IZ vymezeno tak, že se užijí pouze v případech, kdy v insolvenčním zákoně neexistuje zvláštní úprava a současně nesmí být tento postup v rozporu se zásadami insolvenčního řízení, které jsou vymezeny především v ust. § 5 IZ. Vztah mezi IZ a OSŘ, popřípadě dalšími procesními předpisy, lze chápat ve třech rovinách. Vztah OSŘ a IZ je vztahem obecného zákona ke speciálnímu, a tudíž se obecná právní úprava v OSŘ a dalších procesních předpisů použije, pokud speciální úprava IZ neobsahuje svoji vlastní právní úpravu. Za situace, kdy IZ neobsahuje vlastní procesní úpravu, použijí se v řízení obecná ustanovení OSŘ a dalších procesních předpisů, a to za předpokladu, že jejich užití nebude v rozporu se zásadami insolvenčního řízení. V případě, že IZ neobsahuje svoji vlastní procesní úpravu a použití OSŘ a dalších procesních předpisů by bylo v rozporu se zásadami insolvenčního řízení, soud užije úpravu obsaženou v OSŘ a dalších procesních předpisech a vyloží ji takovým způsobem, aby k rozporu nedocházelo. Při tomto výkladu se však bude odchylovat od úpravy v OSŘ co možná nejméně, aby zůstala zachována nejširší možná míra právní jistoty. V ust. § 7 je zakotvena ještě další výjimka, a to situace, kdy by do úvahy přicházelo použití pravidel pro výkon rozhodnutí, případně exekuci, když tato pravidla jsou v insolvenčním řízení použitelná pouze za předpokladu, že na ně insolvenční zákon přímo odkazuje, a použijí se pouze přiměřeně. V tomto případě se tedy nejedná o klasický vztah obecného a vedlejšího právního předpisu, ale pouze o výjimečnou aplikaci jiného právního předpisu.[17]

Závěrem je potřeba uvést, že právní úprava insolvenčního práva je velice široká. Pod pojem insolvenční právo totiž nelze řadit pouze úpravu insolvenčního řízení, ale patří sem i úprava ostatních otázek s ním souvisejících, a to jak v oblasti soukromého hmotného práva,

[17] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 35–36.

tak ve zvláštních odvětvích práva veřejného, zejména pak trestního.[18] Přesah insolvenčního práva do soukromého můžeme spatřovat zejména v oblasti obligací a dále například v dopadech řešení úpadku dlužníka na poměry a právní úpravu v obchodních společnostech v rámci zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK"). S ohledem na mezinárodní a evropské právo je součástí insolvenčního práva i úprava poměrů s cizím prvkem v rámci zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, a v rámci evropského práva pak přímo použitelné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.[19]

Poslední novinkou z oblasti evropského práva, která směřuje do oblasti insolvenčního práva, je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 ze dne 20. 6. 2019, která vstoupila v platnost dne 16. 7. 2019. Je důležité zmínit, že touto směrnicí by neměla být dotčena oblast působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení. Tato směrnice měla být s předmětným nařízením v plném souladu a doplňovat je tím, že požaduje, aby členské státy zavedly postupy preventivní restrukturalizace splňující určité minimální zásady účinnosti. Pokud bych měl shrnout základní cíle směrnice, které jsou uvedeny v jejích úvodních ustanoveních, jsou to především řádné fungování vnitřního trhu, volný pohyb kapitálu, potlačení rozdílů vnitrostátních úprav, preventivní restrukturalizace a pokračování životaschopných podniků, zabránění kumulaci úvěrů se selháním, zmírnění dopadů na finanční sektor, rychlá likvidace neživotaschopných podniků a celkové zlepšení účinnosti insolvencí a oddlužení.

1.3. Úpadek a způsoby jeho řešení

Úpadek je pro insolvenční řízení zcela zásadní pojem. Řešení úpadku, potažmo hrozícího úpadku, jedním ze stanovených způsobů, je předmětem úpravy IZ. Bez jeho zjištění nemůže insolvenční řízení pokračovat, a tedy splnit svůj cíl, který je vymezen v § 1 IZ, tj. jeho řešení některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání

[18] Jedná se především o tzv. úpadkové trestné činy, které jsou vymezeny v ust. § 222–227 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

[19] WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 196.

majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

IZ rozlišuje dva druhy úpadku. Úpadek ve formě platební neschopnosti, který je definován v ust. § 3 odst. 1 IZ, a úpadek ve formě předlužení, který je definován v ust. § 3 odst. 4 IZ. Společným znakem obou výše zmíněných forem úpadku dlužníka je pluralita jeho věřitelů. O úpadek se tak nikdy nemůže jednat, pokud má dlužník pouze jednoho věřitele, který drží více pohledávek. Tento jediný věřitel je pak odkázán domáhat se své pohledávky pomocí nalézacího a následně vykonávacího, resp. exekučního řízení. IZ současně v ust. § 143 odst. 2 předchází i účelovému vytváření plurality věřitelů tím, že za dalšího věřitele nepovažuje toho, na něhož byla v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu či zahájením insolvenčního řízení převedena pohledávka nebo její část insolvenčním navrhovatelem. Podmínka plurality věřitelů dlužníka není dále splněna, pokud druhý věřitel, který je uveden v insolvenčním návrhu, dá najevo, že nechce vůči dlužníku uplatňovat svoji pohledávku, která představuje pouze zanedbatelné příslušenství pohledávky, kterou již dlužník celou uhradil.[20]

Jak jsem uvedl výše, společným znakem obou forem úpadku je pluralita věřitelů. Pokud se jedná o platební neschopnost, musí k pluralitě věřitelů přistoupit ještě další dvě podmínky a všechny dohromady musí být splněny kumulativně. Dlužník tedy musí mít kromě více věřitelů peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a současně takové závazky nebýt schopen plnit. Za této situace hovoříme o dlužníku, který je v úpadku ve formě platební neschopnosti. Insolvenční zákon současně hned v ust. § 3 odst. 2 IZ zakotvuje čtyři vyvratitelné právní domněnky platební neschopnosti. Vyvratitelná právní domněnka, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, je tedy naplněna, pokud:

(a) dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků,

(b) dlužník neplní své peněžité závazky po dobu delší než 3 měsíce po lhůtě splatnosti,

(c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí,

[20] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 12. 2015, č. j. 4 VSPH 2154/2015-A-12.

(d) dlužník nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 IZ, kterou mu předložil insolvenční soud.[21]

Dlužník má možnost tuto právní domněnku své platební neschopnosti vyvrátit za předpokladu, že osvědčí či prokáže schopnost uhradit závazky těch věřitelů, které insolvenční soud považuje pro rozhodnutí o insolvenčním návrhu za osvědčené.[22]

Pro dlužníka podnikatele, který vede účetnictví, je v ust. § 3 odst. 3 IZ zakotvena také právní domněnka platební schopnosti dlužníka plnit své závazky, a to v situaci, kdy je tzv. „mezera krytí" stanovená ve výkazu likvidity menší než 1/10 výše dlužníkových peněžitých závazků, nebo pokud výhled vývoje likvidity osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod 1/10 výše dlužníkových splatných peněžitých závazků. K výkazu stavu likvidity se pak v případě podání insolvenčního návrhu věřitelem přihlíží pouze, pokud jej dlužník předloží insolvenčnímu soudu nejpozději do 14 dnů od zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku.[23]

Druhou formou úpadku, která je upravena v IZ, je úpadek ve formě předlužení. Tato forma úpadku může nastat pouze u dlužníků právnických osob nebo u fyzických osob podnikatelů. Stav předlužení je definován v ust. § 3 odst. 4 IZ a spočívá v situaci, kdy má dlužník více věřitelů, a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu dlužníkova majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkova majetku pro účely předlužení se posoudí souhrn všech jeho splatných i nesplatných dluhů v poměru k hodnotně jeho majetku, kdy je nutno přihlédnout k další správě jeho majetku (např. nájemné), nebo k zisku z dalšího provozování dlužníkova závodu. Současně je ve světle nové judikatury částečně prolomena podmínka plurality věřitelů, kteří mají za dlužníkem pohledávku po splatnosti. V intencích této judikatury totiž předpokladem pro zjištění úpadku dlužníka ve formě předlužení k návrhu věřitele není osvědčení existence další osoby se splatnou pohledávkou vůči dlužníku; insolvenční

[21] Ust. § 3 odst. 2 IZ.

[22] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010.

[23] MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy.* 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 8.

navrhovatel je povinen doložit existenci své splatné pohledávky a osvědčit úpadek dlužníka.[24]

V ust. § 3 odst. 5 IZ je pak zakotven pojem hrozícího úpadku dlužníka. V české právní úpravě se jedná o relativně nový fenomén. Insolvenční návrh pro hrozící úpadek může na rozdíl od předchozích forem úpadku podat pouze sám dlužník. Hrozící úpadek pak spočívá v tom, že dlužník nebude schopen v budoucnu splatit řádně a včas podstatnou část svých peněžitých závazků. Oproti předchozí úpravě v ZKV tedy IZ umožňuje dlužníku reagovat na situaci ještě v momentě, kdy v úpadku není, a sám může posoudit, zda a s jakou pravděpodobností u něj může tato situace nastat. Možnost podat na sebe insolvenční návrh pro hrozící úpadek za situace, kdy ještě dlužník reálně není v úpadku, považuji za velice praktickou a daleko lepší variantu. V dnešní době se však lze setkat spíše s variantou, kdy dlužník řeší svou situaci dalšími půjčkami a následně se dostává do dluhové spirály, kvůli které jsou poté závazky vůči věřitelům mnohonásobně vyšší, než kdyby dlužník na počátku využil právě možnosti zakotvené v předmětném ustanovení insolvenčního zákona.[25]

V situaci, kdy je osvědčen dlužníkův úpadek, je potřeba rozhodnout o způsobu jeho řešení. Insolvenční zákon zná celkem 4 způsoby řešení úpadku dlužníka, které vyjmenovává ve ust. § 4 odst. 1 IZ. Způsobem řešení úpadku dlužníka tedy může být konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů. Tyto způsoby řešení úpadku můžeme také rozlišovat na likvidační a sanační.

Mezi likvidační způsoby řešení úpadku dlužníka řadíme konkurs, případně nepatrný konkurs a dále zvláštní způsoby řešení úpadku. Nejčastějším likvidačním způsobem řešení úpadku je konkurs. V případě jeho prohlášení dochází ke zpeněžení majetku, resp. majetkové podstaty dlužníka insolvenčním správcem a následně k poměrnému uspokojení pohledávek věřitelů. Nevýhodou konkursu je, že pohledávky věřitelů, které nebyly v konkursu uspokojeny, nadále přetrvávají. Pokud se jedná o dlužníka, kterým je právnická osoba, je důsledkem skončení konkursu v souladu s ust. § 173 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), po splnění rozvrhového usnesení zrušení této právnické

[24] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 NSCR 206/2017.

[25] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 53.

osoby, a tím dochází i k zániku jejích dluhů. Tato situace však nemůže nastat u dlužníka, kterým je fyzická osoba, a právě v těchto případech zůstanou neuspokojené dluhy i po skončení insolvenčního řízení v podobě konkursu. Pokud by se jednalo o dlužníka – fyzickou osobu podnikatele, představuje konkurs i konec jeho podnikání. Toto řešení má pak ve svém důsledku negativní následky nejen pro dlužníka, ale i pro jeho věřitele. Věřitelé jsou totiž v případě konkursu uspokojování pouze ze stavu majetkové podstaty, která je tu v době insolvenčního řízení, a to většinou v poměrně nízké míře.[26]

Naproti likvidačnímu způsobu řešení úpadku dlužníka stojí jeho řešení sanačním způsobem. Mezi sanační způsoby řešení úpadku dlužníka řadíme reorganizaci a oddlužení. Těmito způsoby oddlužení často dochází k daleko většímu uspokojení pohledávek věřitelů, jelikož dlužník (ať se jedná o právnickou osobu, fyzickou osobu či fyzickou osobu podnikatele) není vyloučen z ekonomických aktivit a je mu umožněno pokračovat v podnikání a provozu závodu. V případě reorganizace, která je určena pro podnikatele, jsou tedy zachovány podnikatelské aktivity dlužníka, byť v určitém omezeném režimu. V důsledku správně nastaveného reorganizačního plánu by pak mělo docházet k rozšiřování majetkové podstaty dlužníka a věřitelé by měli být uspokojeni ve větším rozsahu, než by tomu bylo při likvidaci dlužníka. Tento způsob řešení úpadku může vyústit i v „ozdravění“ závodu dlužníka, který po skončení reorganizace a překonání úpadku může nadále vykonávat svou činnost, což může mít významný dopad především na zaměstnance dlužníka. Druhým ze sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka je tzv. institut oddlužení, kterým se budu podrobně zabývat v následujících částech práce.

1.4. Oddlužení jako sanační způsob řešení úpadku

Oddlužení představuje jeden ze dvou sanačních způsobů řešení úpadku, který je upraven v IZ. Podstatou oddlužení je zbavení dlužníka jeho dosavadních dluhů a umožnění jeho návratu do ekonomického života. V podstatě se jedná o „druhou šanci“ pro dlužníky, kteří by si přáli vést normální život bez dluhů, exekutorů a různých vymahatelů pohledávek za zády. Tato „druhá šance“ ovšem není zadarmo. IZ stanovuje podmínky, jejichž naplnění je podmínkou toho, že dojde k upuštění od hrazení části neuspokojených pohledávek

[26] WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 283.

dlužníka, které za předpokladu řádného ukončení oddlužení nezanikají, ale existují dále jako naturální obligace. Hlavní z těchto podmínek je ta, že dlužník uhradí zákonem určenou část pohledávek, které vůči němu v rámci insolvenčního řízení uplatňují jeho věřitelé. Z pohledu věřitelů pak oddlužení představuje šanci, jak získat alespoň část svých pohledávek, kterých by se za normální situace domáhali prostřednictvím vykonávacího, resp. exekučního řízení s nejistým výsledkem.

Oddlužení upravují ust. § 389-418 IZ, která jsou umístěna v hlavě páté druhé části IZ. V insolvenčním zákoně je však zmíněno již v jeho úvodním ustanovení § 1 IZ, který vymezuje předmět úpravy IZ (řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů), ovšem oddlužení stojí v samotném odkazu pod písm. b) předmětného ustanovení. Toto může evokovat pocit, že se jedná o zvláštní předmět úpravy tohoto zákona. V následujících ustanoveních IZ je již tato nesrovnalost smazána, když jej ust. § 4 IZ definuje jako jeden ze způsobu řešení úpadku dlužníka. Proč zákonodárce takto nesystematicky vyčlenil institut oddlužení, je otázkou. Odpověď na ni je možno nalézt v samotném účelu oddlužení. Oddlužení má totiž na rozdíl od reorganizace (druhý sanační způsob řešení úpadku v IZ) ještě další účel. Tím je řešení sociální krizové situace dlužníka fyzické osoby a zejména jeho zapojení do ekonomicko-právního života, což je však v podstatě v přímém rozporu s jednou ze základních zásad insolvenčního řízení, a to se zásadou co nejvyššího uspokojení věřitelů.[27]

Dopad procesu oddlužení je daleko širší než jen pro osoby účastnící se insolvenčního řízení (především dlužníka a věřitele). Po úspěšném procesu oddlužení je dlužník osvobozen od placení zbytku neuhrazených dluhů a pohledávky věřitelů často zůstávají z velké části neuspokojeny. V důsledku toho může dojít k omezení dostupnosti a zvýšení cen úvěrů, jelikož věřitelé budou při jejich poskytování daleko obezřetnější. To může vést k tomu, že dlužníci, kteří své dluhy splatí, budou následně těmi, kdo zvýšení cen, případně dostupnosti úvěrů, pocítí nejvíce.[28]

Závěrem je nutno zmínit, že oddlužení má kromě výše uvedeného ekonomického rozměru i rozměr sociální, když osoby zatížené exekucemi často ztrácejí motivaci oficiálně vykonávat výdělečnou činnost, do jisté míry tím vypadávají i ze společenského života

[27] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 6.

[28] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1004.

a jejich sociální vazby můžou být v důsledku této situace zpřetrhány. Oddlužení jim tuto motivaci opět poskytuje, což je výhodné jak pro dlužníka, tak pro věřitele a v konečném důsledku i pro stát.

2. Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení

Oddlužení může být povoleno pouze v rámci zahájeného insolvenčního řízení. To je zahájené dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu. Věcně příslušné soudy jsou v tomto případě krajské soudy, které v insolvenčních věcech rozhodují jako soudy prvního stupně. Místně příslušným soudem je pak v souladu s ust. § 7b IZ obecný soud dlužníka, pokud se jedná o fyzickou osobu nepodnikatele.[29] V případě fyzické osoby podnikatele se místní příslušnost řídí místem jeho podnikání zapsaném v živnostenském rejstříku, v jiném případě též bydlištěm této osoby. Pokud je pak dlužníkem právnická i fyzická osoba zapsaná v obchodním rejstříku, řídí se místní příslušnost jejich sídlem[30] ke dni, který předchází o 6 měsíců okamžiku zahájení insolvenčního řízení. Proces oddlužení pak může být zahájen dvěma způsoby. Prvním z nich je podání insolvenčního návrhu věřitelem a následná reakce dlužníka, který má 30 dnů na to, aby podal návrh na povolení oddlužení.[31] Druhý, v praxi převažující způsob, je podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení samotným dlužníkem. Insolvenční návrh musí obsahovat obecné náležitosti podání, jak je uvádí OSŘ ve svém ust. § 42 odst. 4, a dále náležitosti zvláštní, které jsou uvedeny v ust. § 103 IZ. Jedná se o přesné označení navrhovatele a dlužníka, případně i označení jejich zástupců. Dále musí insolvenční návrh obsahovat uvedení rozhodných skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka nebo hrozící úpadek dlužníka a v případě podání insolvenčního návrhu věřitelem také označení důkazů, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává. V insolvenčním návrhu pak musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, přičemž nestačí pouze obecné fráze či odkazy na přílohy návrhu. Nelze například tvrdit, že dlužník je v úpadku a pouze odkázat na přílohu návrhu. Je potřeba, aby se všechny tvrzené skutečnosti nacházeli v „těle“ insolvenčního návrhu.[32]

Jak jsem již uvedl výše, proces oddlužení lze zahájit dvěma způsoby. V praxi je častější varianta, kdy na sebe podá insolvenční návrh dlužník a spojí s ním návrh na povolení

---

[29] Tímto místem bude v souladu s ust. § 80 OZ místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam trvale, nikoliv místo, které má dlužník zapsané v občanském průkazu jako trvalé bydliště.

[30] Sídlem je v souladu s ust. § 429 OZ adresa zapsaná v obchodním rejstříku.

[31] Tuto lhůtu nelze v souladu s ust. § 83 IZ nelze promeškat. K tomu i usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 4. 2016, č. j. 2 VSPH 2161/2015-A-23.

[32] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 29 NSCR 7/2008.

oddlužení. Tento způsob je pak jediným způsobem, jak řešit hrozící úpadek dlužníka. Jak plyne z ust. § 390 odst. 1 IZ, návrh na povolení oddlužení není sám o sobě návrhem na zahájení insolvenčního řízení a je potřeba jej spojit s insolvenčním návrhem.[33] V souladu s ust. § 390 odst. 3 IZ jej lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis.[34] Ve formuláři sloužícímu k podání návrhu na povolení oddlužení je v kolonce 01a možnost výběru, zda dlužník spojuje svůj návrh na povolení oddlužení s insolvenčním návrhem. Pokud by návrh na povolení oddlužení nebyl podán na předepsaném formuláři, vyzve insolvenční soud dlužníka k odstranění této vady v souladu s ust. § 393 IZ. Pokud dlužník tuto vadu neodstraní, soud návrh v souladu s ust. § 128 odst. 1 IZ odmítne.[35] Insolvenční zákon pak dlužníku, který podává insolvenční návrh, ukládá další povinnosti nad rámec obecných povinností uvedených v OSŘ a zvláštních v ust. § 103 IZ. Dlužník je v případě podání insolvenčního návrhu povinen k němu připojit seznam svého majetku včetně svých pohledávek, seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, ovšem pouze za předpokladu, že nespojil s insolvenčním návrhem návrh na povolení oddlužení a seznam svých zaměstnanců. Zde máme první významnější projev oddlužovací novely. Do její účinnosti totiž byl dlužník v případě insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení povinen k němu připojit seznam svých závazků. Oddlužovací novelou byla tato povinnost vypuštěna. Tuto skutečnost ocení jak dlužníci, kteří často při velkém počtu dluhů ani nevědí, kdo je jejich věřitelem, tak osoby oprávněné sepsat a podat návrh na povolení oddlužení. Zpracování tohoto seznamu totiž v praxi zabralo daleko více času než následné zpracování samotného návrhu na povolení oddlužení.[36] Tyto seznamy však teoreticky stále mohou najít uplatnění. Jak bylo uvedeno výše, nedostatek tvrzení ohledně úpadku, resp. hrozícího úpadku dlužníka, které je dlužník povinen vylíčit v insolvenčním návrhu, nelze bez dalšího nahradit přílohami insolvenčního návrhu. V případě dlužnického návrhu jsou výše uvedené seznamy závazků a majetku povinné přílohy insolvenčního návrhu. Vrchní

[33] To potvrzuje například Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2010, č. j. 3 VSPH 909/2010- A-15.

[34] K uveřejňování podoby formulářů a elektronických formulářů je zmocněno Ministerstvo spravedlnosti v ust. § 430b IZ.

[35] Pro úplnost lze dodat, že soud odmítne insolvenční návrh a tímto úkonem se insolvenční řízení končí. Proto je bezpředmětné se dále zabývat návrhem na povolení oddlužení.

[36] MAŠEK, J. Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie.* 2019, č. 5, s. 28.

soud v tomto směru judikoval, že za předpokladu, že jsou tyto seznamy řádné[37], k nim lze přihlížet a nahradit jimi tvrzení o úpadku dlužníka, resp. hrozícího úpadku dlužníka.[38] Po účinnosti oddlužovací novely sice již není povinnost předkládat seznam závazků, ve světle výše uvedeného rozhodnutí ovšem teoreticky stále existuje možnost nahradit nedostatek tvrzení v insolvenčním návrhu seznamem závazků.

2.1. Osoby oprávněné k podání návrhu na povolení oddlužení

Možnost, aby byl úpadek, resp. hrozící úpadek dlužníka řešen oddlužením, může navrhnout insolvenčnímu soudu pouze sám dlužník. Tuto možnost však nemají všichni dlužníci. V souladu s ust. § 389 IZ ji má pouze právnická osoba, která není dle zákona považována za podnikatele, a současně nemá dluhy z podnikání, nebo fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání. Dluh z podnikání však návrhu na povolení oddlužení nemusí vždy zabránit. Insolvenční zákon uvádí ve svém ust. § 389 odst. 2 IZ výčet situací, kdy existence závazku z podnikání není překážkou řešení dlužníkova úpadku oddlužením. Jedná se o situace, kdy věřitel, o jehož pohledávku jde, s touto formou řešení dlužníkova úpadku souhlasí, přičemž zákon v předmětném ustanovení zakotvil nevyvratitelnou právní domněnku, že věřitel souhlasí s řešením dlužníkova úpadku oddlužením, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku dlužníka oddlužením nesouhlasí, a toto stanovisko neodůvodní. Ovšem i za předpokladu, že věřitel nesouhlasí s tímto způsobem řešení úpadku dlužníka a řádně tento nesouhlas projeví společně s přihláškou své pohledávky, může soud zvážit, zda tento nesouhlas vůbec představuje překážku pro řešení úpadku oddlužením. Z vlastních zkušeností mohu říci, že se tak v převážné většině případů neděje a soudy oddlužení povolují. Jaká kritéria ve svých hodnoceních používají, stanovila soudní praxe, a to zejména *Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A*.[39] Dalšími situacemi, kdy dluh z podnikání nepřekáží řešení dlužníkova úpadku oddlužením, jsou situace, kdy jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve

[37] Za řádné seznamy se považují seznamy opatřené náležitostmi předepsanými v ust. § 104 odst. 2–4 IZ.

[38] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 03. 2011, č. j. 3 VSPH 221/2001-A-12.

[39] Jedná se např. o dobu vzniku dlužníkova závazku z podnikání, dobu ukončení dlužníkova podnikání, četnost dluhů z podnikání a výši konkrétního závazku z podnikání s porovnáním k výši všech dluhů dlužníka.

kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle ust. § 308 odst. 1 písm. c) nebo d) IZ a dále pokud se jedná o pohledávku věřitele zajištěného.

Jak jsem již uvedl výše, jiná osoba než dlužník není oprávněna podat návrh na povolení oddlužení. Dlužník jej však až na výjimky[40] nemůže podat sám, ale v souladu s ust. § 390a IZ jej může podat pouze prostřednictvím advokáta, notáře, soudního exekutora, insolvenčního správce nebo akreditované osoby.[41] Tyto osoby, které za dlužníka návrh sepisují a podávají, jsou na základě speciální plné moci zmocněny pouze k tomu, aby sepsali a podali insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Nestávají se tak zástupci dlužníka pro celé insolvenční řízení. Žádné ustanovení zákona ovšem nezakazuje, aby dlužník udělil svému zástupci plnou moc i pro celé insolvenční řízení. Zatímco akreditované osoby sepisují a podávají za dlužníka návrh na povolení oddlužení bezplatně, ostatním sepisovatelům za tyto služby náleží odměna dle ust. § 390a odst. 3 IZ. Tato odměna činí maximálně 4.000 Kč bez DPH a v případě společného oddlužení manželů 6.000 Kč bez DPH.[42] Tato odměna je konečná, i v případě nutnosti doplnění návrhu nebo odstranění jeho vad nenáleží jeho tvůrcům více, než je výše uvedeno. Insolvenční zákon upravuje i situace, kdy se rozhodne za dlužníka sepsat a podat návrh na povolení oddlužení osoba, která k tomu není ve smyslu ust. § 390a IZ oprávněna. Do účinnosti oddlužovací novely bylo přestupkem pouhé poskytování služeb v oblasti oddlužení. Oddlužovací novelou byl do ust. § 390a IZ vložen odst. 7, dle kterého se přestupku dopouští osoba, *která sama nebo prostřednictvím jiného za úplatu nebo jiné zvýhodnění obstará, zprostředkuje nebo nabídne obstarání a zprostředkování sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu dle ust. § 390 odst. 1 nebo další činnosti s tím nezbytné.* Tím se nově rozšiřuje okruh osob, které lze dle IZ postihnout, dále na osoby, které tyto služby nabízejí, a nikoliv pouze osoby, které je poskytují. Za tyto přestupky pak lze uložit pokutu do výše 500.000 Kč.[43]

---

[40] Půjde o situace, kdy má dlužník právnické či ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonal zkoušku insolvenčního správce, a pokud se jedná o právnickou osobu, pak o situace, kdy tohoto vzdělání, resp. zkoušky ins. správce dosáhla osoba, která za ni ve smyslu ust. § 21 OSŘ jedná.

[41] Akreditovanou osobou se rozumí právnická osoba, které byla rozhodnutím Ministerstva spravedlnosti ČR udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení dle IZ. Tyto akreditované osoby jsou zapisovány do veřejného seznamu akreditovaných osob vedeným Ministerstvem spravedlnosti ČR. Akreditovaným osobám pak nenáleží za sepis návrhu na povolení oddlužení nebo za jiné služby poskytované v oblasti oddlužení odměna ani jiné plnění.

[42] Pokud je tedy sepisovatel návrhu na povolení oddlužení plátce DPH, činí odměna 4840 Kč, resp. 7260 Kč.

[43] Ust. § 418j a § 418k IZ.

Jak bylo uvedeno výše, náleží sepisovateli návrhu na povolení oddlužení odměna. Tato odměna má v souladu s ust. § 390a odst. 5 IZ povahu pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Sepisovatel návrhu ji může uplatnit pouze ve lhůtě dle ust. § 136 odst. 3 IZ. Pohledávky za majetkovou podstatou se v souladu s ust. § 203 odst. 1 IZ, uplatňují písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními. Sepisovatel tak v době od zahájení insolvenčního řízení, i po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení, uplatní svůj nárok na odměnu písemně přímo u dlužníka. Pokud se tak stane ještě před rozhodnutím o úpadku, není zde insolvenčního správce, a proto současně sepisovatel zašle vyrozumění o uplatnění předmětného nároku insolvenčnímu soudu. Nutno dodat, že tento postup nemá vyloženou oporu v zákoně, ovšem je velice praktický. Pokud totiž následně nastane situace, že dlužník vezme svůj návrh zpět nebo insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne a zastaví insolvenční řízení, jelikož zde nebudou podmínky pro prohlášení konkursu, současně v usnesení uloží dlužníku, aby sepisovateli uhradil odměnu, za předpokladu, že byla v insolvenčním řízení uplatněna a sepisovatel odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nezavinil. Insolvenční soud se vzhledem k výše uvedenému musí o tomto nároku sepisovatele dozvědět, což se děje právě prostřednictvím předmětného vyrozumění. Pokud sepisovatel uplatňuje odměnu až po rozhodnutí o úpadku, může toto vyrozumění zaslat již přímo k rukám insolvenčního správce.[44] Náležitosti tohoto vyrozumění pak stanovuje vyhláška č. 191/2007 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, a Ministerstvo spravedlnosti ČR na svých stránkách zveřejňuje aktuální verzi předepsaného formuláře.

Další otázkou v souvislosti s uhrazením odměny je, kdy má být tato odměna uhrazena. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené hradí dlužník po zahájení insolvenčního řízení, a to v termínech jejich splatnosti, je-li to dle stavu majetkové podstaty možné. Nehrazení těchto pohledávek je možné pouze tehdy, když dlužník nemá na zaplacení dostatek finančních prostředků. Pokud tedy dlužník dostatek finančních má, měl by odměnu v souladu s ust. § 111 odst. 2 IZ uhradit sepisovateli po zahájení insolvenčního řízení. Ideálnější řešení bude, když ji dlužník uhradí až po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení, jelikož až v tomto případě je jasné, že sepisovatel odvedl dobrou práci. Odměnu by měl dlužník sepisovateli uhradit i za předpokladu, že insolvenční

[44] MARŠÍKOVÁ, J. Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. *Bulletin advokacie,* 2019, č. 5, s. 24.

soud nakonec povolené oddlužení neschválí. V souladu s ust. § 405 odst. 3 IZ totiž v tomto případě insolvenční soud řízení zastaví a současně dlužníku uloží zaplatit sepisovateli odměnu za předpokladu, že dosud vyplacena nebyla.[45] Informace o zaplacení odměny sepisovateli se poté zaznamenává ve zprávě pro oddlužení. Za předpokladu, že k úhradě nedošlo, je odměna po schválení oddlužení hrazena prostřednictvím insolvenčního správce.[46]

2.2. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení tedy lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí předpis vydaný Ministerstvem spravedlnosti ČR. Tento formulář je pravidelně aktualizován a přizpůsobován novelám IZ.[47] Návrh na povolení oddlužení musí opět obsahovat obecné náležitosti podání dle OSŘ a dále zvláštní náležitosti vyjmenované v ust. § 391 IZ. Jedná se o přesné označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat (tedy sepisovatele), dále údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 12 měsících, údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců a návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.

Dle mého názoru oddlužovací novela značně snížila nároky v tom směru, že již po dlužníku není požadováno doložení očekávaných příjmů v následujících 5 letech a údaje o jeho příjmech za poslední 3 roky. Novela sjednotila tyto požadované údaje pouze na 12 měsíců, čímž snížila požadavky na doklady, které je dlužník nucen předkládat. Informace o příjmech jsou však nadále velmi důležité, a to zejména z hlediska povolení oddlužení, kdy insolvenční soud musí mít podklady, ze kterých bude vycházet při rozhodování o povolení oddlužení, a zjištění, zda může dlužník nabídnout věřitelům alespoň minimální ekonomickou nabídku stanovenou IZ. Dlužník, který navrhuje oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, může již v návrhu na povolení oddlužení požádat insolvenční soud, aby mu stanovil hradit ze svých příjmů nižší než zákonem určené splátky. Musí k tomu ovšem mít pádné důvody, které musí ve svém návrhu řádně uvést, a to spolu s výší navrhovaných měsíčních splátek a dále s vylíčením důvodů,

[45] Toto rozhodnutí je exekučním titulem k vymáhání pohledávky za dlužníkem.

[46] MARŠÍKOVÁ, J. Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. *Bulletin advokacie.* 2019, č. 5, s. 25.

[47] Jeho aktuální znění lze nalézt na internetových stránkách www.justice.cz.

které vedly k jeho úpadku. Současně s návrhem na povolení oddlužení je dlužník povinen připojit seznam majetku, již výše zmíněné listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců,[48] písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než míra uspokojení dle ust. § 412 a odst. 1 písm. b) nebo c) IZ. Nově pak má dlužník povinnost připojit čestné prohlášení, že byl při sepisu insolvenčního návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení, že bude v oddlužení řádně platit pohledávky svých věřitelů, že vynaloží veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k jejich plnému uspokojení, že bude plnit všechny povinnosti vyplývající z IZ a z rozhodnutí o schválení oddlužení a že bude přiznávat své příjmy v plné výši. Jak vyplývá z důvodové zprávy k oddlužovací novele, slouží význam tohoto prohlášení ke zvýšení dlužníkova povědomí o povinnostech, které má v průběhu insolvenčního řízení, a to v návaznosti na zrušení minimální požadované míry uspokojení nezajištěných věřitelů v insolvenčním řízení.[49]

V případě poskytnutí daru třetí osobou za účelem splnění oddlužení pak odpadá dlužníku povinnost připojení této darovací smlouvy k návrhu na povolení oddlužení s úředně ověřenými podpisy.

Zajímavou otázku, na kterou poskytla odpověď nedávná judikatura, je otázka příloh insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení u dlužníka, jehož svéprávnost byla omezena a kterému byl rozhodnutím soudu ustanoven opatrovník. V případě podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení se totiž nejedná o právní jednání, které by šlo považovat za běžnou záležitost a je tedy nezbytné, aby v případě takového návrhu, byl jeho přílohou souhlas opatrovnického soudu s takovým jednáním v souladu s ust. § 461 odst. 1 OZ. Pokud souhlasné stanovisko opatrovnického soudu nebude přílohou návrhu, bude se jednat o vadu řízení, která pokud nebude na výzvu soudu odstraněna, povede k zastavení insolvenčního řízení dle ust. § 104 odst. 2 IZ.[50]

---

[48] Typicky se bude jednat o výplatní pásky dlužníka, mzdový výměr či potvrzení o zdanitelných příjmech, pokud se jedná o dlužníka – podnikatele, pak jeho poslední daňové přiznání.

[49] Důvodová zpráva oddlužovací novely str. 32. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 15. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0

[50] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 VSOL 718/2016-A-14.

Závěrem bych chtěl shrnout, že oddlužovací novela významně snížila rozsah skutečností, které je dlužník povinen tvrdit v návrhu na povolení oddlužení. Zkrátilo se období, za které jsou dlužníci povinni doložit údaje o svých dosavadních a budoucích příjmech, již není nutné přikládat darovací smlouvu s ověřenými podpisy, a především odpadla nutnost předložení seznamu závazků, jehož vypracování, jak jsem již zmiňoval, bylo často složitější než sepsání návrhu samotného.

3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

V následující kapitole rozeberu situace, které mohou nastat po podání návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční soud může rozhodnout několika způsoby. Návrh na povolení oddlužení může insolvenční soud odmítnout, pokud byl podán opožděně nebo osobou která k tomu nebyla oprávněna (ust. § 390 odst. 3 IZ). Dále jej může odmítnout, pokud není sepsán a podán osobou dle ust. § 390a odst. 1 nebo 2 IZ, pokud není přes výzvu soud řádně doplněn, nejsou-li k němu přes výzvu připojeny požadované přílohy nebo pokud tyto přílohy neobsahují stanovené náležitosti (ust. § 393 odst. 3 IZ). Další možností insolvenčního soudu je návrh na povolení oddlužení zamítnout v souladu s ust. § 395 IZ, vzít na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dle ust. § 394 odst. 2 IZ, nebo rozhodnout o povolení oddlužení dle ust. § 397 IZ a stanovit, jakým způsobem má být oddlužení provedeno.

3.1. Odmítnutí návrhu

Je neustále nutné mít na paměti, že insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení jsou dva návrhy, které fakticky splývají v jeden. Z hlediska jeho odmítnutí je tedy potřeba rozlišovat odmítnutí pro vady insolvenčního návrhu a odmítnutí pro vady návrhu na povolení oddlužení.

Dle ust. § 103 odst. 2 IZ musí insolvenční návrh obsahovat vylíčení skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, a nestačí pouze konkrétní údaje o věřitelích dlužníka, nýbrž jsou potřeba i konkrétní údaje o pohledávkách dlužníkových věřitelů, včetně konkrétních údajů o splatnosti těchto pohledávek, a to v takové míře, aby soud mohl bezpečně dojít k závěru, že dlužník je skutečně v úpadku. Insolvenční návrh, ve kterém budou pouze údaje o věřitelích, avšak údaje o pohledávkách budou pouze obecného rázu s tvrzením, že jsou déle než 30 dnů po splatnosti a dlužník neplní své závazky po dobu delší než 3 měsíců, nesplňuje požadavky ve smyslu ust. § 103 odst. 2 IZ.[51] Současně musí být v insolvenčním návrhu tvrzeny takové skutečnosti, z nichž závěr o úpadku, případně hrozícím úpadku dlužníka vyplývá. Nestačí pouze konstatování, že dlužník je v úpadku, že je v platební neschopnosti, případně, že je předlužen.[52] Pokud tedy insolvenční návrh obsahuje výše

[51] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 29 NSCR 14/2011.

[52] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 NSCR 22/2009.

uvedené vady, je nesrozumitelný nebo neurčitý, insolvenční soud jej v souladu s ust. § 128 odst. 1 IZ odmítne, a jelikož je vyloučeno použití ust. § 43 OSŘ, insolvenční soud navrhovatele k odstranění těchto vad nevyzve. Insolvenční soud má k odmítnutí takto vadného insolvenčního návrhu stanovenou lhůtu 7 dnů. Jedná se však pouze o lhůtu pořádkovou a s jejím zmeškáním nejsou spojeny žádné důsledky pro probíhající insolvenční řízení.[53]

Insolvenční návrh je po formální i obsahové stránce nutno doplnit požadovanými přílohami. Insolvenční zákon rozlišuje dva druhy nedostatků, týkajících se těchto příloh. Jedná se o situace, kdy k insolvenčnímu návrhu nejsou připojeny vůbec nebo o situace, kdy přílohy neobsahují stanovené náležitosti. Na rozdíl od vad samotného insolvenčního návrhu při vadách jeho příloh insolvenční soud vyzve k jejich odstranění a určí lhůtu, ve které mají být tyto vady odstraněny. Tato lhůta nebude delší než 7 dnů. Současně se aplikuje ust. § 43 OSŘ a soud ve výzvě k odstranění vad uvede konkrétní skutečnosti, proč je podání navrhovatele neúplné a jakým způsobem je nutno zjednal nápravu těchto vad. Pokud je návrh podáván kvalifikovanou osobou dle ust. § 390a odst. 1 IZ, začne tato lhůta běžet od doručení výzvy k doplnění návrhu této osobě. Nedodržení této lhůty má za následek prekluzi možnosti navrhovatele doplnit svůj insolvenční návrh tak, aby byl návrhem řádným a insolvenční soud jej tedy s odkazem na ust. § 128 odst. 2 IZ odmítne.[54]

U návrhu na povolení oddlužení nastává trochu odlišná situace. Na rozdíl od postupu zakotveném v ust. §128 odst. 1 IZ, kdy insolvenční soud nesrozumitelný či neurčitý insolvenční návrh prostě odmítne, u návrhu na povolení oddlužení bude jeho předkladatel vždy vyzván k jeho doplnění v souladu s ust. § 393 IZ. Insolvenční soud bude takto postupovat i v případě vad příloh takového návrhu. Lhůta k odstranění těchto vad nesmí být delší než 7 dní a počíná běžet od doručení dlužníkovi, respektive kvalifikované osobě dle ust. § 390a odst. 1 IZ. Zajímavostí je, že usnesení s výzvou k odstranění vad musí být doručeno jak dlužníkovi, tak kvalifikované osobě, jinak lhůta k odstranění vad nezačne vůbec běžet. Je nutno říci, že tato lhůta pro doplnění příloh je velmi krátká, a může být tedy složité odstranit předmětné vady. Je tedy důležité, aby návrh na povolení oddlužení a jeho přílohy byly zpracovány velice dobře již při prvním odeslání na soud. K tomuto by mělo

[53] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 435.

[54] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 437.

přispět právě povinné zastoupení dlužníka dle ust. § 390a odst. 1 IZ. Neodstranění těchto vad pak opět povede k odmítnutí takového návrhu dle ust. § 396. Insolvenční soud současně odmítne i takový návrh, který není sepsán kvalifikovanou osobou dle ust. § 390a odst. 1 IZ.[55]

3.2. Zamítnutí návrhu

Zamítnutí insolvenční návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení je upraveno v ust. § 395 IZ. Jsou zde vyjmenovány podmínky, za kterých insolvenční soud oddlužení povolí a v případě jejich nesplnění návrh na povolení oddlužení zamítne. Je namístě říci, že oddlužovací novela toto ustanovení insolvenčního zákona výrazně pozměnila. Především byly sníženy nároky na ekonomickou nabídku dlužníka věřitelům a dále byl rozšířen výčet důvodů, pro které může insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítnout.

První překážka, která vede k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení insolvenčním soudem, je nepoctivý záměr dlužníka. Jedná se o překážku, která byla zachována ze znění insolvenčního zákona účinného před oddlužovací novelou. Tento požadavek je z hlediska oddlužení zásadní a v podstatě nad dlužníkem tento požadavek lpí po celou dobu oddlužení, jelikož i schválené oddlužení má možnost insolvenční soud zrušit a na majetek dlužníka prohlásit konkurs, vyjdou-li najevo okolnosti, z nichž lze vyvodit dlužníkův nepoctivý záměr (ust. § 418 odst. 3 IZ). Insolvenční soud musí na fakt, že je dlužníkovým návrhem sledován nepoctivý záměr, reagovat z úřední povinnosti.[56] V takovém případě je pak potřeba vyřešit, zda je nutné nepoctivý záměr dlužníka prokázat, nebo zda stačí pouze náznak okolností. Na tuto otázku odpověděl Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 31. 1. 2019 č. j. 29 NSČR 41/2017-B-92 ve kterém uvedl *„Nejde o to nepoctivý záměr dlužníka prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují předpoklad, že dlužník takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měl)“.*[57] Nepoctivý záměr dlužníka se dokonce nemusí vztahovat přímo k institutu oddlužení, ale je zkoumán obecně, z hlediska dlužníkova poctivého chování vůči věřitelům.[58] Jako příklady nepoctivého záměru lze namátkou uvést změnu darovací smlouvy, která by měla pro

[55] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1337.

[56] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

[57] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 29 NSČR 41/2017.

[58] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2012, č. j. 3 VSPH 254/2012-A-18.

nezajištěné věřitele znamenat nižší uspokojení, stejně jako nižší plnění od dárců v průběhu oddlužení, které by nebylo zapříčiněno nepříznivou změnu jejich příjmů, ale bylo by výsledkem společného úmyslu dlužníka a dárců snížit uspokojení věřitelů na nejnižší přípustnou míru pro splnění podmínek oddlužení.[59] Jako další příklad lze uvést zatajení majetku dlužníka v seznamu majetku. Zde se projevuje důležitost řádného sepsání návrhu na povolení oddlužení. Je důležité při sepisu návrhu na povolení oddlužení dlužníka co nejvíce poučit o tom, co všechno je potřeba do seznamu majetku uvést. Dlužníci totiž v praxi často netuší, že by do seznamu majetku měli uvádět například stavební spoření, penzijní připojištění, stará auta atd. Mám za to, že řádné a úplné poučení dlužníka od sepisovatele je naprosto nezbytné, neboť neuvedení podstatné části majetku dlužníka může mít nepříznivé následky a vést insolvenční soud k závěru, že dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyslný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění jeho povinností v insolvenčním řízení. Pokud by se prokázalo, že se tak stalo úmyslně, bylo by již důvodné předpokládat, že je podáním návrhu na povolení oddlužení sledován nepoctivý záměr.[60]

Druhou podmínkou pro povolení oddlužení, při jejímž nesplnění je následkem zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je minimální ekonomická nabídka dlužníka, kterou může poskytnout svým věřitelům. Dle mého názoru se jedná o nejzásadnější změnu celé oddlužovací novely. Ve znění insolvenčního zákona před účinností oddlužovací novely zamítl insolvenční soud návrh na povolení oddlužení, pokud byl důvodný předpoklad pro fakt, že hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže tito věřitelé s nižším plněním souhlasí.[61] Tato podmínka byla vypuštěna a nově insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle ust. § 168 odst. 2 písm. a) IZ, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky podle ust. § 169 odst. 1 písm. e) a ust. 390a odst. 5 IZ.[62] Pokud budeme souhlasit s názorem, že se jedná

[59] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2013, sp. zn. 3 VSPH 343/2013-70.

[60] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2015 sp. zn. 29 NSCR 47/2013.

[61] Ust. § 395 odst. 1 písm. a) IZ ve znění účinném do 1. 6. 2019.

[62] Ust. § 395 odst. 1 písm. b) IZ.

o jedno z klíčových ustanovení oddlužovací novely, je potřeba říci, že se také jedná o výkladově dosti problematické ustanovení. Dlužník pro úspěšné povolení oddlužení musí prokázat schopnost splatit v ustanovení uvedené pohledávky. Jedná se tedy o odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce (dále jen „Odměna IS“), pohledávky věřitelů na výživném, a to jak výživné běžné, tak výživné dlužné a pohledávku sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. V závislosti na výši měsíční splátky, která náleží insolvenčnímu správci, je pak stanovena minimální splátka, která náleží ostatním věřitelům. Věřitelé by tedy měli obdržet minimálně stejnou splátku, jakou uhradí dlužník na odměně insolvenčnímu správci.[63] Zde vyvstává první problém tohoto ustanovení. Odměna insolvenčního správce v sobě totiž zahrnuje několik složek. Jedná se o měsíční odměnu insolvenčního správce za dobu trvání splátkového kalendáře, odměnu za přezkum přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení a odměnu za zpeněžení majetku v insolvenčním řízení, a to jak zajištěného, tak nezajištěného. Měsíční splátka odměny a hotových výdajů insolvenčního správce činí 900 Kč + DPH, tj. 1089 Kč nebo v případě manželů 1350 Kč + DPH, tj. 1633,50 Kč.[64] Odměna za přezkum přihlášených pohledávek je pak závislá na počtu přihlášených a insolvenčním správcem přezkoumaných pohledávek. V oddlužení činí odměna za jednu přezkoumanou přihlášku 250 Kč + DPH, tj. 302,50 Kč.[65] Pro upřesnění lze dodat, že pro účely výpočtu odměny insolvenčního správce nezáleží na počtu přihlášených pohledávek, ale především na počtu věřitelů, jelikož může nastat situace, kdy věřitel uplatní více pohledávek vůči dlužníku vícero přihláškami. Pro účely výpočtu odměny insolvenčního správce za přezkum přihlášených pohledávek se však tyto budou považovat za jednu přihlášku.[66] Poslední složka odměny je odměna za zpeněžení majetku. Z výše uvedeného je tedy patrné, že zákonodárce jednoznačně neurčil, jaké složky Odměny IS bude třeba zohlednit při výpočtu minimální výše měsíční splátky. Současně vyvstává další problém, a to otázka, zda je při tomto výpočtu nutné vycházet z odměny navýšené o daň z přidané hodnoty, nebo odměny bez daně z přidané hodnoty. Tento závěr ovšem půjde pravděpodobně odvodit z dosavadní rozhodovací praxe, kdy soudy v insolvenčních řízeních

[63] Pro úplnost lze dodat, že zde jsou myšleni věřitelé všichni, nikoliv jeden každý věřitel.

[64] Viz ust. § 3 odst. 2 a 3 ve spojení s ust. § 7 odst. 4 vyhlášky o odměně IS.

[65] Viz ust. § 38 odst. 1 IZ ve spojení s ust. § 2a vyhlášky o odměně IS.

[66] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 11. 2017, č. j. 1 VSPH 1301/2017-B-38.

vycházely z částek navýšených o daň z přidané hodnoty.[67] IZ dále v předmětném ustanovení zmiňuje „ostatní věřitele“. Kdo však bude těmito „ostatními věřiteli“, je otázka. Pravděpodobně sem budou patřit věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou vyjma insolvenčního správce, věřitelé s pohledávkami na roveň postaveným pohledávkám za majetkovou podstatou, nezajištění věřitelé a pravděpodobně do této skupiny bude náležet i věřitel zajištěný.

Odpověď na výše uvedené otázky nám zcela jistě dají až rozhodnutí vyšších soudních instancí. Na jednání insolvenčních soudců konaném v červnu 2019 se většina insolvenčních soudců přiklonila k názoru, že minimální výše měsíční splátky pro povolení oddlužení bude 2.200 Kč a v případě společného oddlužení manželů 3.300 Kč. Vycházejí tedy z varianty, kdy do Odměny IS zahrnují pouze měsíční odměnu navýšenou o DPH, a minimální splátku tedy určí dvojnásobkem této odměny. Dále je patrné, že se soudci přiklonili k závěru, že „ostatními věřiteli“ nejsou ve smyslu tohoto ustanovení věřitelé s pohledávkou na výživné a s pohledávkou na odměnu za sepsání návrhu na povolení oddlužení.[68]

Oddlužovací novelou byla dále zavedena další tři pravidla, která se dotýkají předchozích insolvenčních řízení a jejichž nesplnění taktéž povede v souladu s ust. § 395 IZ k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční zákon tedy nově stanovuje překážku vstupu do oddlužení těm dlužníkům, kterým bylo v posledních 10 letech přiznáno osvobození od placení pohledávek. K tomuto požadavku uvádí důvodová zpráva k oddlužovací novele následující: „*Od nabytí účinnosti insolvenčního zákona dne 1. 1. 2008 bylo vypozorováno, že některé osoby po úspěšném ukončení oddlužení opětovně podávají po určité době návrh na povolení oddlužení. Platná právní úprava tento trend nepředvídala a nijak jej nereflektuje. Předkladatel je toho názoru, že přiznání úplného osvobození od placení pohledávek podle nových podmínek by se pro adresáty nemělo stát běžnou praxí a součástí jejich ekonomického života. Poskytnutí druhé šance je tedy nutno vnímat jako výjimečnou nabídku ke znovuzačlenění do ekonomicky aktivní společnosti. S ohledem na ekonomické cykly však nelze a priori vyloučit ani ty případy, v nichž poctivý dlužník*

[67] Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 7. 2016, sp. zn. 2 VSPH 1221/2016.

[68] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1044.

v důsledku ekonomického neúspěchu bude opětovně potřebovat využít institut oddlužení.“[69] Cíl zákonodárce je tedy více než jasný. Jeho snahou je zabránit dlužníkům, aby využívali institutu oddlužení jako běžné součástí jejich ekonomického života a při vstupování do závazků byli napříště obezřetnější a zodpovědnější ve svém rozhodování.

Další novinkou je odepření možnosti řešení úpadku oddlužením těm dlužníkům, kterým nebylo oddlužení schváleno pro nepoctivý záměr, v průběhu bylo zrušeno pro nepoctivý záměr nebo byl návrh na povolení oddlužení zamítnut z důvodů nepoctivého záměru. Zde je cíl zákonodárce opět zřetelný, je jím zcela jistě sledována snaha zabránit nepoctivým dlužníkům využívání benefitů institutu oddlužení.

Poslední situací, která pak povede k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, bude stav, kdy dlužník v posledních 3 měsících před podáním návrhu na povolení oddlužení vzal svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět. V důvodové zprávě k oddlužovací novele se k důvodům, které zákonodárce vedli k začlenění této podmínky do insolvenčního zákona, nevyskytuje žádný komentář. Autor článku *„Povolení oddlužení“* Jan Mašek se domnívá, že úmyslem zákonodárce byla snaha zamezit opakovaným návrhům na povolení oddlužení pouze za účelem maření řízení vykonávacího a exekučního.[70]

Tyto výše uvedené překážky zakotvené v odstavcích 3–5 ust. § 395 IZ ve svém souhrnu představují preventivní nástroje pro nekalé počínání některých dlužníků. Do jisté míry tak posilují výchovnou funkci práva a z hlediska vstupu do oddlužení se jedná o tzv. „bariéry právní“.[71]

I přes tyto tři poslední překážky může insolvenční soud rozhodnout, že návrh na povolení oddlužení povoluje. Tuto možnost mu dává ust. § 395 odst. 6 IZ, ve kterém je poněkud mylně uvedeno: *„postup podle odstavců 3–6 se nepoužije“.* Správné znění by mělo být: *„postup podle odstavců 3–5 se nepoužije“,* když právě v odst. 6 předmětného ustanovení je obsažena tato výjimka. Zda insolvenční soud využije této možnosti zakotvené v předmětném ustanovení, bude záležet na *„důvodech zvláštního zřetele hodných“*. Co si pod tímto pojmem představit zatím není jasné a bude potřeba si počkat, jak se k němu postaví

[69] Důvodová zpráva oddlužovací novely str. 33–34. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 20. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0.

[70] MAŠEK, J. Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie.* 2019, č. 5, s. 29.

[71] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1387.

vyšší soudní instance a vytvoří jeho obsah judikaturou. Pokud insolvenční soud využije výše zmíněný postup a oddlužení i přes uvedené překážky povolí, musí své rozhodnutí odůvodnit a proti tomuto odůvodnění může v souladu s ust. § 397 odst. 2 IZ podat odvolání pouze věřitel.

Poslední odstavec ust. § 395 IZ pak dává možnost odvolat se proti zamítnutí návrhu na povolení oddlužení pouze dlužníku.

3.3. Řešení dlužníkova úpadku konkursem

Tato situace je zakotvena v ust. § 396 IZ a upravuje stav, kdy insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, zamítne nebo vezme na vědomí jeho zpětvzetí. Za této situace je na vůli soudu, zda se rozhodne insolvenční řízení zastavit, nebo zda rozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkursem. V praxi tak může nastat situace, kdy soud jediným usnesením odmítne, zamítne nebo vezme na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, současně rozhodne o úpadku dlužníka a prohlásí na jeho majetek konkurs nebo nepatrný konkurs. V praxi ovšem toto ustanovení značně omezila novela insolvenčního zákona z roku 2017, jelikož od její účinnosti může být o konkursu rozhodnuto pouze v taxativně vymezených případech vyjmenovaných v ust. § 396 IZ. Jedná se tak o případy, kdy návrh na povolení oddlužení nebyl podán současně s insolvenčním návrhem a insolvenční soud nezjistí, že majetek dlužníka, aniž se přihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty, je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující[72]. Dále když návrh na povolení oddlužení byl podán společně s insolvenčním návrhem a soud nezjistí, že majetek dlužníka, aniž se přihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty, je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Poslední případ je pak shodný s předchozím, ovšem jedná se o situaci, kdy dlužník v návrhu na povolení oddlužení požádá, aby byl jeho úpadek řešen konkursem a současně zaplatí zálohu na náklady insolvenčního řízení, stanoví-li mu soud povinnost k jejich úhradě v souladu s ust. § 108 odst. 2 a 3 IZ.

Jak bylo uvedeno výše, novela insolvenčního zákona z roku 2017 značně omezila možnost prohlášení konkursu na majetek dlužníka v případě jeho neúspěchu s návrhem na

[72] Odpověď na otázku, co je nepostačující majetek, můžeme naleznout v ust. § 308 odst. 1 písm. c) a d) IZ. Bude se jednat o případ, kdy nebude možno dosáhnout ani minimálního rozvrhu.

povolení oddlužení u insolvenčního soudu. Do roku 2017 bylo poměrně běžné, že insolvenční soud v případě odmítnutí, zamítnutí či vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení prohlásil na majetek dlužníka konkurs, případně nepatrný konkurs. Tento postup byl značně neekonomický, jelikož dlužníci často nedisponovali žádným majetkem, respektive vlastnili věci osobní potřeby a obvyklé vybavení domácnosti. Uspokojení věřitelů tak bylo v podstatě nulové a ve většině případů musel stát uhradit insolvenčním správcům minimální odměnu ve výši 45.000 Kč bez DPH, jelikož soudy prvního stupně většinou neuspěly se svou argumentací ohledně jejího snížení před soudy odvolacími. Dalším zcela relevantním argumentem pak byl fakt, že většina dlužníků, by se svůj úpadek ani nepokoušela řešit oddlužením, s vědomím toho, že v případě neúspěchu bude prohlášen konkurs, který je z hlediska řešení závazku dlužníka zcela jistě méně výhodný.[73]

Pokud by se dlužník dožadoval, aby jeho úpadek byl v případě neúspěšného návrhu na povolení oddlužení řešen konkursem, je potřeba říci, že formulář k návrhu na povolení oddlužení neobsahuje možnost, která by dlužníku umožňovala zvolit, že v případě neúspěšného návrhu na povolení oddlužení požaduje řešit úpadek konkursem. Dlužník může pouze v kolonce 8 zaškrtnout, zda navrhuje způsob řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, nebo nenavrhovat způsob oddlužení. Ust. § 396 odst. 1 písm. c) IZ ovšem předpokládá, že dlužník v případě neúspěšného návrhu na povolení oddlužení navrhne již v tomto návrhu případně řešení úpadku konkursem. Tuto informaci tedy bude dlužník pravděpodobně nucen vepsat do některé z ostatních kolonek návrhu na povolení oddlužení. Další variantou, která dle mého názoru přichází v úvahu, je doručit insolvenčnímu soudu spolu s návrhem na povolení oddlužení samostatné podání obsahující tuto žádost.

Jestliže insolvenční soud nerozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkursem, řízení zastaví usnesením, jehož právní mocí řízení skončí. Pokud byl ustanoven insolvenční správce, rozhodne insolvenční soud v usnesení současně i o jeho odměně a zprostí jej funkce. Zároveň uloží dlužníkovi povinnost uhradit odměnu za sepis insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení dle ust. § 390 odst. IZ, ovšem pouze za

[73] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1463.

předpokladu, že insolvenční soud dojde k závěru, že osoba sepisovatele ve smyslu ust. § 390a odst. 1) písm. a) IZ nezavinila odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

V případě, že bylo insolvenční řízení zahájeno na základě insolvenčního návrhu podaného věřitelem, pak při zastavení řízení slouží seznam pohledávek jako exekuční titul pro zjištěnou a neuspokojenou pohledávku, která nebyla dlužníkem popřena.[74] Tento postup se ovšem neuplatní v případě dlužnického insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení.

3.4. Rozhodnutí o povolení oddlužení

Rozhodnutí o povolení oddlužení je upraveno v ust. § 397 IZ. Insolvenční soud oddlužení povolí za předpokladu, že nedojde k zpětvzetí, odmítnutí ani zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Pokud jsou zde pochybnosti o tom, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení[75], soud jej povolí a tuto otázku přezkoumá až v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí. Insolvenční soud dále nepovolí oddlužení do doby, než mu dlužník předloží seznam majetku. Dříve se tato podmínka vztahovala i na seznam závazků, ale vzhledem k faktu, že oddlužovací novela povinnost k předložení seznamu závazků vypustila, byl odstraněn i z tohoto ustanovení. Je však zajímavé, že je zde opět zmíněn seznam majetku, když je z předchozích ustanovení jasné, že pokud není přiložen k návrhu na povolení oddlužení a tato vada není odstraněna přes výzvu insolvenčního soudu, dojde k odmítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tento postup se ovšem týká všech povinných příloh. Pravděpodobně je tak proto, že tento seznam má velice důležitou roli, jelikož od účinnosti oddlužovací novely je při obou způsobech oddlužení zpeněžována majetková podstata a zjištění majetku dlužníka tedy nabírá daleko větší význam. Dále je seznam majetku oproti ostatním přílohám také důležitý z hlediska

[74] Promlčecí lhůta k uplatnění tohoto exekučního titulu bude 10 let od právní moci usnesení o zastavení insolvenčního řízení.

[75] Tato formulace pravděpodobně cílí na dlužníky, kteří mají dluhy z podnikání. Ust. § 389 nám stanovuje okruh oprávněných osob k podání návrhu na povolení oddlužení. Dle odst. 2 předmětného ustanovení dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkova úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením za předpokladu, že s tím věřitel, o jehož pohledávku se jedná, souhlasí, pokud nejpozději s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko neodůvodní.

zkoumání poctivého záměru, kdy při významných rozporech je možno návrh zamítnout pro nepoctivý záměr.[76]

Rozhodnutí o povolení oddlužení je vydáváno ve formě usnesení a většinou je spojeno s rozhodnutím o úpadku, přičemž odvolání proti němu není přípustné. V případě věřitelského insolvenčního návrhu a následného návrhu na povolení oddlužení dlužníka je možné vydat samostatné usnesení o povolení oddlužení. S tímto postupem jsem se v praxi zatím nesetkal a troufám si tvrdit, že se bude jednat o naprosté minimum případů. Rozhodnutí o povolení oddlužení dále nemusí nově obsahovat odůvodnění. Jak jsem uvedl výše, jedná se však pouze o případy, kdy soud nerozhoduje dle ust. § 396 odst. 6 IZ. Pokud by insolvenční soud vydal rozhodnutí o povolení oddlužení dle tohoto ustanovení, musel by jej řádně odůvodnit.

V předmětném ustanovení je dále nově uvedeno, že se rozhodnutí doručuje pouze dlužníku a oproti staré úpravě již není povinnost doručovat insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Je však potřeba říci, že insolvenčnímu správci bude toto rozhodnutí nadále doručováno, a to s ohledem na nové znění ust. § 75 odst. 2 IZ. Jedná se o ustanovení insolvenčního zákona, které upravuje doručování, a dle jeho dikce se krom jiného doručuje v insolvenčním řízení písemnost zvlášť osobám, které mají v insolvenčním řízení něco vykonat. Vzhledem k faktu, že v usnesení o povolení oddlužení jsou insolvenčnímu správci ukládány povinnosti[77], bude vždy doručováno i jemu.

Závěrem bych dodal osobní poznatek z praxe, kdy dlužníci, často nepoučení svými sepisovateli návrhu na povolení oddlužení, nechápou rozhodovací proces insolvenčního soudu v oddlužení. Insolvenční soud nejdříve rozhoduje o úpadku a povoluje jako způsob jeho řešení oddlužení a následně dalším rozhodnutím oddlužení schvaluje a současně rozhodne o jeho způsobu. Dlužníci se často domnívají, že již s prvním rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku a povolení oddlužení mají vyhráno a celé oddlužení schváleno. Následně jsou nemile překvapeni, že insolvenční soud ještě přezkoumává

[76] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSCR 47/2013.

[77] Jedná se například o povinnost dle ust. § 136 odst. 2 písm. f) IZ kdy se insolvenčnímu správci ukládá, aby do 30 dnů od uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek předložil insolvenčnímu soudu zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a soupis majetkové podstaty včetně všech příloh. Další povinností je pak např. vyrozumění zahraničních věřitelů, pokud se insolvenční správce dozví o jejich existenci.

podklady zpracované insolvenčním správcem a může rozhodnout o neschválení jejich oddlužení v souladu s ust. § 405 IZ.

3.5. Způsoby oddlužení

Po povolení oddlužení je potřeba rozhodnout, kterým ze způsobů bude oddlužení provedeno. Předchozí znění insolvenčního zákona znalo způsoby dva, a to oddlužení plněním splátkového kalendáře a oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Za určitých podmínek pak existovala možnost provést oddlužení spojením těchto způsobů, tedy plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Oddlužovací novela zasáhla do výše uvedené koncepce tak, že nově lze oddlužení provést plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, nebo zpeněžením majetkové podstaty. Dlužník může v kolonce č. 8 návrhu na povolení oddlužení navrhnout preferovaný způsob oddlužení, případně sdělit, že nenavrhuje způsob oddlužení a konečné rozhodnutí o způsobu oddlužení ovšem leží na věřitelích (ust § 402 odst. 3 IZ), potažmo na insolvenčním soudu (ust. § 402 odst. 5 IZ).

První z uvedených způsobů, tedy způsob řešení úpadku zpeněžením majetkové podstaty, spočívá v tom, že insolvenční správce zpeněží majetek náležející do majetkové podstaty a výtěžek rozdělí k uspokojení dlužníkových pohledávek. Pojem majetková podstata je definován v ust. § 2 písm. e) IZ jako majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů. Dle ust. § 206 IZ tvoří majetkovou podstatu zejména peněžní prostředky, věci movité a nemovité, podnik, soubor věcí a věcí hromadné, vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů, akcie, směnky, šeky a jiné formy cenných papírů, obchodní podíl dlužníka, peněžité i nepeněžité pohledávky dlužníka, včetně pohledávek podmíněných a dosud nesplatných, jeho mzda, plat či jiná pracovní odměna a další práva a jiné majetkové hodnoty, mají-li penězi ocenitelnou hodnotu. Dále ji tvoří i příslušenství, plody a užitky majetku uvedeného výše. Patří do ní dále majetek z neplatných nebo neúčinných právních úkonů a současně majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač být uveden měl. Do majetkové podstaty naopak nepatří takový majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí a exekucí.[78] Základním dokumentem pro sestavení majetkové podstaty dlužníka

[78] Jedná se například o věci vymezené v ust. § 321 a ust. § 322 odst. 1 a 2 OSŘ, tedy běžné vybavení domácnosti, ošacení, boty, školní pomůcky, náboženská literatura, snubní prsten, zdravotnické hračky a také hotovost do výše odpovídající částce dvojnásobného životního minima.

je již mnohokrát zmiňovaný seznam majetku, který dlužník předkládá současně s insolvenčním návrhem. Následně provádí insolvenční správce svá vlastní šetření o tom, zda do majetkové podstaty náleží i jiné věci, práva, pohledávky a majetkové hodnoty než ty, které dlužník uvedl v seznamu majetku. K tomuto šetření insolvenční správce využívá orgány veřejné správy, katastrální úřady, orgány evidence vozidel, notáře, exekutory, banky atd. Tyto orgány jsou povinny insolvenčnímu správci poskytnout při zjišťování majetkové podstaty součinnost v souladu s ust. § 43 odst. 2 IZ.

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně jako při konkursu (ust. § 408 odst. 1 IZ). Výjimkou je rozsah majetkové podstaty, do které v souladu s ust. § 407 odst. 1 IZ nespadá majetek, který dlužník získal po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení.

Oddlužovací novela zakotvila určitou modifikaci týkající se zajištěných věřitelů při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. V předchozím znění insolvenčního zákona totiž majetek sloužící k zajištění insolvenční správce zpeněžoval pouze na žádost zajištěného věřitele. Nově bude tento majetek zpeněžován insolvenčním správcem vždy, pokud zajištěný věřitel výslovně nepožádá, aby tento majetek zpeněžován nebyl.[79]

Druhý způsob provedení oddlužení je v praxi daleko častější, což je jistě dáno i faktem, že insolvenční soud zvolí oddlužení tímto způsobem, pokud věřitelé nerozhodnou o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v souladu s ust. § 402 odst. 5 IZ. Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty tedy probíhá plněním splátkového kalendáře za současného zpeněžení majetkové podstaty, kdy se použije obdobně úprava pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (ust. § 409 odst. 2 IZ), potažmo úprava použitelná pro konkurs. Jisté omezení ovšem nalezneme v ust. § 398 odst. 6, kdy dlužník není povinen vydat ke zpeněžení majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo uspokojení věřitelů a současně není povinen vydat své obydlí, pokud jeho hodnota nepřevyšuje hodnotu určenou podle zvláštního prováděcího předpisu.

Nejdříve si ovšem rozebereme první část tohoto způsobu oddlužení, a tou je plnění splátkového kalendáře a jeho sestavení. Jeho realizace spočívá v tom, že plátce dlužníka po určitou zákonem stanovenou dobu provádí srážky z dlužníkovy mzdy, platu, důchodu

[79] Ust. § 408 odst. 3 IZ.

a jiného příjmu a zasílá je na účet majetkové podstaty, který spravuje insolvenční správce. Výše těchto srážek je stejného rozsahu jako srážky prováděné při výkonu rozhodnutí nebo exekuci při uspokojování přednostních pohledávek.[80] Srážky se provádějí z čisté mzdy[81] a dlužníku musí po srážce zůstat tzv. nezabavitelná částka určená v nařízení vlády č. 595/2006 Sb. nařízení o nezabavitelných částkách.[82]

Samostatnou kapitolou je pak určení srážky příjmu dlužníka podnikatele. Výpočet těchto srážek byl do přijetí oddlužovací novely tak chaotický, že s jejím přijetím bylo do insolvenčního zákona vloženo samostatné ustanovení, které výpočet této srážky upravuje. Insolvenční soudy zastávaly značně odlišný přístup, jak srážku u dlužníka podnikatele stanovit. Některé vycházeli z aplikace ust. § 279 OSŘ, které upravuje srážky ze mzdy. Další soudy se přikláněly k názoru, že příjem podnikatele není mzdou a je tedy nutno postupovat dle ust. § 318 OSŘ. Některé soudy pak aplikovaly jakousi kombinaci obou výše uvedených způsobů. Problém byl také v určení, z jakého základu se mají tyto srážky počítat.[83] Ustanovením, které nově výpočet této srážky upravuje, a stanovuje tedy na jisto, jak mají sepisovatelé insolvenčních návrhu, insolvenční správci a soudci postupovat při jejím výpočtu, je ust. § 398b IZ. Soud tedy dlužníku – podnikateli v usnesení o schválení oddlužení uloží měsíčně splácet nezajištěným věřitelům z jeho příjmů z podnikání minimální nevratnou částku, kterou IZ označuje jako zálohou splátku. Ta se určí z 1/12 zjištěného zisku dlužníka za poslední zdaňovací období podle zvláštního zákona[84] předcházející návrhu na podání oddlužení a vypočte se ve výši, v jaké mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. V případě, že nebyla podnikatelská činnost vykonávána po celé zdaňovací období, určí se zálohová splátka z podílu zjištěného zisku a počtu měsíců, po kterou dlužník vykonával podnikatelskou činnost. V této souvislosti ovšem vyvstává otázka, co si představit pod pojmem zisk.

---

[80] Tyto pohledávky jsou vyjmenovány v ust. § 279 odst. 2 OSŘ a jedná se například o pohledávky výživného, pohledávky náhrady újmy způsobené poškozenému na zdraví, pohledávky daní, poplatků atd.

[81] Jedná se tedy o mzdu, od které je odečtena záloha na daň z příjmů fyzických osob, pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

[82] Výši srážky lze snadno vypočítat na uvedeném odkaze. In *justice.cz* [online]. [cit. 28. 11. 2019]. Dostupné z: https://insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/.

[83] VESELÝ, P. HAŠOVÁ, K. *Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor.* In *epravo.cz* [online]. 13. 10. 2017 [cit. 28. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html

[84] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoDP“).

První variantou může být situace, kdy je zisk vypočítán jako reálně dosažené příjmy zjištěné z daňového přiznání a reálně dosažené výdaje, včetně úhrad daní a jiných veřejnoprávních plateb souvisejících s podnikáním. Tato varianta bude asi nejvíce totožná s čistou mzdou zaměstnanců. Je ovšem otázkou, jak bude v praxi realizovatelná, jelikož je nutné své reálné výdaje prokázat a vést k nim doklady, i přesto, že dle daňových předpisů tak podnikatelé činit nemusí. Druhou variantou je výpočet zisku jako rozdílu mezi zdanitelnými příjmy a daňově účetními výdaji. Problém této varianty je v tom, že velká část podnikatelů neuplatňuje skutečně vynaložené výdaje, ale tzv. paušální výdaje v souladu s ust. § 7 odst. 7 ZoDP. Další otázkou je, zda se bude přihlížet k zohlednění úhrad daní a ostatních veřejnoprávních plateb, nebo se bude počítat pouze se ziskem před těmito platbami. Autoři komentáře k insolvenčnímu zákonu Petr Sprinz a Petr Chytil se přiklánějí k první variantě zjištění zisku podnikatelů, jelikož je dle jejich názoru co možná nejbližší postavení zaměstnanců.[85]

Po zjištění zisku za předchozí kalendářní rok bude zjištěn průměrný měsíční „čistý“ zisk za dané období. Podle ust. § 398b odst. 3 IZ se zisk vydělí 12 měsíci a v případě, že dlužník nepodnikal po celé zdaňovací období, se vydělí v souladu s odst. 4 předmětného ustanovení počtem měsíců, po které dlužník reálně podnikal. Z tohoto „čistého“ měsíčního zisku pak bude stejně jako u dlužníků nepodnikatelů vypočtena zabavitelná měsíční částka jako při přednostním výkonu rozhodnutí či exekuci. Tato zabavitelná částka tedy zálohou představuje splátku, kterou je dlužník – podnikatel povinen měsíčně hradit nezajištěným věřitelům.

Dlužník – podnikatel má povinnost na konci každého zdaňovacího období předložit insolvenčnímu správci své účetnictví či daňovou evidenci, přiznání k dani z příjmu a další listiny osvědčující příjmy a výdaje. Z těchto podkladů vypočte insolvenční správce tzv. referenční srážku. Její výpočet probíhá stejně jako u srážky zálohové. Pokud je na konci zdaňovacího období součet zálohových splátek nižší než součin referenční srážky a počtu měsíců zdaňovacího období, ze které je referenční srážka vypočtena, vyplývá z toho, že dlužník vydělal za zdaňovací období více, než na kolik byla vypočtena splátka zálohová. Insolvenční správce jej proto v souladu s ust. § 398b odst. 7 IZ vyzve k uhrazení nedoplatku, a ten je dlužník – podnikatel povinen uhradit bez zbytečného odkladu. Pokud je referenční

[85] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1076.

srážka naopak nižší, vydělá dlužník reálně méně než za předchozí zdaňovací období a může v souladu s ust. § 398 odst. 8 IZ požádat insolvenční soud o snížení zálohové splátky. To stejné může učinit i v případě změn jeho poměrů.

Koncept tzv. zálohové splátky a tzv. referenční splátky je tedy rozdílný. Zatímco zálohová splátka vychází z kvalifikovaného odhadu budoucího čistého zisku dlužníka a představuje částku, kterou bude dlužník v příslušném roce trvání splátkového kalendáře platit jako splátku insolvenčnímu správci, referenční srážka slouží především ke kontrole. Referenční srážka totiž hodnotí zpětně, zda srážka zálohová skutečně odpovídala za dané období výši srážky dle IZ. Důvod pro tuto úpravu byl takový, že na rozdíl od zaměstnance nejde u podnikatele předem určit přesnou výši čistého měsíčního zisku a provádět průběžné srážky. Tento problém se vyskytuje především u sezónních podnikatelů, jejichž čistý měsíční zisk během roku kolísá a je nestálý.[86]

V případě souběhu příjmů podnikatele, tedy za situace, kdy má podnikatel příjem ze zaměstnání a současně podniká, má v souladu s ust. § 398b odst. 9 IZ nárok pouze na jednu nezabavitelnou částku. Bude čistě na individuálním posouzení soudu, který z příjmů bude považovat za hlavní a určí z něj dlužníku vyplácet nezabavitelnou částku. Insolvenční soud bude při svém posuzování vycházet zejména z výše a pravidelnosti takového příjmu. Zejména u sezónních podnikatelů, u kterých se dají očekávat značné výkyvy v příjmech, bude daleko praktičtější, pokud bude základní nezabavitelná částka dlužníku ponechávána z jeho stabilního zaměstnaneckého příjmu.[87]

Po obdržení těchto srážek na účet majetkové podstaty je následně insolvenční správce rozdělí a uspokojí z nich dlužníkovy pohledávky. Pravidlo pro pořadí uspokojení těchto pohledávek oddlužovací novela zanesla do ust. § 398 odst. 4 IZ. Úprava pořadí se týká hlavně pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek na roveň postavených pohledávkám za majetkovou podstatou, které mají obecně v rámci insolvenčního řízení prioritu před ostatními pohledávkami. První uspokojovaná pohledávka bude odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, další v pořadí je pohledávka na výživném ze zákona, které vzniklo po rozhodnutí o úpadku, třetí v pořadí bude uspokojována odměna kvalifikované osoby za sepis insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení

[86] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1429.

[87] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1431.

oddlužení, a to za předpokladu, že tato odměna nebyla uhrazena a příslušná osoba svou pohledávku řádně uplatnila, čtvrtá v pořadí pak bude uspokojena záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce.[88] Jako další v pořadí je pohledávka představující dlužné výživné a poslední v pořadí jsou náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty. Následně již dojde k rozdělení pohledávek mezi nezajištěné věřitele dle distribučního schématu obsaženého ve zprávě pro oddlužení.

Jako další část tohoto způsobu oddlužení následuje zpeněžení majetkové podstaty. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se při zpeněžování majetkové podstaty postupuje obdobně jako při zpeněžení v konkursu a při oddlužení čistě zpeněžením majetkové podstaty. Odchylka od těchto dvou způsobů je zakotvena v ust. § 398 odst. 6 IZ. Dle tohoto ustanovení je dlužník povinen vydat majetek ke zpeněžení podle odst. 3, vyplývá-li ze zprávy pro oddlužení, že by se zpeněžením tohoto majetku nedosáhlo uspokojení věřitelů. Dlužník dále není povinen vydat ke zpeněžení své obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou dle zvláštního prováděcího právního předpisu násobkem částky na zjištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Toto ustanovení je další významnou novinkou, kterou přinesla oddlužovací novela. Důvody pro zanesení tohoto ustanovení do insolvenčního zákona jsou v důvodové zprávě popsány následovně: „*Další základní odlišností je skutečnost, že oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zásadně vylučuje možnost nezajištěných věřitelů uspokojovat se ze zpeněžení obydlí dlužníka (ust. § 398 odst. 6 věta druhá). Zájem věřitelů na co možná nejvyšším uspokojení pohledávek je zde vyvážen zájmem dlužníka i společnosti na navrácení dlužníka do běžných socioekonomických vztahů. Důsledek takové úvahy ústí v záměr zachovat dlužníkovi během oddlužení určité materiální zázemí – buď přijde dlužník o své obydlí a bude nucen obstarat si náhradní obydlí, anebo dojde k dlouhodobému postihování příjmů. Dispozice vlastní nemovitostí (obydlím) snižuje fixní měsíční náklady na udržení minimální životní úrovně, přičemž příjmy dlužníka nad tyto náklady mohou být distribuovány mezi nezajištěné věřitele.*

[88] V souladu s ust. § 38 odst. 6 IZ je v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty povinen uložit z měsíčních splátek částku odpovídající jeho odměně a náhradě hotových výdajů za dobu 6 měsíců jako zálohu své odměny a náhrady hotových výdajů. Tuto částku uloží insolvenční správce v souladu s ust. § 36 odst. 5 IZ na zvláštní účet u banky nebo spořitelního družstva, který má povinnost zřídit zvlášť pro každé insolvenční řízení za účelem odděleného vedení majetku náležejícího do majetkové podstaty.

Výjimku z výše uvedeného navrhovaného pravidla představuje případ, v němž hodnota obydlí dlužníka přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího právního předpisu (vyhlášky provádějící insolvenční zákon) násobkem částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti. Ani v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty tak není ochrana obydlí dlužníka absolutní."[89] Dle ust. § 431 písm. H) IZ stanoví hodnotu obydlí, které není dlužník povinen vydat ke zpeněžení (dále jen „chráněné obydlí"), ministerstvo, a to formou vyhlášky. Způsob určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení, je ovšem nakonec upraven nikoliv ve vyhlášce, ale v nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení (dále jen „nařízení vlády o chráněném obydlí dlužníka").

Nejprve je důležité definovat si, co je myšleno pojmem obydlí. S pojmem obydlí se můžeme setkat v čl. 12 Listiny základních práv a svobod, ovšem zde je upravena jen jeho nedotknutelnost, samotnou definici tohoto pojmu Listina základních práv a svobod neupravuje. Občanský zákoník hovoří dále o obydlí pouze v souvislosti s rodinnou domácností[90] manželů a výměnkem.[91] Samotná definice obydlí se pak nachází v ust. § 133 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, kde je vymezeno jako „*dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející".* Evropskou judikaturou bylo současně dovozeno, že obydlí mohou být i movité věci sloužící k bydlení.[92] V ust. § 1 vyhlášky o chráněném obydlí dlužníka se obydlím ve smyslu ust. § 398 odst. 6 IZ rozumí každá věc užívaná k zajištění bytových potřeb dlužníka a jeho rodiny, zejména dům, jednotka nebo družstevní podíl v bytovém družstvu, případně část věci užívaná k témuž účelu, jestliže je bytem. Problém s touto definicí je ten, že ust. § 398 odst. 6 IZ hovoří pouze o obydlí dlužníka, a nikoli o obydlí dlužníkovy rodiny. Zákonodárce tedy v nařízení vlády o chráněném obydlí překročil rámec zákona, když uvedl, že obydlím se rozumí věc užívaná k zajištění potřeb dlužníkovy rodiny. V ust. § 3 odst. 1 nařízení vlády o chráněním obydlí dlužníka, kterým se stanoví způsob výpočtu hodnoty chráněného obydlí, je výpočet vymezen

[89] Důvodová zpráva oddlužovací novely. str. 29–30. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 15. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0

[90] Ust. § 723 a § 743 OZ.

[91] Ust. § 2711 OZ.

[92] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 1. 2001, Chapman proti Spojenému království, stížnost č. 27238/95.

jako součin částky na zajištění obydlí v dlužníkově bydlišti a koeficientu zohledňovaných osob. Prostřednictvím koeficientu zohledňovaných osob, které jsou odlišné od dlužníka, dochází k obcházení ust. § 398 IZ, a to vše se děje na úkor věřitelů.[93]

Dalším problémem výše zmíněného zákonného vymezení je otázka, co se tedy za obydlí může ve smyslu ust. § 398 odst. 6 považovat. Zcela jistě sem lze zařadit dům, byt a další nemovitosti, ke kterým má dlužník vlastnické právo a užívá je k bydlení. Ovšem součástí definice je také věta *„každá věc užívaná k zajištění bytových potřeb dlužníka a jeho rodiny“*. Z toho tedy plyne, že sem lze zařadit i movité věci, které mohou sloužit k bydlení. Jednalo by se například o karavan, hausbót či maringotku. Názory se pak různí ohledně družstevního podílu. Ten je v zákonné definici uveden, ovšem dle JUDr. Jiřího Grygara, Ph.D. se jedná o exces mimo zákonnou úpravu. Dle jeho názoru je samotné návětí ust. § 1 písm. a) nařízení vlády o chráněném obydlí dlužníka zcela nesprávné, když uvádí, že *„jako chráněné obydlí dlužníka může sloužit družstevní podíl“*. Dle Grygara je to asi stejné, jako se snažit předat nemovitost z ruky do ruky. Dále argumentuje tím, že dle ust. § zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) představuje družstevní podíl práva a povinnosti člena plynoucí z členství v družstvu. Ne každý podíl je ovšem spojen s právem bydlení. Současně je potřeba si uvědomit fakt, že hodnota družstevního podílu včetně zohledněného práva na bydlení je úplně jiná kategorie než vlastnictví a užívání bytu jako takového.[94] Naproti tomu autoři komentáře k Insolvenčnímu zákonu Petr Sprinz a Petr Chytil zastávají názor, že je potřeba pojem chráněného obydlí vykládat šířeji s ohledem na účel tohoto ustanovení a dle jejich názoru může jako obydlí sloužit stejně dobře právě bydlení představující „družstevní podíl“.[95] Ať se přikloníme na stranu kteréhokoliv z výše zmíněných odborníků, je potřeba říci, že nařízení vlády o chráněném obydlí neupravuje ocenění movitých věcí, které mohou dlužníkovi sloužit jako jeho obydlí, a to i přes fakt, že jsou ve výše zmíněné definici zahrnuty. Otázkou tedy je, jak má insolvenční správce postupovat při zpeněžování těchto věcí, když chybí jasná metodika. Na tuto otázku bude muset odpovědět judikatura, případně novelizací či vydáním dalšího právního předpisu, stanovujícím postup při zpeněžování tohoto okruhu věcí.

---

[93] GRYGAR, J. Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, str. 32–33.

[94] GRYGAR, J. Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity. *Bulletin advokacie,* 2019, č. 9, s. 32–34.

[95] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1060.

Nařízení vlády o chráněném obydlí říká, že pokud je stavba, která plní účel obydlí, součástí pozemku či práva stavby, považuje se tato stavba za obydlí a současně se za součást obydlí považuje také pozemek nezbytný k řádnému užívání obydlí a tvořící s ním funkční celek. Takovým pozemkem pak může být zejména pozemek, na němž se obydlí nachází, pozemek zajišťující přístup k obydlí a související společně užívaný pozemek, zpravidla pod společným oplocením.[96]

V souvislosti s institutem chráněného obydlí také vyvstalo mnoho sporných otázek ve vztahu k situaci, kdy bude toto obydlí předmětem zajištění. Zajištění věřitelé se v insolvenčním řízení v souladu s ust. § 398 odst. 2 IZ uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení zástavy. V souladu s ust. § 409 odst. 4 IZ může být obydlí dlužníka, které slouží k zajištění, zpeněženo pouze na pokyn zajištěného věřitele.

Problém může nastat v situaci, kdy dlužník účelově uzavře zástavní smlouvu ke svému obydlí, které má hodnotu vyšší, než je hodnota chráněného obydlí, a zajištěný věřitel poté bude blokovat prodej tohoto majetku tím, že pokyn ke zpeněžení neudělí. Tím dojde k poškozování ostatních věřitelů. Je otázkou, jak budou insolvenční soudy v takovýchto případech postupovat a zda se dá toto „neudělení" pokynu prolomit. Pravděpodobně budou muset nezajištění věřitelé a insolvenční správce postupovat cestou odporovatelnosti právních úkonů, namítání nepoctivého záměru dlužníka, případně bude nutné, aby upozornili na možnou trestní rovinu tohoto jednání.

Pokud zajištěný věřitel udělí pokyn ke zpeněžení zástavy, vyvstává nám další sporná otázka. Za předpokladu, že insolvenční správce zpeněží zajištěný majetek a výtěžek z něho bude vyšší než pohledávka zajištěného věřitele, jak naložit s hyperochou (přebytku ze zpeněžení zajištění)? Má být vydána dlužníku, nebo má být rozdělena mezi nezajištěné věřitele? A ovlivní toto rozhodnutí situaci, kdy bude zpeněžované obydlí pod hodnotou chráněného obydlí? Rozhodovací praxe před účinností oddlužovací novely se přikláněla k názoru, že hyperocha není mimořádný příjem a vydávala se tedy dlužníku.[97] Dle mého názoru důvod pro tento postup odpadl, a to v souvislosti se změnou způsobu oddlužení, když nyní již IZ nezná oddlužení plněním splátkového kalendáře, nýbrž oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Dlužník by tento postup mohl

[96] Ust. § 2 nařízení vlády o chráněném obydlí dlužníka.

[97] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2016, č. j. 4 VSPH 238/2016-B-41.

sporovat ve chvíli, kdy bude jeho obydlí pod hodnotou chráněného obydlí. Dle mého názoru by i za této situace měla být hyperocha vydána věřitelům, jelikož úprava chráněného obydlí se vztahuje na obydlí jako nemovitost. Po jeho zpeněžení již obydlím fakticky není a zůstává pouze hyperocha v podobě peněžních prostředků, na které však nelze vztahovat úpravu chráněného obydlí.

V případě, že dlužník neuvede v seznamu majetku svůj majetek, kterým je zajištěna pohledávka přihlášeného věřitele, která je později v insolvenčním řízení zjištěna, uplatní se u případné hyperochy z tohoto majetku postup podle § 412 odst. 1 písm. b) IZ, tj. zbylý výtěžek bude použit k mimořádným splátkám nezajištěným věřitelům nad rámec splátkového kalendáře. Domnívám se, že tento postup by měl být aplikován i po účinnosti oddlužovací novely a institut chráněného obydlí by v tomto případě neměl být použit.[98]

V souvislosti se zajištěným věřitelem a nakládáním s hyperochou pak do těchto sporných případů vstupuje i nová úprava podřízených pohledávek. Tato problematika je podrobněji rozebrána v kapitole 2.3.2.

Se zpeněžováním majetkové podstaty po účinnosti oddlužovací novely souvisí ještě další klíčové téma, a tím je případné zpeněžení vozidla, které slouží dlužníkovi jako prostředek dopravy do zaměstnání (stejně tak se bude jednat o jiné věci, které dlužník potřebuje k obživě a v případě jejich ztráty si nebude schopen zajistit příjem – např. motorová pila u lesního dělníka). IZ hovoří o tom, že dlužník není povinen vydat majetek ke zpeněžení, pokud by se zpeněžením nedosáhlo uspokojení věřitelů. Na tento požadavek je důležité se dívat komplexně a zohlednit celkové uspokojení věřitelů v případě prodeje takového automobilu. Může totiž nastat situace, kdy bude zpeněženo vozidlo dlužníka a věřitelům bude vyplacena částka např. 30.000 Kč, ale dlužník tím ztratí možnost dopravovat se do dobře placeného zaměstnání, bude si muset hledat zaměstnání nové a může se stát, že to bude hůře placené. V důsledku této skutečnosti se může výrazně snížit celkové plnění splátkového kalendáře a věřitelé nakonec budou uspokojeni daleko méně, než by tomu bylo v případě ponechání automobilu dlužníku, který by si tím udržel lépe placené zaměstnání. Jako praktický postup se v těchto případech jeví uvedení příslušné argumentace

[98] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 29 NSČR 79/2018.

insolvenčního správce ve zprávě pro oddlužení a následné nezahrnutí předmětného automobilu do usnesení o schválení oddlužení za náležitého odůvodnění tohoto postupu.[99]

Další novinkou zakotvenou v ust. § 398 odst. 5 IZ je změna podmínek pro stanovení jiných než zákonem určených měsíčních splátek. V režimu před oddlužovací novelou byla podmínkou stanovení jiné výše měsíčních splátek skutečnost, že hodnota plnění, kterou obdrží nezajištění věřitelé, bude stejná nebo vyšší než 50 % jejich pohledávek anebo stejná či vyšší hodnota plnění, na které se tito věřitelé dohodli. Oddlužovací novela vypustila podmínku 50 % a zakotvila dvě nové podmínky. Soud tak nově může povolit jinou výši měsíčních splátek, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že je výše splátek určená dle odst. 3 (tedy výše, v jaké můžou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky) způsobilá ohrozit plnění splátkového kalendáře nebo že míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů bude vyšší i při jiné výši měsíčních splátek. Současně je pak dalším předpokladem včasné podání této žádosti. Je otázkou, zda je tento výčet podmínek taxativní, nebo demonstrativní a zda lze skutečně jinou než zákonem stanovenou výši měsíčních splátek povolit pouze ve dvou výše uvedených případech, nebo zda bude možné ji povolit i v případech obdobných. Dále bude zajímavé sledovat, jak soudní judikatura tyto dvě podmínky vyhodnotí a co si pod nimi máme představovat. Pokud se zaměříme na podmínku první, tj. že výše splátek určená podle odst. 3 bude způsobilá ohrozit plnění splátkového kalendáře, představuji si pod tímto snad pouze situaci, kdy při zákonných splátkách nebude dlužník schopen uspokojit své základní životní potřeby a např. „umře hladem“. Co si představit pod druhou podmínkou, tj. že míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů bude vyšší i při jiné výši měsíčních splátek“, je ještě větší záhadou. Dle důvodové zprávy bylo tímto cíleno na dlužníky, kteří by měli prostřednictvím vyšších životních nákladů dosáhnout i výrazně vyšších příjmů, a i přesto, že se sníží procentuální podíl na sražených částkách, na celkových příjmech se věřitelům dostane většího uspokojení. Jako příklad důvodová zpráva uvádí dlužníky, kteří pracují v příhraničních oblastech a mají tedy vyšší náklady spojené s dojížděním, případně s ubytováním.[100] Petr Veselý naopak ve svém článku uvádí, že by se mohlo jednat o situaci, kdy z důvodu snížených splátek nedokáže dlužník uhradit za 3 roky 60 % svých nezajištěných závazků, zatímco za 5 let by

[99] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1412.

[100] Důvodová zpráva oddlužovací novely. str. 35–36. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 5. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0

uhradil více než 60 %.[101] Je tedy na místě říci, že tyto dvě podmínky zůstávají prozatím neurčité a je nejisté, co si pod nimi představit.

Další podmínkou k rozhodnutí o jiné než zákonem stanovené výši měsíčních splátek je pak řádné a včasné podání této žádosti. Dlužníku je umožněno žádost o jinou výši měsíčních splátek podat již s návrhem na povolení oddlužení, kdy se tato žádost vyskytuje v kolonce 13. formuláře k návrhu na povolení oddlužení, a nejpozději do skončení přezkumného jednání, které v souladu s ust. § 410 odst. 2 IZ končí skončením osobního jednání s insolvenčním správcem. Oddlužovací novela zde opět zakotvila novinku, kdy může insolvenční soud stanovit jinou výši měsíčních splátek i po schválení oddlužení, a to za předpokladu, že o to dlužník požádá pro změnu poměrů. Dlužník musí svůj návrh na povolení jiné výše měsíčních splátek řádně odůvodnit a doložit skutečnosti k prokázání jeho tvrzení.[102] K tomuto návrhu se vyjádří insolvenční správce ve zprávě pro oddlužení a dále se k němu mohou vyjádřit i věřitelé. Insolvenční soud ovšem při svém rozhodování není vázán jejich názorem a může rozhodnout i přes jejich nesouhlas.

[101] VESELÝ, P. *Novela insolvenčního zákona – otázky bez odpovědí.* In *epravo.cz* [online]. 6. 12. 2019 [cit. 9. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-otazky-bez-odpovedi-110309.html

[102] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 1 VSPH 1258/2016-B-22.

4. Průběh řízení po rozhodnutí o povolení oddlužení

Rozhodnutím o povolení oddlužení, které je ve většině případů spojené s rozhodnutím o úpadku, nemá dlužník zdaleka „vyhráno“. Po tomto rozhodnutí nastává „druhá fáze“ insolvenčního řízení. V této fázi insolvenčního řízení hrají významnou roli věřitelé a insolvenční správce. Věřitelé především proto, že zpravidla přihlašují své pohledávky až v této fázi insolvenčního řízení, kdy je rozhodnuto o dlužníkově úpadku. Dále mohou hlasovat o způsobu oddlužení, a to jak na schůzi věřitelů, tak mimo ni a současně mohou hlasovat i o stanovisku k žádosti dlužníka o stanovení jiné výše měsíčních splátek. Insolvenční správce pak v této fázi insolvenčního řízení přezkoumává přihlášené pohledávky a následně soudu předkládá zprávu o přezkumu, sestavuje soupis majetkové podstaty a v případě zjištění majetku nechává vypracovat znalecký posudek a především předkládá insolvenčnímu soudu zprávu pro oddlužení s návrhem způsobu řešení úpadku a dalšími náležitostmi stanovenými v ust. § 398a IZ.

4.1. Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení

Jelikož je cílem insolvenčního řízení uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem, má insolvenční soud výlučnou pravomoc a příslušnost k rozhodování o uspokojení pohledávek věřitelů za dlužníkem. Pokud má věřitel zájem zúčastnit se insolvenčního řízení a „ukrojit“ si svůj díl z majetkové podstaty dlužníka, musí svou pohledávku řádně do insolvenčního řízení přihlásit, nebo ji v něm uplatnit, aby mohl insolvenční soud zaujmout stanovisko v její pravosti, výši a pořadí a na základě tohoto rozhodnout, jak velký díl z majetkové podstaty dlužníka věřiteli připadne.[103]

Jedním z účinků zahájení insolvenčního řízení je ten, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty dlužníka nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou.[104] Od žaloby se však tento procesní úkon příliš neodlišuje. Je potřeba v něm vylíčit právní základ uplatňovaného práva a současně přiložit důkazy, které osvědčují existenci, výši a pořadí přihlašované pohledávky. Oproti žalobě chybí v přihlášce petit, který

[103] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 480.

[104] Přihláška pohledávky musí být podána řádně a včas u místně a věcně příslušného insolvenčního soudu. Náležitosti přihlášky jsou vymezeny v ust. § 174–177 IZ.

se však podává přímo ze zákona (ust. § 2 písm. h) IZ). Z hlediska běhu promlčecích a prekluzivních lhůt pak má podání přihlášky stejný vliv jako podání žaloby.[105]

Věřitelé mají v podstatě dvě lhůty k podání svých přihlášek. Věřitelé dlužníka jsou v souladu s ust. § 110 odst. 1 IZ od zahájení insolvenčního řízení oprávněni uplatnit v něm své pohledávky přihláškou. Tyto přihlášky pohledávek pak mohou v souladu s ust. § 110 odst. 3 IZ věřitelé podat až do rozhodnutí o úpadku, přičemž insolvenční soud není oprávněn stanovit kratší lhůtu. Insolvenční soud zpravidla spojí výzvu věřitelům k podání přihlášek pohledávek s oznámením o zahájení insolvenčního řízení, ovšem může ji oznámit také samostatně, a to až v průběhu řízení. Skutečnost, že ještě nebyla insolvenčním soudem zveřejněna výzva věřitelům, nebrání věřitelům, aby své pohledávky přihlásili i před touto výzvou, jelikož zákon dává toto právo věřiteli již se zahájením insolvenčního řízení. Pokud by věřitel zmeškal tuto lhůtu zakotvenou v ust. § 110 odst. 3 IZ, má k dispozici ještě další časový úsek, po který je možno přihlášky pohledávek podat. Přihlášku pohledávky je totiž možno podat od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.[106] Do rozhodnutí o úpadku tedy běží první lhůta, která ovšem není propadná, jelikož insolvenční soud následně v rozhodnutí o úpadku zveřejní výzvu věřitelům k přihlášení pohledávek do 2 měsíců od rozhodnutí o úpadku. Insolvenční soud věřitele současně poučí o následcích zmeškání této lhůty.[107] Oddlužovací novela zasáhla i do délky této lhůty, když před její účinností byla v případě řešení dlužníkova úpadku oddlužením délka této lhůty pouze 30 dnů.[108] Oddlužovací novela tuto výjimku odstranila a dle mého názoru zcela správně sjednotila tuto lhůtu na 2 měsíce. Pro přihlášení pohledávky pak postačí, pokud je poslední den lhůty odevzdána orgánu, který má povinnost ji doručit.[109] Je pak nutné upozornit na situaci, kdy věřitel přihlásí pohledávku u nesprávného insolvenčního soudu. V takovém případě je pohledávka přihlášena pouze za předpokladu, že ji tento insolvenční soud odevzdá nejpozději poslední den lhůty orgánu, který má povinnost ji

---

[105] RICHTER, T. *Insolvenční právo.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 290.

[106] Ust. § 173 odst. 1 IZ.

[107] K pohledávkám, které jsou přihlášeny po lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, se nepřihlíží a v insolvenčním řízení se neuspokojují. Insolvenční soud je tedy v souladu s ust. § 185 IZ odmítne pro jejich opožděnost.

[108] Ust. § 136 odst. 3 IZ ve znění účinném do 1. 6. 2019.

[109] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 29 NSČR 9/2011.

správnému insolvenčnímu soudu doručit.[110] K problematice doručování si ovšem dovoluji poznamenat, že v dnešní době je již většina přihlášek doručována insolvenčnímu soudu především prostřednictvím datové schránky, a tato situace se tedy objevuje velmi zřídka. Dále je nutné uvést, že propadná lhůta v délce dvou měsíců neplatí pro všechny věřitele, protože například známým zahraničním věřitelům dlužníka s obvyklým místem pobytu, bydlištěm nebo sídlem v některém z členských států EU začíná běžet lhůta k podávání přihlášek až doručením výzvy dle ust. § 430 IZ, a to v souladu s ust. § 74 odst. 2 IZ.[111]

Jak bylo uvedeno výše, do insolvenčního řízení je potřeba přihlásit, oznámit, případně nějakým způsobem uplatnit všechny pohledávky. Pohledávku je tedy potřeba přihlásit i v situaci, kdy je o ní již vedeno soudní či rozhodčí řízení. Dále je potřeba přihlásit pohledávky, které jsou již vykonatelné, a také ty, které jsou již vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Současně se přihlašují také pohledávky dosud nesplatné a pohledávky podmíněné.

4.1.1. Druhy pohledávek

I přes skutečnost, že jedním ze základních pravidel insolvenčního řízení je zásada, že insolvenční řízení má být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn, je zřejmé, že všechny pohledávky v insolvenčním řízením nemohou mít stejnou povahu a insolvenční zákon je tedy rozděluje do několika kategorií.

Pohledávky lze členit na pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníkovi přihláškou, pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené, ačkoliv je věřitelé přihláškou neuplatnili, pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení a pohledávky podřízené. Takto rozdělil pohledávky Nejvyšší soud České republiky ve svém *usnesení ze dne 30. 11. 2011 sp. zn. 29 NSČR 16/2011.* Jedná se o dělení, které rozděluje pohledávky dle různých způsobů jejich uplatnění. Dále můžeme pohledávky rozdělovat dle jejich specifických vlastností, a to na pohledávky vykonatelné a nevykonatelné, splatné a nesplatné, podřízené a nepodřízené, pohledávky zajištěné a nezajištěné a pohledávky vyloučené z uspokojení.

[110] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 29 NSČR 3/2012.

[111] Toto potvrdil Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008.

Pohledávky věřitelů, které je potřeba uplatnit přihláškou pohledávky, jsou v podstatě všechny pohledávky, pokud insolvenční zákon nestanoví jinak. Přihlašují se jak pohledávky vykonatelné, tak nevykonatelné, splatné i nesplatné, zajištěné i nezajištěné a také pohledávky podřízené.

Pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené, není potřeba uplatnit v propadné lhůtě dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku dlužníka. Jedná se například o pohledávku, která představuje náhradu nákladů řízení v incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky. Přihláškou pohledávky pak současně není potřeba uplatňovat ani další skupinu pohledávek, a to pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Pohledávky za majetkovou podstatou jsou samostatnou skupinovou pohledávek vyjmenovaných v ust. § 168 IZ.[112] Jedná se přitom o výčet taxativní, který není možné rozšiřovat. Těmto pohledávkám je insolvenčním zákonem přiznáno zvláštní postavení, které spočívá v tom, že jsou při uspokojení v rámci insolvenčního řízení předsunuty před ostatní kategorie pohledávek a je možné je uspokojit kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. Současně je možné je uplatnit kdykoliv, i po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek určené v rozhodnutí o úpadku, a nemusí se dokonce uplatňovat ani přihláškou. Tento typ pohledávek má původ v samotné existenci insolvenčního řízení. Jedná se totiž o pohledávky, které primárně slouží k uspokojování různých výdajů vzniklých v důsledku vedení insolvenčního řízení a jsou rozlišeny podle toho, zda vznikly před rozhodnutím o úpadku, nebo až po něm. Celkovou výši těchto pohledávek lze s konečnou platností určit až na samém konci insolvenčního řízení a je potřeba říci, že protahování insolvenčního řízení může mít vliv na celkové uspokojení věřitelů, jelikož ve svém důsledku povede k nárůstu těchto pohledávek za majetkovou podstatou.

Další skupinou pohledávek jsou pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, jejichž výčet nalezneme v ust. § 169 IZ.[113] Jedná se o pohledávky, které mají z různých důvodů lepší postavení než pohledávky ostatní. Zákonodárce

[112] Jedná se například o pohledávku náhrady hotových výdajů a odměny předběžného správce, hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, náklady spojené s uplatňováním majetkové podstaty atd.

[113] Zde se jedná o pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, pohledávky věřitelů na výživném ze zákona atd.

v důvodové zprávě tyto pohledávky charakterizuje tak, že se zpravidla jedná o pohledávky, na jejichž uspokojení existuje veřejný zájem, například z důvodů jejich sociálních konotací, nebo o pohledávky, u kterých je identifikován nějaký jiný zájem odůvodňující jejich prioritní pořadí.[114]

V ust. § 170 IZ je uvedena další kategorie pohledávek, a to pohledávky, které jsou vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení.[115] Tyto pohledávky se neuspokojují ani za situace, kdy jsou všechny ostatní pohledávky uspokojeny. Jejich výčet je taxativní a dle mého názoru nepotřebují hlubší rozbor.

Pohledávky, které si ovšem zaslouží daleko hlubší rozbor, jsou pohledávky podřízené. Do účinnosti oddlužovací novely nevzbuzovala problematika podřízených pohledávek v právní úpravě insolvenčního řízení větší pozornost. Jejich role byla ve většině insolvenčních řízení okrajová a věřitelé často neočekávali jejich uspokojení. Jejich podstata spočívá v tom, že k jejich uspokojení dojde až po uspokojení všech ostatních pohledávek v insolvenčním řízení, to vše samozřejmě za předpokladu, že jsou zjištěny.[116] Dle výše uvedeného ustanovení jsou podřízené pohledávky vymezeny jako pohledávky společníků a členů dlužníka, vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, pohledávky ze smluv mezi dlužníkem a věřitelem, které mají být plněny až po uspokojení jiné pohledávky, v případech, kdy smlouva byla uzavřena před zahájením insolvenčního řízení a pohledávky z podřízeného dluhopisu.[117]

Podřízené pohledávky musejí být řádně přihlášeny, přezkoumány a zjištěny, stejně jako je tomu u ostatních pohledávek, kromě pohledávek společníků nebo členů dlužníka, které se v souladu s ust. § 173 IZ nepřihlašují, ale pouze oznamují insolvenčnímu správci. Současně je potřeba zmínit, že věřitelé s podřízenými pohledávkami nemají v souladu s ust.

---

[114] Důvodová zpráva oddlužovací novely. str. 122. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 10. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0

[115] Jedná se například o mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, pohledávky věřitelů z darovacích smluv, smluvní pokuty a úroky z prodlení, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku.

[116] VIDIČOVÁ, L. Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 33.

[117] Podřízené dluhopisy jsou vymezeny v ust. § 34 zákona č. 190/2004 Sb. o dluhopisech a jedná se o dluhopisy, kdy v případě vstupu emitenta do likvidace, vydání rozhodnutí o úpadku emitenta, nebo je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření, bude pohledávka odpovídající právům s tímto dluhopisem spojeným uspokojena až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti.

§ 51 odst. 4 IZ hlasovací právo a do účinnosti oddlužovací novely tedy bylo na místě ztotožnit se s tvrzením Tomáše Richtera, který tento typ pohledávek označil za exotický finanční nástroj, se kterým se většina procesních subjektů tuzemského insolvenčního řízení nikdy nesetká.[118]

Oddlužovací novela insolvenčního zákona však pozměnila znění ust. § 172 odst. 2 IZ a zanesla do něho větu druhou, která stanoví, *že je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, za podřízené pohledávky se s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.* Důvody, které zákonodárce pravděpodobně k zakotvení této nové kategorie podřízených pohledávek vedly, jsou dle mého názoru na první pohled zřejmé a jedná se evidentně o snahu o omezení lichvářských nároků některých věřitelů, kdy výše úroků a smluvních pokut často několikanásobně převyšovala výši původní jistiny. Tuto snahu zákonodárce osobně považuji za velice sympatickou a potřebnou, nicméně je potřeba říci, že tato formulace opět vyvolává hodně otázek, na které existuje více odpovědí a jako v předchozích případech bude potřeba počkat, jaké stanovisko k nim zaujmou soudy vyšších instancí.

Nejdříve je potřeba si vyjasnit otázku, zda se pro účely splnění má počítat s podřízenými pohledávkami, nebo nemá. Nově totiž lze splnit oddlužení v době 3 let od schválení oddlužení, pokud dlužník splatí nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek.[119] Započítávají se však do výše, ze které se vypočítává procentuální uspokojení i pohledávky podřízené? Na tuto otázku nám odpověď poskytuje ust. § 412 a odst. 3 IZ, dle kterého *pro splnění oddlužení postačí, jestliže požadované míry splacení pohledávek nezajištěných věřitelů bylo dosaženo bez přihlédnutí k podřízeným pohledávkám.*

Pro určení výše, v jaké části má být pohledávka podřízena, je nutno znát původní jistinu této pohledávky. To je ovšem v některých případech obtížně zjistitelné, především pokud se jedná o revolvingové úvěry, případně kreditní karty nebo kontokorenty, kdy má

[118] VIDIČOVÁ, L. Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením. *Bulletin advokacie*, 2019, č. 5, s. 34.

[119] Ust. § 412a odst. 1 písm. b) IZ.

dlužník stanoven úvěrový rámec a opakovaně čerpá finanční prostředky, které věřiteli postupně splácí. Jak tedy v tomto případě stanovit původní výši jistiny? Je zde několik možných variant, jako například určit jistinu dle maximální možné výše úvěrového rámce nebo sečíst dlužné částky. Dle mého názoru se ovšem jeví jako nejlepší varianta výši jistiny v tomto případě počítat od nuly, do finální částky nesplaceného dluhu.

Další problematickou otázkou související s podřízenými pohledávkami je otázka, jak postupovat v případě, že věřitel neuvede ve své přihlášce původní výši jistiny a z příloh přihlášky tato také nebude vyplývat. Je tato skutečnost vadou, která brání přezkumu přihlášky? V úvahu přicházejí dvě varianty. První variantou je výzva insolvenčního správce věřiteli k odstranění vad přihlášky dle ust. § 188 odst. 2 IZ. Druhou je pak varianta pohledávku co do pořadí rovnou popřít. V intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 29 ICdo 50/2017 by se pravděpodobně mělo postupovat druhou variantou, když Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí uvedl: „*Obsahuje-li přihláška pohledávky do insolvenčního řízení údaje, jež nezaměnitelným způsobem identifikují skutek, na jehož základě věřitel přihlašuje svůj nárok do insolvenčního řízení, ale insolvenční věřitel ani do skončení přezkumného jednání nevylíčil všechny skutečnosti významné pro posouzení, zda jde o pohledávku pravou, uplatněnou ve správné výši a ve správném pořadí, je to důvodem k popření pohledávky, nikoliv důvodem k odstraňování vad přihlášky. Uvede-li insolvenční věřitel ve včas podané žalobě o určení pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky (nebo v pozdější fázi incidenčního sporu) popřené insolvenčním správcem vedle rozhodujících skutečností, jež obsahovala již přihláška, i další potřebná tvrzení významná podle hmotného práva pro jeho úspěch v incidenčním sporu (pro doložení toho, že jde o pohledávku pravou, že jde o pohledávku uplatněnou ve správné výši nebo o pohledávku uplatněnou ve správném pořadí), pak tím nevybočuje z mezí kladených jeho žalobním tvrzením ust. § 198 odst. 2 IZ*“. Osobně ovšem zastávám názor, že smysluplnější by bylo vyzvat věřitele k odstranění vad přihlášky, čímž by se ve valné většině případů předešlo zahajování a vedení incidenčních sporů. Pro úplnost uvádím, že spor o to, zda pohledávka (její část) je pohledávkou podřízenou, je sporem o pořadí pohledávky.[120]

[120] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 29 ICdo 95/2017.

Pokud se tak podaří některým z výše uvedených způsobů dopracovat k původní výši jistiny, stojíme před další spornou otázkou, a to zda se mají při zkoumání podřízenosti pohledávek zohlednit již uhrazené úroky a smluvní pokuty, neboli nároky, které dlužník zaplatil před zahájením insolvenčního řízení. Pro příklad se jedná o případ, kdy celá nesplacená jistina pohledávky bude činit 200.000 Kč, úrok z prodlení 100.000 Kč, smluvní úrok 100.000 Kč a smluvní pokuta 200.000 Kč. Za této situace bude činit výše podřízených pohledávek 200.000 Kč. Pokud však dlužník před zahájením insolvenčního řízení na všech těchto položkách uhradí polovinu částky, bude jistina 100.000 Kč, úrok z prodlení 50.000 Kč, smluvní úrok 50.000 Kč a smluvní pokuta 100.000 Kč. Vzhledem k faktu, že původní jistina činila 200.000 Kč, zde nebude žádná podřízená pohledávka. Dle mého názoru je tento postup správný a plyne z ust. § 172 odst. 2 IZ, i když je v přímém rozporu se zamýšleným účelem této nové úpravy, tj. omezením lichvářských nároků některých věřitelů.

Otázky vyvolává také samotné vymezení okruhu pohledávek, které se ve smyslu ust. § 172 odst. 2 IZ dají považovat za pohledávky podřízené. Konkrétně mám na mysli penále za prodlení se zaplacením pohledávky na veřejné zdravotní pojištění. Je otázkou, zda je možný extenzivní výklad ust. § 172 odst. 2 IZ a toto se vztahuje i na tyto penále, když v něm nejsou výslovně uvedeny. Osobně se přikláním k názoru, že vzhledem k výše uvedenému záměru, se kterým zákonodárce tuto úpravu začlenil do současného znění insolvenčního zákona, nelze penále za podřízené pohledávky považovat, když záměrem státu zcela jistě není lichva. Dle mého názoru je nutno vycházet z čistě jazykového výkladu této právní normy a penále jako podřízené pohledávky nepřihlašovat a případně je takto nepopírat.

Poslední spornou otázku, kterou bych chtěl uvést v souvislosti s problematikou podřízených pohledávek, je postup při uspokojování podřízených zajištěných pohledávek. Zajištěný věřitel je v oddlužení tak trochu „samostatná kapitola“. Je tomu hlavně z toho důvodu, že v souladu s ust. § 398 odst. 2 IZ je uspokojení zajištěných věřitelů stejné při obou variantách oddlužení a uspokojují se pouze z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění. Jak k jejich uspokojení přistupovat v případě, že část jejich pohledávky bude podřízená? A vztahuje se vůbec předmětná úprava podřízenosti pohledávek na zajištěné věřitele vzhledem k zvláštní povaze jejich uspokojování? Na tyto otázky jsou v podstatě možné tři odpovědi. První z nich je, že se předmětná úprava podřízených pohledávek netýká zajištěných věřitelů vůbec, a jejich pohledávky tedy nemohou být podřízené. Další možností je, že úprava o podřízenosti těchto pohledávek je účinná pouze

mezi zajištěnými věřiteli navzájem.[121] Poslední variantou je pak přístup, kdy budeme předpokládat, že předmětná úprava dopadá na zajištěné věřitele zcela a podřízená část jejich zajištěných pohledávek se tedy uspokojí až po uspokojení všech nezajištěných nepodřízených pohledávek. Osobně se přikláním k této poslední variantě, která představuje určitý kompromis a je v souladu s účelem předmětného ustanovení, přičemž zároveň vede k co nejvyššímu poměrnému uspokojení všech věřitelů.

4.1.2. Přezkum pohledávek

Pro zjištění, které pohledávky věřitelů byly do insolvenčního řízení přihlášeny řádně, včas a po právu, slouží přezkumné jednání. Při způsobu řešení úpadku konkursem nebo reorganizací se přezkumné jednání odehrává před insolvenčním soudem. Tento postup byl stejný i při způsobu řešení úpadku oddlužením, ovšem pouze do účinnosti novely insolvenčního zákona z roku 2017, jejímž účelem bylo přenesení velké části oddlužovací agendy na insolvenční správce. Právě od této chvíle se již přezkumné jednání nekoná u insolvenčního soudu, ale na osobním jednání insolvenčního správce s dlužníkem, jehož skončením končí přezkumné jednání. O tomto osobním jednání insolvenční správce v souladu s ust. § 410 odst2 2 IZ vyrozumí dlužníka nejméně 7 dní před jeho konáním. Nestanoví-li IZ jinak, tak se při přezkoumání přihlášených pohledávek postupuje obdobně jako dle ust. § 190 až § 202 IZ, které upravují přezkum pohledávek obecně.

Insolvenční správce přezkoumá přihlášky pohledávek zejména z podkladů, které věřitelé přikládají ke svým přihláškám, aby prokázali pravost a výši jejich pohledávek za dlužníkem. Pokud nelze přihlášku přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele v souladu s ust. § 188 odst. 2 IZ, aby přihlášku pohledávky doplnil nebo opravil, a to ve lhůtě 15 dnů, pokud nestanoví delší. Pokud věřitel přihlášku řádně a včas nedoplní, předloží jí insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží.

Na začátku osobního jednání s dlužníkem musí insolvenční správce dlužníka poučit o důvodech a průběhu přezkoumání přihlášených pohledávek a o jeho možnosti popírat

[121] Jako příklad lze uvést více věřitelů na jedné zástavě (3). Všichni tito věřitelé mají část pohledávek podřízených. Z výtěžku zpeněžení tedy bude nejprve uspokojen první věřitel v pořadí, do výše nepodřízené části své pohledávky, následně druhý věřitel v pořadí, opět do nepodřízené výše, a to stejné nastane u věřitele, který je v pořadí třetí. Teprve poté se přistoupí k uspokojování podřízených pohledávek a opět zde bude dodrženo pořadí, že nejdříve se uspokojí podřízená pohledávka prvního věřitele v pořadí atd.

pravost výše a pořadí přihlášených pohledávek. Současně jej poučí o účincích takového popření. Popírat přihlášky pohledávek věřitelů tedy může jak insolvenční správce, tak dlužník a z hlediska vlastností pohledávky je důležité, zda se jedná o pohledávku vykonatelnou, nebo nevykonatelnou. Pokud je popřena pohledávka nevykonatelná, má insolvenční správce povinnost vyrozumět o této skutečnosti věřitele. Insolvenční správce ve svém vyrozumění označí pohledávku, která byla popřena, sdělí věřiteli popěrný úkon a současně jej poučí o dalším postupu ve věci. V případě popření pohledávky insolvenčním správcem má věřitel v souladu s ust. § 198 odst. 1 IZ lhůtu 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým se schvaluje zpráva o přezkumu, k podání žaloby o určení pravosti, výše, nebo pořadí jeho pohledávky. Popření nevykonatelné pohledávky dlužníkem má stejné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Účinky tohoto popření však nastávají až dnem, kdy nastávají účinky oddlužení, tj. dnem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. Od tohoto dne běží věřiteli 30denní lhůta k podání žaloby. V případě popření pohledávky insolvenčním správcem podávají věřitelé žalobu proti insolvenčnímu správci, v případě popření dlužníkem proti dlužníku a v případě popření dlužníkem i insolvenčním správcem jsou v žalobě označeni oba.[122] Pokud se jedná o vykonatelnou pohledávku, tak při jejím popření podává žalobu o určení pravosti nebo výše insolvenční správce, v případě popření pouze dlužníkem pak sám dlužník. Důvody, pro které může insolvenční správce popřít vykonatelnou pohledávku, jsou uvedeny v ust. § 199 odst. 2 IZ. Jako důvody popření vykonatelné pohledávky lze uplatnit pouze skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v předchozím řízení, ve kterém bylo toto vykonatelné rozhodnutí vydáno. Důvodem popření ovšem nemůže být jiné právní posouzení věci. Dlužník je dále v případě popření vykonatelné pohledávky omezen, když v souladu s ust. § 410 odst. 6 IZ ji může popírat pouze pro skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce[123] nebo dále proto, že pohledávka je promlčená. Toto omezení vychází z faktu, že již proběhlo jedno nalézací řízení, a právě v něm se měl dlužník bránit a sporovat pohledávku.[124] V případě popření pořadí přihlášené vykonatelné

[122] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 29 ICdo 24/2013.

[123] Výčet těchto důvodů je uveden v ust. § 268 o. s. ř.

[124] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 Cdo 45/2014.

pohledávky, a to jak insolvenčním správcem, tak dlužníkem, ovšem platí výjimka, která je dovozena soudní judikaturou, a žalobu podává i v tomto případě věřitel.[125]

Přezkum pohledávek a průběh osobního jednání je zaznamenán ve zprávě o přezkumu. Její náležitosti upravuje ust. § 19 vyhlášky o náležitostech formulářů a obsahuje zejména označení insolvenčního soudu, spisové značky insolvenčního řízení, dlužníka a insolvenčního správce. Dále obsahuje datum vyhotovení, průběh a výsledek přezkoumání přihlášených pohledávek, seznam příloh a datum s podpisem. Mnohem významnější jsou ovšem její povinné přílohy, kterými jsou seznam přihlášených pohledávek, záznam o jednání s dlužníkem a doklad o písemném vyrozumění věřitele, o tom, že jeho nevykonatelná (v případě popření pořadí i vykonatelná) pohledávka byla popřena. Seznam přihlášených pohledávek obsahuje stanovisko, zda je pohledávka popřena či zjištěna a současně je zde uveden i její podíl na celkovém objemu přihlášených pohledávek.[126] Náležitosti záznamu o jednání s dlužníkem pak stanoví ust. § 20 vyhlášky o náležitostech formulářů, které obsahuje zejména čas zahájení a ukončení osobního jednání insolvenčního správce s dlužníkem, způsob pořízení záznamu o jednání a adresu místa konání jednání. Dále záznam obsahuje údaj o tom, zda insolvenční správce informoval dlužníka o možnosti popírat pravost výše a pořadí přihlášených pohledávek a údaj o tom, zda přistoupil k vlastnímu přezkumu přihlášených pohledávek tak, že označil jednotlivé přihlášky věřitelů v seznamu přihlášených pohledávek a sdělil dlužníku jejich podstatný obsah.

Zprávu o přezkumu zveřejňuje insolvenční soud v insolvenčním rejstříku spolu se zprávou pro oddlužení. Současně věřitele vyrozumí, že mohou proti zprávě o přezkumu podat do 7 dnů od jejího zveřejnění námitky. Je důležité uvést, že námitky věřitelé nemohou uplatnit vůči popěrnému úkonu insolvenčního správce nebo dlužníka. Následné rozhodnutí insolvenčního soudu záleží poté především na tom, zda jsou proti zprávě o přezkumu uplatněny nějaké námitky. V případě, že námitky uplatněny nebyly, případě nebyly uplatněny ve lhůtě, insolvenční soud zprávu o přezkumu schválí. Pokud námitky podané byly, může insolvenční soud nařídit doplnění nebo změnu zprávy pro oddlužení, případně ji

[125] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 Cdo 11/2012.

[126] Tento seznam se skládá ze tří částí, a to přehledového listu, přezkumného listu pro nezajištěné věřitele a přezkumného listu pro zajištěné věřitele. Právě v přezkumných listech (každý věřitel má svůj vlastní přezkumný list) jsou podrobně zaznamenána stanoviska insolvenčního správce a dlužníka k předmětným pohledávkám.

může dokonce celou odmítnout a nařídit vypracovat zprávu novou. Tento postup pak může insolvenční soud zvolit i v případě, že námitky proti zprávě o přezkumu podány nebyly, ale insolvenční soud vlastním zjištěním odhalí její nedostatky a vady.

4.2. Hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku

Jak jsem již uvedl výše, proces schvalování oddlužení má dvě fáze. První fází je povolení oddlužení a druhou je jeho následné schválení. Na rozhodnutí o povolení oddlužení věřitelé nemají vliv. To však již neplatí při jeho schválení. Dlužník má sice možnost v návrhu na povolení uvést jím preferovaný způsob oddlužení, ovšem tímto návrhem nejsou věřitelé vázáni. Věřitelé se mohou na rozhodování o způsobu oddlužení podílet na schůzi věřitelů, případně mimo ni. Pokud nenastane ani jedna ze zmiňovaných variant, insolvenční soud rozhodne v souladu s ust. § 402 odst. 5 IZ o oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Je nutné zmínit, že možnost svolání schůze věřitelů je již značně omezena, ovšem k tomuto omezení došlo již novelou z roku 2017, nikoli v důsledku oddlužovací novely. Schůze věřitelů je nyní svolána, pouze podá-li návrh na svolání schůze věřitelů nadpoloviční většina věřitelů a jejich pohledávky počítané podle výše[127] činí zároveň nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek. V souladu s ust. § 394a odst. 4 IZ mají věřitelé k tomuto kroku pouze 7denní lhůtu, která počíná běžet zveřejněním zprávy o přezkumu a současně zprávy pro oddlužení. Důvodem této změny byla především skutečnost, že valné většiny do té doby automaticky nařizovaných schůzí věřitelů se věřitelné neúčastnili a nejevili o ně zájem. V praxi se tedy schůze věřitelů prakticky přestaly svolávat a jsou de facto nahrazeny osobním jednáním insolvenčního správce a dlužníka. Za situace, kdy schůze věřitelů svolána je, se jí musí osobně zúčastnit insolvenční správce a dlužník. Věřitelé mohou v souladu s ust. § 400 odst. 1 IZ hlasovat o způsobu oddlužení jak při osobní účasti na této schůzi, tak současně i tzv. hlasováním *per rollam*. Tento způsob hlasování probíhá pomocí tzv. hlasovacího lístku. Jeho náležitosti upravuje ust. § 401 odst. 1 IZ a patří mezi ně nutnost písemné formy, výslovné značení podání jako „Hlasovací lístek“, nesmí obsahovat žádný jiný procesní úkon a musí z něho být patrné, jak věřitel hlasoval. Současně musí být hlasovací lístek doručen insolvenčnímu soudu nejpozději den před konáním schůze věřitelů

[127] V souladu s ust. § 49 odst. 1 IZ se 1 Kč rovná 1 hlasu.

a podpis na hlasovacím lístku musí být úředně ověřen. Výsledky hlasování za pomocí hlasovacího lístku se následně přičtou k výsledku hlasování na schůzi věřitelů. Pokud nastane rozpor mezi hlasováním věřitele pomocí hlasovacího lístku a následným hlasováním na schůzi věřitelů, přihlíží se v souladu s ust. § 400 odst. 2 IZ k hlasování věřitele na schůzi věřitelů.[128]

Právo hlasovat mají pouze věřitelé nezajištění, kteří přihlásili svou pohledávku do insolvenčního řízení včas a současně nejsou ve vztahu k dlužníkovi osoby blízké, případně osoby tvořící s dlužníkem koncern. Zajištění věřitelé pak nemají možnost hlasovat o způsobu oddlužení, a to ani v rozsahu, ve kterém je dle znaleckého posudku vypracovaném pro účely insolvenčního řízení hodnota jejich zajištění nižší než výše jejich zajištěné pohledávky. Vzhledem k faktu, že zajištění věřitelé se v insolvenčním řízení uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení zajištění, je tento krok vcelku logický.

O způsobu rozhodnutí tedy rozhodne schůze věřitelů prostou většinou hlasů nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, přičemž stejně tomu je i v případě hlasování mimo schůzi věřitelů. Otázkou je, zda se jedná o prostou většinu přítomných věřitelů, nebo o prostou většinu všech věřitelů. V současné době se objevují dva odlišné názory. Vrchní soud v Praze se v rozhodnutí ze dne 13. 1. 2017 č. j. 3 VSPH 1601/2016-B-17 přiklonil k názoru, že v případě hlasování o způsobu oddlužení je nutná většina všech přítomných věřitelů (resp. hlasujících korespondenčním způsobem). Dovodil tak především proto, že z pasivního přístupu nehlasujících přihlášených věřitelů nelze dovozovat jejich podporu pro jeden, či druhý způsob oddlužení, který by měl být povýšen nad hlasování věřitele, který je v řízení procesně aktivní. Proti tomuto názoru se vymezil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 5. 3. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 36/18, dle kterého je nutná prostá většina hlasů počítaná z hlasů všech věřitelů. Svůj závěr opřel o skutečnost, že dle ust. § 399 odst. 3 IZ se schůze věřitelů nesvolá nebo se zruší za předpokladu, že věřitelé před jejím konáním hlasovali o způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů a některý ze zvolených způsobů získal většinu podle ust. § 402 odst. 3 IZ. Právě v ust. § 402 odst. 3 IZ je pak požadována prostá většina všech nezajištěných věřitelů.[129]

[128] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1080.

[129] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1085.

V souladu s ust. § 54 odst. 1 IZ nemůže insolvenční soud usnesení schůze věřitelů změnit, a to ani v případě, kdy by toto usnesení odporovalo společnému zájmu věřitelů. Vrchní soud v Praze ovšem dovodil, že je v pravomoci insolvenčního soudu přijaté usnesení o způsobu oddlužení změnit, a to v situaci, kdy usnesením schůze věřitelů přijatý způsob je z ekonomického hlediska pro dlužníka nevýhodný a vedl by k nesplnění podmínek a následnému zrušení oddlužení, ovšem při jiném způsobu oddlužení by ekonomická nabídka byla dostatečná.[130] Nejvyšší soud České republiky se ovšem proti tomuto názoru vymezil, jelikož dle jeho názoru insolvenční soud nepřezkoumává usnesení schůze věřitelů o zvoleném způsobu oddlužení a není oprávněn toto rozhodnutí měnit. Insolvenční soud by měl posuzovat pouze to, zda v průběhu řízení nevyšly najevo skutečnosti, které by odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení v souladu s ust. § 405 IZ.[131]

4.3. Námitky věřitelů

Věřitelé nemají žádný prostředek k projevení nesouhlasu s rozhodnutím insolvenčního soudu, kterým se rozhodne o povolení dlužníkova oddlužení. Jiná situace ovšem nastává v období mezi povolením oddlužení a jeho schválením. Věřitelé mají v tomto časovém úseku možnost informovat insolvenční soud o skutečnostech, které by za normálních okolností vedly k odmítnutí, nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Ust. § 403 odst. 2 IZ ovšem zakotvuje dvě základní podmínky, které musí být při uplatnění těchto námitek splněny. Námitky mohou vznést pouze věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení, a současně tyto námitky musejí uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení, nebo do 7 dnů od zveřejnění zprávy pro oddlužení v insolvenčním rejstříku za situace, kdy se schůze věřitelů nekonala a hlasovalo se korespondenčně za pomoci hlasovacích lístků.

Vzhledem k tomu, že hlasovat o způsobu oddlužení mohou pouze nezajištění věřitelé, se zajištěných věřitelů tato úprava netýká a nemají tedy možnost námitky uplatňovat.[132]

---

[130] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, sp. zn. 3 VSPH 34/2012.

[131] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 91/2013.

[132] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2008, č. j. 1 VSPH 170/2008-B-17.

O včas podaných námitkách, které byly současně uplatněny oprávněnými osobami, rozhodne insolvenční soud nejpozději v rozhodnutí dle ust. § 404 (schválení oddlužení) nebo § 405 (neschválení oddlužení) IZ. K projednání těchto námitek pak může insolvenční soud nařídit jednání, ke kterému bude předvolán dlužník, insolvenční správce a věřitelé, kteří podali námitky. Zajímavostí je, že ust. § 404 IZ upravuje lhůtu k rozhodnutí o schválení oddlužení, a nikoliv rozhodnutí o schválení oddlužení, ve kterém se soud s námitkami vypořádává. Vhodnější by tedy dle mého názoru byl odkaz na ust. § 406 IZ, který upravuje právě obsah rozhodnutí o schválení oddlužení.

4.4. Schválení oddlužení

Posledním krokem k úspěšnému započetí procesu oddlužení jedním ze způsobů uvedených v insolvenčním zákoně je schválení oddlužení. Insolvenční soud zkoumá, zda v řízení vyšly najevo skutečnosti, které by odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. V této fázi řízení má však již daleko větší přehled o ekonomické situaci dlužníka a o všech okolnostech důležitých pro rozhodnutí. Insolvenční soud má mimo jiné k dispozici stanovisko insolvenčního správce, který má v souladu s ust. § 403 odst. 1 IZ informační povinnost vůči insolvenčnímu soudu, pokud by se dozvěděl o skutečnostech, které by odůvodňovaly odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, a současně má k dispozici i případné námitky věřitelů, ze kterých se také může dozvědět rozhodné skutečnosti. Skutečnosti, které odůvodňují zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, jsou uvedeny v ust. § 395 IZ a podrobněji jsou rozebrány v kapitole 2.2.1. Skutečnosti, které odůvodňují odmítnutí návrhu, jsou zejména formálního rázu a spočívají například v tom, že návrh na povolení oddlužení není sepsán a podán osobou podle ust. § 390a odst. 1 IZ nebo pokud není podpis na plné moci k návrhu na povolení oddlužení řádně ověřen. Pokud tedy insolvenční soud zjistí takovéto okolnosti, rozhodne v souladu s ust. § 405 IZ a oddlužení neschválí. Následně rozhodne o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem, pokud jsou naplněny podmínky uvedené v ust. § 405 odst. 2 IZ, nebo řízení pouze zastaví bez prohlášení konkursu a rozhodne o odměně insolvenčního správce, případně též o odměně sepisovatele návrhu na povolení oddlužení v souladu s ust. § 405 odst. 3 IZ.

V souvislosti s rozhodnutím o schválení oddlužení bych zde rád rovněž rozebral výši minimální měsíční splátky, která je nutná pro schválení oddlužení ve smyslu ust. § 395 odst. 1 písm. b) IZ. Důležité je si uvědomit, že v době rozhodování o návrhu na povolení oddlužení

nemá soud relevantní informace o ostatních pohledávkách za majetkovou podstatou a pohledávkách jim na roveň postavených. Proto může nastat situace, kdy dlužníku bude povoleno oddlužení na základě minimální splátky 2.200 Kč, ovšem nemusí mu být schváleno, jelikož při schvalování oddlužení již soud má relevantní informace o ostatních pohledávkách, a minimální splátka se v důsledku znalosti těchto částek navýší (minimálně o odměnu za přezkum přihlášených pohledávek). Pro vysvětlení výpočtu minimální měsíční splátky pro schválení oddlužení jsem se rozhodl níže uvést příklad:

Dlužníku bylo povoleno oddlužení. Jeho čistý měsíční příjem je 20.000 Kč. Dlužník je rozvedený a má stanoveno výživné k 3 dětem ve výši 500 Kč, 1.000 Kč a 1.000 Kč. Dlužné výživné není žádné. Do insolvenčního řízení se přihlásilo 10 nezajištěných věřitelů a byla uplatněna odměna za sepis insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení. Dlužník nemá žádný majetek, který by bylo možno sepsat do majetkové podstaty.

Minimální měsíční částka se stanoví postupem podle ust. § 395 odst. 1 písm. b) IZ jako součet A) částky dle ust. § 168 odst. 2 písm. a) IZ (odměna a hotové výdaje insolvenčního správce včetně DPH) a B) částky pro ostatní věřitele, včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, která nesmí být nižší než částka dle A), když současně částka B) se musí vždy minimálně rovnat výši pohledávek dle ust. § 169 odst. 1 písm. e) (dlužné a běžné výživné) a ust. § 390a odst. 5 IZ (odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení). Pro výpočet minimální měsíční částky jsou jednorázově hrazené pohledávky (odměna za přezkum přihlášek, dlužné výživné a odměna sepisovatele) převedeny na měsíční základ, a to tak, že jsou vyděleny předpokládaným počtem měsíců trvání splátkového kalendáře. Pokud si výše uvedené převedeme pro zjednodušení do vzorce, vyjde nám následující:

1. A = odměna a hotová výdaje za každý měsíc oddlužení + $\frac{odměna\ z\ počtu\ věřitelů}{předpokládaný\ počet\ měsíců}$
2. x = A
3. y = běžné výživné + $\frac{dlužné\ výživné + odměna\ sepisovatele}{předpokládaný\ počet\ měsíců}$
4. B = když: $x \leq y$, když $x > y \rightarrow x$
5. Minimální měsíční splátka tedy bude A + B

Výše uvedeným výpočtem v bodu 1. zjistíme výši pravidelné zálohy na odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce za každý měsíc oddlužení[133] a uspokojení odměny za přezkum přihlášených pohledávek.[134] Výpočtem uvedeným pod body 2. a 3. je zjištěna minimální splátka pro ostatní věřitele rovnající se buď částce A (x), nebo minimální splátce potřebné na plné uspokojení výživného ze zákona a odměny sepisovatele návrhu na povolení oddlužení, pokud již nebyla uhrazena (y). Zde bude záležet na tom, která částka bude vyšší, což následně zjistíme v bodu 4., a tím vypočítáme B. Součtem těchto částek dostaneme minimální splátku, kterou dlužník musí uhradit pro schválení jeho oddlužení. Pokud do vzorce doplníme údaje z počátečního zadání, dospějeme k následujícímu:

1. A = 1089 + $\frac{3025}{60}$ = 1.139,41 Kč (x)
2. y = 2500 + $\frac{0+4840}{60}$ = 2.580,67, jelikož x ≤ $y \rightarrow y$ (B)
3. 1.139,41 Kč + 2.580,67 Kč = 3.720,08 Kč

Minimální splátka pro schválení oddlužení tedy bude 3.720,08 Kč. V souladu s ust. § 398 odst. 3 IZ lze z čistého příjmu dlužníka srazit částku 9.046 Kč. Dlužníku tedy bude oddlužení schváleno.[135]

Za předpokladu, že insolvenční soud neshledá žádnou z výše uvedených překážek, rozhodne o schválení oddlužení. Obsah rozhodnutí o schválení oddlužení je uveden v ust. § 406 IZ a bude záležet zejména na zvoleném způsobu oddlužení.

Při oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty označí insolvenční soud v rozhodnutí o schválení oddlužení majetek, který podle stavu ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, včetně majetku, který se teprve stane součástí majetkové podstaty dle ust. § 412 odst. 1 písm. b) IZ.[136]

---

[133] Ust. § 3 písm. b) ve spojení s ust. § 7 vyhlášky o odměně.

[134] Ust. § 2a vyhlášky o odměně ve spojení s ust. § 38 odst. 1 IZ.

[135] Tento výpočet byl jako příklad převzat z rozhodnutí o schválení oddlužení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2019, č. j. KSPH 67 INS 12251/2019-B-11, když jsem pro zjednodušení výpočtu upravil jednotlivé výchozí částky.

[136] Bude se tedy jednat především o majetek, který dlužník měl povinnost uvést v seznamu majetku, ovšem tuto povinnost nesplnil, nebo o majetek, který byl do majetkové podstaty sepsán po úspěšné odpůrčí žalobě. Nebude se však jednat o majetek získaný darem či dědictvím, jelikož pro rozsah majetkové podstaty je důležitý stav ke dni zveřejnění rozhodnutí v insolvenčním rejstříku.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty pak insolvenční soud uloží dlužníku, aby do podání zprávy o splnění oddlužení platil nezajištěným věřitelům prostřednictvím insolvenčního správce vždy k určenému dni měsíce stanovenou částku dle ust. § 398 nebo 398b IZ ze svých příjmů, které získá po schválení oddlužení, a to podle poměru jejich pohledávek určeného ve zprávě pro oddlužení. Dále uvede termín první splátky, který bude vždy určen do konce měsíce následujícího po měsíci, ve kterém nastanou účinky schválení oddlužení, označí příjmy, ze kterých by měl dlužník uhradit první splátku, přikáže plátci mzdy dlužníka, případně plátci jiného příjmu dlužníka, aby po doručení usnesení prováděl ze mzdy či jiného příjmu dlužníka srážky a vyplácel je insolvenčnímu správci. Tyto informace se standardně nacházejí ve všech rozhodnutích o schválení oddlužení. Další skutečnosti, které uvede insolvenční soud v rozhodnutí o schválení oddlužení v této formě, již nejsou tak časté, jsou jimi označení věřitelů, kteří souhlasili s tím, že míra plnění bude nižší než hodnota dle ust. § 412a odst. 1 písm. b) nebo c) IZ, když současně uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé shodli, označení majetku, který je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení, případně může uložit dlužníku povinnost využít služby odborného sociálního poradenství.[137]

Jako opravný prostředek do rozhodnutí o schválení oddlužení je možné podat odvolání. Odvolání může podat jak věřitel, tak dlužník, ale oba mají omezené možnosti. Věřitel se může odvolat, pouze pokud hlasoval proti schválenému způsobu přijetí oddlužení, anebo pokud hlasoval proti stanovení jiné výše měsíčních splátek. Dlužník má možnost odvolání proti rozhodnutí, kterým insolvenční soud nevyhověl jeho žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek, nebo pokud insolvenční soud uložil povinnost vydat ke zpeněžení majetek, který dlužník není dle IZ povinen ke zpeněžení vydat.[138]

4.5. Povinnosti subjektů po schválení oddlužení

Po schválení oddlužení začíná běžet celý proces, při kterém je zpeněžena dlužníkova majetková podstata, nebo kdy jsou dlužníku strhávány z části jeho platu, mzdy či jiného

[137] Novinka zavedena oddlužovací novelou umožňuje insolvenčnímu soudu na základě ust. § 398 odst. 7 IZ uložit dlužníku povinnost využít v rozsahu nejvýše 100 hodin služby odborného sociálního poradenství. Insolvenční soud tak může učinit na návrh insolvenčního správce, který tento návrh uvede do zprávy pro oddlužení, ve které nově přibylo pole právě k tomuto účelu.

[138] Ust. § 406 odst. 4 IZ.

příjmu zákonem stanovené srážky, kterými jsou prostřednictvím insolvenčního správce poměrně uspokojovány řádně přihlášené a následně zjištěné pohledávky věřitelů. Tento proces je administrativně poměrně náročný a je v něm zapojeno mnoho subjektů, které mají v jeho průběhu různé povinnosti. Nejdůležitější roli z hlediska rozhodování v procesu oddlužení samozřejmě hraje insolvenční soud, který na průběh celého řízení dohlíží a pokud má od insolvenčního správce informace o tom, že dlužník řádně neplní své povinnosti, může celý proces oddlužení ukončit. Nejvíce povinností však leží na dlužníku a insolvenčním správci.

Povinnosti dlužníka jsou vyjmenovány v ust. § 412 IZ. Dlužník musí především vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost, a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat, rozhodně nesmí odmítat možnost si příjem obstarat. Insolvenční soud často v usnesení o schválení oddlužení ve vztahu k této povinnosti ukládá dlužníku další povinnosti, které spočívají například v povinnosti oznámit insolvenčnímu správci neprodleně změnu zaměstnavatele, případně ztrátu zaměstnání. Dále soud zakazuje dlužníku ukončit dosavadní pracovní poměr dohodou, aniž by měl zajištěn příjem náhradní, a v případě, že je dlužník nezaměstnaný, musí o zaměstnání usilovat a za tímto účelem předložit insolvenčnímu správci potvrzení o vedení v evidenci úřadu práce. Další povinnost zakotvená v předmětném ustanovení insolvenčního zákona je povinnost dlužníka vydat insolvenčnímu správci hodnoty získané darem, dědictvím, z neúčinného právního úkonu, majetek, který neuvedl v seznamu majetku, ač tak učinit měl, a také část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů.[139] Ve vztahu k dědictví jsou pak dlužníku v usnesení o schválení oddlužení občas ukládány další povinnosti ve smyslu neprodleného oznámení insolvenčnímu správci o zahájení dědictví. Insolvenční soudy tak předcházejí situaci, kdy by dlužník uzavřel bez souhlasu insolvenčního správce dohodu o vypořádání dědictví, případně by dědictví odmítl. Toto jednání by totiž bylo v souladu s ust. § 412 odst. 3 IZ neplatné. Dlužník musí dále vždy k 15. březnu a 15. září předložit insolvenčnímu soudu přehled svých příjmů za uplynulých 6 měsíců, nezatajovat žádný ze svých příjmů, neposkytovat nikomu z věřitelů zvláštní výhody a nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Dlužník má obecně hodně

[139] Dlužník naopak není povinen vydat plnění z pojistné smlouvy o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové nebo nemajetkové újmy.

informačních povinností, jelikož musí hlásit každou změnu zaměstnání, své adresy pro doručování, vyživovacích povinností a insolvenční soud může v usnesení uložit i další oznamovací povinnosti. Novinkou mezi povinnostmi dlužníka přidanou do ust. § 412 IZ je povinnost uvedená pod písm. h), dle které má dlužník vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek věřitelů. Pod touto povinností si lze představit především řádné vykonávání výdělečné činnosti a snaha o její získání. Dle mého názoru je v zájmu dlužníka usilovat o lépe placené zaměstnání, pokud je to jeho v jeho možnostech, jelikož je zde především požadavek na uspokojení pohledávek věřitelů ve 100 % výši. Domnívám se tedy, že vysokoškolsky vzdělaný dlužník například v oboru ekonomie by měl mít povinnost usilovat o lepší pracovní pozici (kupříkladu v bankovním ústavu) a nespokojit se s pozicí (například prodavače), ze které mu plyne prokazatelně nižší příjem vzhledem k jeho možnostem. Samozřejmě, že zde bude při hodnocení této povinnosti potřeba vždy přihlédnout k specifickým okolnostem poměrů dlužníka, ale mám za to, že by bylo velice přínosné dlužníka motivovat ke zvýšení jeho příjmů.

Co se týče povinností insolvenčního správce, tyto spočívají především v dohledu nad dlužníkem. Jeho práci by mu měl ulehčovat především sám dlužník, který je povinen jej informovat o většině skutečností důležitých pro celý proces oddlužení. Obecně jsou pak povinnosti insolvenčního správce při výkonu funkce zakotveny v ust. § 36 IZ. Insolvenční správce je povinen zejména postupovat při výkonu své funkce svědomitě, s odbornou péčí, dávat přednost zájmu věřitelů před zájmy vlastními a vynaložit úsilí, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Ve vztahu k insolvenčnímu soudu má povinnost předložit písemnou zprávu o stavu insolvenčního řízení v případě, lze-li důvodně očekávat naplnění podmínek odůvodňujících zrušení oddlužení a uvést, zda doporučuje oddlužení zrušit, nebo ponechat v běhu. Jelikož jsou k rukám insolvenčního správce zasílány srážky ze mzdy a jiných příjmu dlužníka[140], je povinen je distribuovat dle pořadí uvedeném v ust. § 398 odst. 4 IZ. Pokud v průběhu řízení dojde k jakékoliv skutečnosti, která by měla vliv na výši jednotlivých nezajištěných pohledávek, předloží o tom zprávu insolvenčnímu soudu v souladu s ust. § 398a odst. 7 IZ. Po splnění oddlužení má pak insolvenční správce

[140] Insolvenční správce je povinen pro každé insolvenční řízení vést u banky nebo spořitelního a úvěrového družstva zvláštní účet majetkové podstaty dlužníka.

povinnost bezodkladně předložit insolvenčnímu soudu zprávu o splnění oddlužení v souladu s ust. § 412a IZ.

Povinnosti v insolvenčním řízení má však také zaměstnavatel dlužníka, který má povinnost v souladu s ust. § 406 odst. 3 písm. d) IZ po doručení usnesení o schválení oddlužení provádět ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka stanovené srážky a vyplácet je k rukám insolvenčního správce. Plátce mzdy tedy musí každý měsíc vypočítat dle ust. § 278 a 279 o.s.ř. nezabavitelnou částku, kterou vyplatí dlužníku, a zbylou částku musí zaslat insolvenčnímu správci.[141] Insolvenční soud pak obvykle plátcům mzdy ukládá v usnesení o schválení oddlužení další povinnosti, jako například oznámit insolvenčnímu správci skončení pracovního poměru dlužníka.

[141] Při tomto výpočtu zaměstnavatelům pomáhá insolvenční kalkulačka pro výpočet splátek dostupná na adrese https://insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/.

5. Přerušení a prodloužení průběhu oddlužení

Oddlužovací novelou nově zavedený institut přerušení a prodloužení průběhu oddlužení, který lze využít pouze při způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, se vyskytuje v ust. § 412b IZ. Jelikož oddlužení ve své standardní formě trvá 5 let, což je velice dlouhá doba, za kterou se dlužník může dostat do mnoha nepředvídatelných situací, které mu z různých důvodů neumožní odvádět insolvenčnímu správci řádné splátky, považuji tyto novinky za velice praktické. Budou sloužit zejména k překonání těchto svízelných situací dlužníka, a doufám, že v praxi budou využívány především v případech, kdy se ukáže, že dlužník opravdu nemůže na základě nepředvídatelných událostí splácet, umožní dlužníku překlenout nelehké období, aniž by došlo ke zrušení jeho oddlužení.

Zajímavou otázkou je, zda přerušení průběhu oddlužení dopadá na celé oddlužení včetně případného zpeněžování, nebo zda se bude vztahovat pouze na plnění splátkového kalendáře. Záměr zákonodárce zde zcela jistě byl ulehčit dlužníkovi hrazení splátek v době, kdy má z nějakého důvodu snížené příjmy. Tuto skutečnost lze odvodit z textace „přerušení průběhu oddlužení“, nikoliv „přerušení oddlužení“ nebo „přerušení insolvenčního řízení“ ve smyslu ust. § 110 OSŘ. Skutečnost, že se nepřerušuje celé insolvenční řízení lze odvodit také z faktu, že insolvenční správce má po dobu přerušení průběhu oddlužení nárok na odměnu. Současně tedy insolvenčnímu správci nic nebrání, aby při přerušení průběhu oddlužení nadále pokračoval ve zpeněžování majetkové podstaty dlužníka.[142]

Přerušení průběhu oddlužení může insolvenčnímu soudu navrhnout jak dlužník, tak insolvenční správce. Jak uvádí důvodová zpráva, jeho účelem je zastavit na konkrétní dobu některé účinky oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, aniž by dlužník byl vystaven riziku nesplnění oddlužení v původně schválené podobě, nebo dokonce zrušení oddlužení pro neplnění podstatných povinností. Návrh dlužníka nebo insolvenčního správce musí být řádně odůvodněn a musí obsahovat vylíčení důvodů, pro které má být oddlužení přerušeno. Dle důvodové zprávy se jedná například o dlouhodobou pracovní neschopnost, hospitalizaci, ztrátu zaměstnání či jiný obdobný

[142] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1495.

výpadek příjmů, který není způsoben zaviněním dlužníka.[143] Dle mého názoru najde tento institut uplatnění také při nečekaných nutných výdajích dlužníka, které souvisejí se zajištěním jeho základních životních potřeb.[144] Pokud tedy soud uzná, že jsou zde důvody pro přerušení průběhu oddlužení, rozhodne o přerušení, přičemž proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné. Dle ust. § 412b odst. 3 IZ je patrné, že insolvenční soud v rozhodnutí stanoví konkrétní časové období, na které průběh oddlužení přerušuje, nebo jej vymezí překlenutím okolnosti, pro kterou oddlužení přerušil.[145] Pokud odpadne důvod přerušení, insolvenční soud následně rozhodne o pokračování v oddlužení a proti tomuto rozhodnutí není taktéž přípustné odvolání. Za situace, kdy byl průběh oddlužení přerušen na přesně určenou dobu, oddlužení pokračuje automaticky uplynutím této vymezené doby a soud již o pokračování nemusí rozhodovat. Přerušení průběhu oddlužení se nezapočítává do doby dle ust. § 412a odst. 1 IZ. Velmi podstatné je uvést, že tento institut přerušení průběhu oddlužení lze využít pouze jednou v průběhu celého procesu oddlužení a dlužníci by tedy měli být opatrní a nesnažit se soud neuváženě přesvědčit o nutnosti přerušení, pokud k tomu nebudou mít opravdu závažné důvody. Následně by totiž mohla nastat situace, kdy se skutečně dostanou do nepříznivé situace a oddlužení by jim mohlo být při neplnění povinností zrušeno.

Je důležité si uvědomit, že dlužník má nadále povinnost hradit splátku odpovídající odměně a hotovým výdajům insolvenčního správce, běžné výživné a případně také odměnu za sepis a podání insolvenčního návrhu, za předpokladu, že tato nebyla doposud uhrazena. Její neplacení však nebude vzhledem k vyloučení ust. § 418 odst. 1 písm. c) IZ vést ke zrušení oddlužení. Dlužník však bude muset tyto pohledávky po ukončení přerušení průběhu oddlužení uhradit. Jelikož při přerušení průběhu oddlužení bude rozsah činnosti insolvenčního správce značně ponížen, přijal zákonodárce související změnu vyhlášky č. 313/2017 Sb., dle které sice náleží insolvenčnímu správci po dobu přerušení průběhu oddlužení odměna, ta je však ponížena o 70 %, když paušální náhrada hotových výdajů

[143] Důvodová zpráva oddlužovací novely. str. 40. In *psp.cz* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 11. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0

[144] Kupříkladu dlužníkovi se vinou silné bouřky zničí střecha a začne mu zatékat do jeho obydlí, v důsledku čehož hrozí zničení tohoto obydlí. Dlužník při standardních srážkách uspokojí své základní životní potřeby, ale na novou střechu nemá reálně šanci našetřit. Přerušení oddlužení mu tuto šanci dá.

[145] Například tedy soud rozhodne, že se oddlužení přerušuje například na dobou 2 měsíců nebo že se oddlužení přerušuje po dobu hospitalizace, po dobu, než si dlužník najde nové zaměstnání atd.

nadále zůstává ve stejné výši. Při přerušení průběhu oddlužení tedy bude insolvenčnímu správci náležet odměna ve výši 375 Kč bez DPH a 453,75 Kč s DPH. V případě společného oddlužení manželů 563 Kč bez DPH a 681,23 Kč s DPH.[146]

Prodloužení průběhu oddlužení bude mít za cíl pomoci dlužníku, který se nachází těsně u hranic určitých „milníků" splátkového kalendáře. Tedy na hranici 3 let, 5 let a s nimi souvisejícími 60% a 30% uspokojeními nezajištěných pohledávek. Návrh na prodloužení oddlužení může oproti návrhu na přerušení oddlužení podat pouze dlužník a doba, na kterou může insolvenční soud plnění splátkového kalendáře prodloužit, je maximálně 6 měsíců. Dle mého názoru lze očekávat tyto žádosti převážně v případech, kdy bude dlužníku chybět již pouze několik procent k dosažení 60% uspokojení nezajištěných pohledávek, a tedy k tříleté variantě oddlužení. Otázka využívání tohoto institutu při standardní variantě oddlužení bude záležet především na tom, jak se insolvenční soudy postaví k posuzování případů, kdy dlužník neuspokojí 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, ale neporuší povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat. Pokud se soudní praxe vyvine tím směrem, že soudy budou většinu dlužníků osvobozovat téměř automaticky, obávám se, že mnoho důvodů k využití prodloužení při této pětileté variantě nebude. Pokud se ovšem praxe vyvine opačným směrem a ukáže se, že insolvenční soudy poctivě zkoumají, zda dlužník toto úsilí skutečně vynaložil a nebudou se zdráhat rozhodovat o nesplnění oddlužení, bude tento institut využíván mnohem častěji, jelikož při splnění 30% hranice uspokojení nezajištěných pohledávek věřitelů se má za to, že povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, dlužník splnil, a má tedy jistotu, že bude oddlužen.

[146] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1497.

6. Ukončení procesu oddlužení

6.1. Splnění oddlužení

Za předpokladu že dlužník plní všechny zákonem a insolvenčním soudem stanovené povinnosti, dospěje insolvenční řízení do své finální fáze. Insolvenční správce podá insolvenčnímu soudu bez zbytečného odkladu zprávu o splnění oddlužení. Na základě zprávy o splnění oddlužení se spustí rozhodovací proces insolvenčního soudu, který může skončit třemi způsoby. Insolvenční soud může vydat rozhodnutí o splnění oddlužení, vydat rozhodnutí o nesplnění oddlužení nebo vydat rozhodnutí, kterým uloží dlužníku povinnost pokračovat v úhradě měsíčních splátek do podání nové zprávy pro oddlužení. V rozhodnutí o splnění oddlužení insolvenční soud rozhodne o odměně a nákladech insolvenčního správce a současně jej zprostí funkce. Nabytím právní moci usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení končí insolvenční řízení. Do tohoto rozhodnutí pak může podat odvolání věřitel a insolvenční správce. Přikláním se k názoru, že se insolvenční správce může odvolat pouze v rozsahu přiznání jeho odměny a nákladů.

Je nutné rovněž uvést, že insolvenční správce může ve zprávě o splnění oddlužení rovněž doporučit insolvenčnímu soudu rozhodnout o nesplnění oddlužení. Tímto doporučením však není insolvenční soud vázán, a v případě, že nastane tato situace, musí insolvenční soud v odůvodnění rozhodnutí uvést důvody, pro které vzal splnění oddlužení na vědomí.

Rozhodnutí o splnění oddlužení vydá insolvenční soud, pokud jsou splněny podmínky splnění oddlužení, které jsou uvedeny v ust. § 412a IZ. Celé toto ustanovení bylo do IZ přidáno oddlužovací novelou a zavádí dvě časová pásma trvání oddlužení. Tyto pásma jsou v časovém horizontu tří a pět let a týkají se především způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Oddlužení je při této variantě splněno, pokud dlužník splatí nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši. Tato varianta je z hlediska insolvenčního řízení nejideálnější, jelikož při plném uhrazení pohledávek nezajištěných věřitelů naplnilo insolvenční řízení svůj účel na 100 %. V případě, že se tak nestane a uspokojení je nižší, nastupuje druhá podmínka pro splnění oddlužení, a to, když dlužník v období tří let ode dne schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek. Zde se nám tedy projevuje novinka obsažená v oddlužovací novele, a první situace, kdy oddlužení bude trvat pouze tři roky. Pokud dlužník do tří let

neuhradí 60 % pohledávek nezajištěných věřitelů, přichází na řadu třetí podmínka splnění oddlužení, pokud po dobu pěti let od schválení oddlužení nebylo dlužníku oddlužení zrušeno a dlužník neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možno spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Současně insolvenční zákon stanoví vyvratitelnou právní domněnku, dle které pokud dlužník během pěti let trvání splátkového kalendáře splatil nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich nezajištěných pohledávek, má se za to, že vynaložil veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat. Jak jsem již uvedl výše, mám za to, že pokud se dlužník bude pohybovat těsně pod touto hranicí, bude praktické využít možnosti prodloužení oddlužení dle ust. § 412b odst. 5 IZ. Co je však myšleno pod pojmem vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, je otázkou. Zcela jistě to bude znamenat řádné plnění povinností, které jsou dlužníku uloženy po schválení plnění oddlužení ve smyslu ust. § 412 IZ. Zejména půjde o povinnost vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost, a v případě, že je dlužník nezaměstnaný, snaha o získání zaměstnání a neodmítání možnosti obstarat si zaměstnání, a tím i příjem. Zajímavé bude jistě sledovat, jak se k tomuto pojmu budou stavět insolvenční soudy. Nabízí se totiž otázka, zda dlužník, který má vysokoškolský diplom a pracuje na základní škole jako učitel, vynaložil veškeré úsilí, které po něm lze požadovat, k plnému uspokojení pohledávek věřitelů za situace, kdy by odmítl například práci pokladníka, ve které by měl například o pět tisíc Kč vyšší mzdu? Dle mého názoru by soudy k těmto případům měly přistupovat značně individuálně a zjišťovat u dlužníka jeho konkrétní poměry a situaci, na jejichž základě by měly řádně rozhodovat. Pokud jde o případ popsaný výše, rozhodně bych se přiklonil k variantě, že dlužník veškeré úsilí vynaložil, když řádně vykonával po celou dobu oddlužení profesi, ke které měl patřičné vzdělání, a navíc v tomto případě vykonával práci společensky velmi prospěšnou.

V tříletém období trvání oddlužení se budou nově pohybovat také osoby zvlášť zranitelné. Kromě tříleté doby procesu oddlužení mají tyto osoby další výhodu, a to takovou, že se v jejich případě nehledí na míru úhrady nezajištěných pohledávek v oddlužení. Záměrem zákonodárce zde bylo zkrácení oddlužení zvlášť zranitelných osob vyloučených z pracovního trhu, které v praxi zpravidla nemají možnost obstarat si jiný příjem než poskytovaný státem v omezené výši. Jedná se tedy o dlužníka, kterému vznikl nárok na starobní důchod před schválením oddlužení plněním splátkového kalendáře a jehož nárok po celou dobu oddlužení trval. Dále se bude jednat o dlužníka, který je invalidní v druhém

nebo třetím stupni.[147] Je nutné zmínit, že v případě společného oddlužení manželů musí splňovat tyto podmínky oba manželé. Na oba typy dlužníků v případě této varianty oddlužení nelze nahlížet stejně. Rozdíl je především ten, že v případě dlužníka pobírajícího starobní důchod musí být podmínka jeho přiznání splněna před schválením oddlužení a po celou dobu jeho trvání, zatímco v případě dlužníka pobírajícího invalidní důchod postačí, když vznikne nárok kdykoliv v průběhu oddlužení. Zákonodárce současně myslel i na případy, kdy by mohlo dojít k zneužívání tohoto výhodnějšího režimu oddlužení. Pokud je proto dlužníku přiznáno osvobození od placení zbytku pohledávek v důsledku výše zmíněných variant výhodnějšího režimu oddlužení, může insolvenční soud v případném dalším insolvenčním řízení dlužníka rozhodnout o osvobození za těchto výhodných podmínek jen z důvodů zvláštního zřetele hodných.[148]

V současné době poslední novelou IZ je zákon č. 230/2019 Sb., který je účinný od 1. 10. 2019. Tato novela IZ vložila do ust. § 412a nově odst. 6, který má za cíl vyřešit situaci tzv. dětských dluhů. Dle tohoto ustanovení *pokud pohledávky nezajištěných věřitelů vznikly alespoň ze dvou třetin jejich výše před dosažením 18 let věku dlužníka, je oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty splněno, jestliže nebylo zrušeno po dobu 3 let od schválení oddlužení. Za pohledávku vzniklou před dosažením 18 let věku dlužníka se dále považuje příslušenství takové pohledávky, smluvní pokuta vzniklá na základě stejné smlouvy jako taková pohledávka a pohledávka, která vznikla na základě smlouvy uzavřené při podnikatelské činnosti věřitele před uplynutím 3 let od dosažení 18 let věku dlužníka, jestliže obdržené plnění dlužník alespoň ze dvou třetin jeho výše využil k úhradě pohledávky podle věty první.* Využití výhodnějšího režimu je tedy podmíněno skutečností, že dlužníkovy dluhy vznikly přinejmenším ze dvou třetin jejich objemu před dovršením zletilosti. Tímto se vylučuje aplikace výhodnějšího režimu na dlužníky, kteří mají z období před dosažením 18 let pouze zanedbatelné dluhy. Jsou zde tedy čtyři skupiny pohledávek, které jsou pro výpočet dvou třetinové hranice relevantní. Jsou jimi pohledávky vzniklé před dovršením zletilosti, příslušenství pohledávky vzniklé před dovršením zletilosti a současně příslušenství vzniklé po dovršení zletilosti, smluvní pokuta, jejímž právním titulem je smlouva, ze které vznikla pohledávka před dovršením zletilosti dlužníka,

[147] Jedná se o invalidního dlužníka ve smyslu ust. § 39 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

[148] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1125.

a pohledávka, jejímž právním důvodem je smlouva uzavřená v rámci podnikatelské činnosti věřitele po dovršení 21 let dlužníka, pokud obdržené plnění alespoň ze dvou třetin použije k úhradě pohledávek vzniklých do dovršení dospělosti. Tento případ cílí zejména na refinancování dluhů vzniklých v době nezletilosti dlužníka novým úvěrem. Tento nový úvěr se sice jeví jako úvěr vzniklý v dospělosti, fakticky jde ovšem o restrukturované dluhy z doby nezletilosti.[149]

Pro splnění druhého způsobu oddlužení, tedy oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, stanoví ust. § 412a odst. 2 IZ dvě podmínky, které musejí být splněny kumulativně. Oddlužení je za tohoto způsobu splněno po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, pokud dlužník řádně splnil všechny povinnosti stanovené v rozhodnutí o schválení oddlužení.

6.2. Nesplnění oddlužení

Za předpokladu, že nebudou naplněny podmínky ust. § 412a IZ, vydá insolvenční soud usnesení o nesplnění oddlužení, což pro dlužníka automaticky znamená nepřiznání osvobození od placení dosud neuhrazených pohledávek. V tomto případě má dlužník jedinou možnost, jak tuto situaci zvrátit, a to pouze pokud jsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí dle ust. § 413 odst. IZ. Dlužníku tak lze uložit povinnost do doby podání nové zprávy o splnění oddlužení pokračovat v úhradě měsíčních splátek[150], přičemž insolvenční soud nepřistoupí k vydání usnesení o nesplnění oddlužení, jelikož bude v takovémto případě předčasné. Rozhodnutí insolvenčního soudu pak bude shodně jako v případě rozhodnutí o vzetí na vědomí splnění oddlužení obsahovat výrok o odměně a nákladech insolvenčního správce a zproštění jej funkce. Odvolání proti tomuto rozhodnutí bude moci podat dlužník, insolvenční správce a zřejmě i věřitelé a vzhledem ke znění ust. § 413 odst. 2 IZ nebude pravděpodobně potřeba toto usnesení odůvodňovat, pokud insolvenční správce doporučí jeho vydání. Právní moci tohoto usnesení pak insolvenční řízení končí.[151]

---

[149] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1128.

[150] Toto rozhodnutí bude vydáváno za situace, kdy bude zpráva o splnění oddlužení podaná insolvenčním správcem nesprávná. Bude se například jednat o situace, kdy nedojde k uspokojení nezajištěných pohledávek věřitelů v 100% či 60% výši a bude potřeba v insolvenčním řízení nadále pokračovat. Dále pak může jít o situace, kdy insolvenční soud bude mít za to, že dlužník osoba zvlášť zranitelná.

[151] SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1136.

6.3. Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Smyslem oddlužení je, aby se dlužník zbavil všechny svých dluhů. Na rozdíl od konkursu, na jehož konci neuspokojené pohledávky nezanikají, na konci oddlužení může insolvenční soud přiznat osvobození od zbytku neuhrazených pohledávek. Děje se tak pouze za předpokladu, že dlužník řádně a včas splní všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Pokud tedy insolvenční soud vydá rozhodnutí o splnění oddlužení, spojí jej s rozhodnutím, kterým dlužníka osvobodí od placení zbytku pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém doposud nebyly uspokojeny. Současně se toto rozhodnutí bude vztahovat i na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili včas. Dále se vztáhne i na ručitele a jiné osoby, které měli vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu. Pokud jde o zajištěného věřitele, tak za situace, kdy nedošlo ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, je zachováno právo zajištěného věřitele domáhat se uspokojení jeho pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku.

Osvobození od hrazení zbytku pohledávek pak dopadá výlučně na osobu dlužníka, a nikoliv na třetí osoby, které spolu s dlužníkem, případně vedle něho, dluží. Věřitelé se tedy následně mohou s úspěchem obracet na dlužníkovy ručitele a spoludlužníky, kteří nemohou namítat plnění s odkazem na dlužníkovo osvobození. Je to naopak dlužník, který, pokud by byl třetí osobě ručitelem, případně spoludlužníkem, může tuto skutečnost namítnout, a nestíhá jej tedy povinnost věřiteli plnit.[152]

Dlužníku však nemusí být osvobození přiznáno automaticky. Je nutné mít na paměti, že vždy je stěžejní podmínka, dle které dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Insolvenční správce sice zkoumá v průběhu celého oddlužení, zda dlužník tyto povinnosti plní řádně, a v případě, že nikoliv, informuje o tom insolvenční soud, ovšem je možné, že dlužníkovo nepoctivé jednání vyjde najevo až v samotném závěru řízení.[153]

Insolvenční soud je proto vždy povinen zkoumat plnění podmínek oddlužení po celou dobu insolvenčního řízení, ovšem to ho nezbavuje povinnosti zkoumat jejich splnění

---

[152] SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 244.

[153] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSČR 19/2017.

v rámci rozhodování o návrhu dlužníka na osvobození od placení zbytku dluhů, a to bez ohledu na skutečnost, kdy takové nesplnění vyšlo v insolvenčním řízení najevo.[154] Pohledávky, ke kterým bylo dlužníku přiznáno osvobození, v neuhrazeném rozsahu nezanikají, ovšem věřitel je již nemůže úspěšně vymáhat. Tyto pohledávky totiž mají po přiznání osvobození povahu naturální obligace a ve vykonávacím řízení mají tyto pohledávky stejný režim jako pohledávky promlčené.[155]

Je nutné dále uvést, že osvobození dlužníka od placení neuhrazených pohledávek se nevztahuje na všechny jeho pohledávky a existují určité výjimky. Jak nově uvádí samotné ust. § 414 odst. 1 IZ, osvobození se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku. Bude se tedy pravděpodobně jednat především o pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené. Další výjimky jsou pak vyjmenovány v ust. § 416 odst. 1 IZ. Osvobození od zbytku placených pohledávek se nevztahuje rovněž na peněžitý trest či jiné majetkové sankce, které byly uloženy dlužníku pro úmyslný trestný čin v trestním řízení, dále se nedotýká pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, pohledávek věřitelů na výživném ze zákona a pohledávek věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví. Pro tyto pohledávky vyjmenované v ust. § 416 odst. 1 IZ platí výluka z účinků osvobození dlužníka od placení dluhů, a to bez ohledu na to, zda je věřitel předtím do insolvenčního řízení přihlásil.[156]

Pokud bylo dlužníku rozhodnutím insolvenčního soudu přiznáno osvobození od placení zbytku pohledávek, může proti tomuto rozhodnutí podat odvolání pouze věřitel, pokud jeho pohledávka nebyla v insolvenčním řízení zcela uspokojena, a může v něm namítat pouze skutečnost, že nebyly splněny předpoklady pro přiznání osvobození. Odvolat se přitom může pouze věřitel, který byl účastníkem insolvenčního řízení.[157] Proti rozhodnutí o nepřiznání osvobození od placení zbytku pohledávek se pak může v souladu s ust. § 416 IZ odvolat pouze dlužník.

I v situaci, kdy insolvenční soud rozhodne o splnění oddlužení a současně dlužníku přizná osvobození od placení zbytku pohledávek zahrnutých do oddlužení, nemá dlužník

---

[154] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 29 NSČR 97/2015.

[155] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 11. 2010, č. j. 29 Cdo 3509/2010.

[156] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 29 Cdo 2153/2018.

[157] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2015, č. j. 4 VSPH 1346/2015-B-50.

definitivně „vyhráno“ a stále nad ním visí možnost odejmutí a zániku přiznaného osvobození. Ust. § 417 IZ totiž míří na nepoctivé dlužníky, u kterých do tří let od přiznání osvobození vyjdou najevo skutečnosti, ze kterých vyplývá, že ke schválení oddlužení a přiznání osvobození vedlo podvodné jednání dlužníka. Návrh na odejmutí osvobození může podat pouze dotčený věřitel, přičemž se musí jednat o věřitele, který takovou námitku nemohl uplatnit před rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení zbytku dluhů. Má se za to, že dotčený věřitel je i ten, který svou pohledávku do insolvenčního řízení nepřihlásil, ač tak učinit měl.[158] Aktivně legitimován pak není věřitel, který se sám účastnil podvodných jednání v součinnosti s dlužníkem, přičemž o tom musí být rozhodnuto výrokem usnesení. Věřitel tedy musí prokázat, že došlo k podvodnému jednání dlužníka, v důsledku čehož bylo následně osvobození přiznáno. Kupříkladu lze uvést úmyslné zamlčení zahraničních věřitelů, případně podílu v zahraničních společnostech.[159]

Zánik přiznaného osvobození funguje na jiném principu než jeho odejmutí. To může být uplatněno pouze na návrh věřitele. K zániku ovšem dochází ze zákona, pokud je naplněna podmínka zakotvená v ust. § 417 odst. 2 IZ, a to že dlužník byl do tří let od právní moci rozhodnutí o osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení či přiznání osvobození, případně kterým nějakým způsobem poškozoval věřitele. Odvolání proti oběma formám ztráty přiznaného osvobození může podat pouze dlužník a věřitel, kterého se zánik osvobození týká.[160]

6.4. Zrušení oddlužení

Jak jsem již uvedl výše, insolvenční soud a současně také insolvenční správce dohlíží po celou dobu insolvenčního řízení na chování dlužníka a na plnění jeho povinností. Za předpokladu, že nastane některá z okolností taxativně vyjmenovaných v ust. § 418 IZ, insolvenční soud schválené oddlužení zruší. Rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení předchází jednání, které musí insolvenční soud svolat, a jehož se účastní insolvenční správce, dlužník a případně také věřitel, který zrušení oddlužení navrhuje. O případném zrušení

[158] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 29 NSČR 62/2016.

[159] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010.

[160] Bude se tedy jednat o věřitele, který se účastnil podvodného jednání ve shodě s dlužníkem dle ust. § 418 odst. 3 IZ.

schváleného oddlužení by insolvenční soud měl rozhodnout na tomto jednání, případně v krátkém časovém období po něm.[161] V případě společného oddlužení pak postačí, že se důvod, pro který může insolvenční soud schválené oddlužení zrušit, týká pouze jednoho z manželů.[162]

Prvním z důvodů, pro které insolvenční soud schválené oddlužení zruší, je situace, kdy dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Zrušení oddlužení pro neplnění podstatných povinností se bude dotýkat především způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, jelikož povinnosti při způsobu plnění oddlužení zpeněžením majetkové podstaty má především insolvenční správce. Bude se jednat hlavně o povinnosti vyjmenované v ust. § 412 IZ. Pro účel posouzení, zda dlužník neplní podstatné povinnosti dle schváleného způsobu oddlužení, pak není podstatné to, zda dlužník toto neplnění či porušení zavinil, ale to, že dlužník tyto podstatné povinnosti neplní.[163] Příkladem porušení povinností uvedených v ust. § 412 IZ může být neoznámení nového zaměstnání a nepředkládání svých příjmů.[164] Kromě povinností uvedených v ust. § 412 IZ může insolvenční soud zrušit schválené oddlužení i v důsledku porušení povinností výslovně neuvedených v ust. § 412 IZ. Bude se jednat o případy, kdy dlužník byl pravomocně odsouzen za trestný čin, případně přestupek, který patrně bude mít návaznost na dlužníkovo nepoctivé jednání.[165]

Druhým důvodem pro zrušení schváleného oddlužení je zaviněné jednání dlužníka, v důsledku kterého vznikl dlužníku v době po schválení oddlužení peněžitý závazek, který je déle jak 30 dnů po splatnosti. Vzhledem k účelu oddlužení, kterým je osvobození dlužníka od placení jeho dluhů, je tento požadavek vcelku logický. Ust. § 418 odst. 2 IZ pak zakotvuje vyvratitelnou právní domněnku, dle které se má za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku, byl-li k jeho vymožení vůči němu nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. Dlužník má ovšem v tomto případě šanci k nápravě, pokud tento dluh uhradí do

[161] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2015, č. j. 4 VSPH 474/2015-B-62.

[162] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, č j. 2 VSPH 6/2017-B-75.

[163] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010.

[164] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2012, č. j. 2 VSPH 195/2012-B-55.

[165] KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 1509.

vydání rozhodnutí o schválení oddlužení.[166] Současně může insolvenční soud dlužníku poskytnout dodatečnou lhůtu pro to, aby předmětný dluh uhradil.[167]

V režimu insolvenčního zákona před oddlužovací novelou pak bylo možné zrušit oddlužení v případech, kdy dlužník nebyl schopen plnit podstatnou část splátkového kalendáře. Jelikož již po účinnosti oddlužovací novely neexistuje minimální míra uspokojení, nelze oddlužení z tohoto důvodu nově zrušit. Tento důvod byl tedy z insolvenčního zákona vypuštěn a nově byl právě v důsledku změny koncepce oddlužení přidán nový důvod, který spočívá v tom, že dlužník není v důsledku okolností, které sám zavinil, po dobu delší než 3 měsíce schopen splácet v plné výši pohledávky podle ust. § 395 odst. 1 písm. b) IZ, jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku. V rámci tohoto ustanovení je ovšem možné zrušit oddlužení pouze z důvodu prodlení s plněním vymezených kategorií pohledávek, vzniklých jen po rozhodnutí o úpadku. Pokud tedy dlužník v důsledku okolností, které přijdou po schválení oddlužení, nebude moci plně platit pohledávky podle ust. § 395 odst. 1 písm. b) IZ[168], nebude to mít dopad na probíhající oddlužení, pokud je dlužník nadále schopen hradit pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku. Jedná se tedy o určitou nedokonalost nové právní úpravy, kterou nebude zřejmě možné jednoduše překlenout. Dalšími podmínkami aplikace tohoto důvodu ke zrušení oddlužení je neschopnost plnit tyto závazky déle než tři měsíce a příčinná souvislost mezi zaviněním dlužníka a vznikem prodlení.[169]

Zrušení oddlužení může také navrhnout sám dlužník, jelikož dlužníka nelze nutit, aby v oddlužení setrval. Na jeho návrh tedy insolvenční soud oddlužení zruší. V případě společného oddlužení manželů pak bude potřeba souhlasu obou manželů.[170]

Posledním důvodem pro zrušení schváleného oddlužení bude nepoctivý záměr dlužníka. Pokud v průběhu oddlužení vyjdou najevo skutečnosti, ze kterých lze dojít k závěru, že je oddlužením sledován nepoctivý záměr, soud schválené oddlužení zruší. Tento důvod byl doplněn již revizní novelou insolvenčního zákona a v podstatě pouze potvrdil do

---

[166] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2013, č. j. 3 VSPH 1035/2012-B-57.

[167] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2016, č. j. 3 VSPH 902/2015-B-66.

[168] Typicky se bude jednat o dlužné výživné.

[169] SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1151–1152.

[170] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č. j. 2 VSPH 2337/2016-A-15.

té doby standardní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu České republiky, který judikoval, že povinnost dlužníka sledovat navrženým oddlužením poctivý záměr trvá po celou dobu oddlužení a insolvenční soud je povinen zkoumat a reagovat na skutečnosti, z nichž se podává, že dlužník nesledoval oddlužením poctivý záměr, jakmile vyjdou najevo.[171]

Zruší-li insolvenční soud svým rozhodnutím schválené oddlužení, současně na majetek dlužníka prohlásí konkurs. Toto byl standardní postup do účinnosti novely z roku 2017. Tato novela ovšem zavedla omezení, kdy může insolvenční soud prohlásit konkurs pouze na případy, kdy je to vhodné, přínosné a pokud možno neutrální z hlediska požadavků na státní rozpočet. Důvodem byla, jak jsem uvedl již výše, snaha zamezit nákladům vznikajícím státu v případech prázdných konkursů.[172]

V rozhodnutí o zastavení řízení insolvenční soud rozhodne o odměně a nákladech insolvenčního správce a současně jej zprostí funkce. Krom toho uloží zaplatit dlužníku odměnu sepisovateli ve smyslu ust. § 390a odst. 1 IZ, pokud tato nebyla uhrazena, a toto rozhodnutí poté slouží sepisovateli jako exekuční titul k vymáhání pohledávky. Současně lze po zastavení insolvenčního řízení podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel, jelikož upravený seznam pohledávek slouží také jako vykonatelný exekuční titul a právo věřitele vymáhat toto právo se promlčí za 10 let od zastavení řízení o zrušení oddlužení. To se ovšem uplatní pouze za předpokladu, že insolvenční návrh podal věřitel. Půjde tedy o naprosté minimum případů. Odvolání proti rozhodnutí o zrušení oddlužení a přeměně oddlužení v konkurs, případně zastavení řízení, pak můžou v souladu s ust. § 418 odst. 8 podat insolvenční správce, věřitelský výbor, věřitelé a samozřejmě dlužník.

[171] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

[172] SPRINZ, P. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1153.

Závěr

Cílem této rigorózní práce bylo poskytnout komplexní rozbor institutu oddlužení, a to zejména ve světle jeho nedávné změny provedené tzv. *oddlužovací novelou.* V práci jsou analyzovány novinky zanesené touto novelou do procesu oddlužení a současně jsou rozebírána sporná ustanovení novely s nastíněním možných řešení, přičemž závěr o nejlepším takovém řešení nám závazně poskytne pravděpodobně až judikatura.

Proces oddlužení je v posledních letech čím dál více známý širší veřejnosti a spolu se zadlužeností se z něj stává stále důležitější společenské téma. Celkem je k roku sepsání této rigorózní práce exekuční řízení vedeno proti 821.337 povinných.[173] Dle mého názoru si politické síly uvědomují, že takové množství lidí má velký volební potenciál, a proto se v poslední době neustále objevují snahy těchto subjektů přijít s řešením, jak tyto lidi zbavit jejich dluhů. Důsledkem jsou četné novelizace insolvenčního zákona a nestabilní právní prostředí v tomto oboru práva. Oddlužovací novela rozmělnila podmínky vstupu do oddlužení a současně odstranila 30% hranici nutnou pro úspěšné osvobození dlužníka od úhrady zbytku pohledávek věřitelů na konci procesu oddlužení. Nad faktem, že tímto v podstatě vysíláme dlužníkům vzkaz, že porušování jednoho ze základních principů soukromého práva *pacta sunt servanda* (smlouvy se mají plnit) nemusí vést k vážným důsledkům, zavírají tyto politické síly oči.

Nejvýznamnější změnou zavedenou oddlužovací novelou je odstranění hranice 30 % uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů jako předpokladu pro vstup do procesu oddlužení a za určitých podmínek odpadnutí nutnosti jejího splnění na samotném konci oddlužení. Tato změna znamenala téměř trojnásobný nárůst počtu žádostí o povolení oddlužení.[174] Na jednu stranu se jedná o přínosnou změnu, jelikož otevírá možnost řešení svízelné situace daleko většímu množství dlužníků, na stranu druhou tato změna zcela jistě povede k většímu počtu zneužití insolvenčního řízení ze strany dlužníků.

Nově může být oddlužení provedeno pouze dvěma způsoby, a to oddlužením zpeněžením majetkové podstaty (které zůstává) a kombinací plněním splátkového kalendáře

---

[173] Infografika statistiky exekucí. In *ekcr.cz* [online]. 13. 5. 2019 [cit. 20. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.ekcr.cz/admin/priloha/Statistiky%20Exekuci%cc%81_grafika%20(1).pdf

[174] Data o osobních bankrotech. In *institut-predluzeni.cz* [online]. [cit 10. 1. 2020]. Dostupné z: https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/

se zpeněžením majetkové podstaty. Došlo tak k odstranění formy oddlužení pouze plněním splátkového kalendáře. V návaznosti na tyto změny pak byl do insolvenčního zákona zaveden institut chráněného obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení. Jeho účel je jistě šlechetný, ale dle mého názoru byl přijat nešťastnou formou. Dlužníkům tento institut umožňuje ponechat si v průběhu oddlužení důstojné podmínky bydlení při zachování jisté životní úrovně, na druhou stranu jeho přijetí vyvolává spoustu sporných otázek a prostřednictvím tzv. koeficientu zohledňovaných osob dokonce dochází k faktickému obcházení insolvenčního zákona. Zároveň se zde vytvořil prostor pro obcházení zpeněžení nemovitosti dlužníka, a to prostřednictvím zajištění fiktivního dluhu nemovitostí a následným nesouhlasem zajištěného věřitele se zpeněžením. Dle mého názoru a osobních zkušeností se však tento institut nebude aplikovat, protože většina dlužníku je zatížena exekucemi, nemovitost nevlastní nebo na ní vázne zástavní právo zajištěného věřitele, na kterého se ochrana obydlí nevztahuje.

Významnou změnu, kterou považuji za podařenou, je novelizace ust. § 172 odst. 2 IZ, která rozšiřuje výčet podřízených pohledávek o úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní pokutu pro případ z prodlení ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny dluhu v době jejího vzniku. Toto ustanovení hodnotím velice kladně z důvodu, že tato změna cílí především na věřitele, jejichž cílem bylo pomocí příslušenství pohledávky její neúměrné navýšení. Je však otázkou, zda věřitelé nepřijdou na způsoby, jak toto ustanovení obejít. Jako příklad může posloužit tzv. zesplatnění závazku, při kterém vznikne nová jistina, ve které je započteno příslušenství (úrok z prodlení a smluvní pokuty). Dále mohou věřitelé v reakci na toto ustanovení navýšit poplatky za poskytnutí půjčky a další služby (poplatek za možnost splácet v hotovosti, odložení splátek, pojištění splátky), které ve výčtu předmětného ustanovení chybí. Tím nedojde k navýšení pohledávky prostřednictvím úroků nebo smluvní pokuty a dojde k faktickému obcházení předmětného ustanovení. Současně je potřeba říci, že toto ustanovení přináší větší nároky na insolvenční správce, kteří musejí zkoumat u přihlašovaných pohledávek jejich podřízenost a vytvořit v podstatě dvojí distribuční schéma pro uspokojení přihlášených pohledávek. Jedno pro pohledávky nepodřízené a druhé pro pohledávky podřízené. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že toto je administrativně značně náročná činnost.

Významné je také zkrácení doby průběhu oddlužení, kdy v případě starobních a invalidních důchodců druhého a třetího stupně, a za určitých podmínek i nezletilých, bude

trvat pouze 3 roky. Stejnou dobu pak bude oddlužení trvat, pokud dlužník uhradí věřitelům 60 % nezajištěných pohledávek. Se zkrácením doby průběhu oddlužení se zcela ztotožňuji v případě starobních důchodců a invalidů. Starobních důchodcům bude umožněno dožít svůj život důstojně a invalidům bude ulehčeno od jejich často složitého života, který je určitě již tak ztížen jejich zdravotním omezením. Současně je dle mého názoru rozumné tyto lidi nedržet v oddlužení 5 let, když jejich ekonomický potenciál je často velice omezen a jejich příjem bude obvykle minimální, plynoucí pouze ze starobního, respektive invalidního důchodu. Když se k těmto nízkým příjmům přidá nutnost uhrazení měsíční odměny insolvenčního správce, věřitelům se dostane minimálního uspokojení. S čím se však neztotožňuji, je zkrácení doby oddlužení na 3 roky v případě dlužníka, který uhradí 60 % svých pohledávek. Tato novinka se mi jeví jako nešťastná a opět v rozporu se zásadou co nejvyššího poměrného uspokojení věřitelů. Na jednu stranu dokážu pochopit snahu motivovat dlužníka k většímu výdělku, na stranu druhou se domnívám, že cílem každého oddlužení by měla být úhrada 100 % přihlášených pohledávek. Přijde mi velmi nevhodné, aby v případech, kde existuje možnost 100 % uspokojení věřitelů, došlo po třech letech k ukončení insolvenčního řízení, a potažmo zkrácení věřitelů, za situace, kdy je v dlužníkových silách uhradit všechny přihlášené pohledávky.

Nově pak lze oddlužení i přerušit, případně prodloužit jeho délku. Jak již uvádím v kapitole, která je zaměřena na tuto novinku, zdá se mi její aplikace velice praktická. Jsem však zvědav, jak a v jakých případech bude v praxi užívána.

Pokud se jedná o sporná ustanovení insolvenčního zákona, jsem toho názoru, že by nejenom procesu oddlužení, ale insolvenčnímu právu jako celku pomohlo překonávání problematických ustanovení cestou soudních rozhodnutí a nikoliv opětovnou legislativní činností, která je v tomto oboru vskutku vysoká a neprospívá jeho stabilitě.

Závěrem bych uvedl, že současná podoba oddlužení je nastavena správně za předpokladu, že budou soudy při závěrečném rozhodování o splnění oddlužení u dlužníka, který nesplnil 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, postupovat zodpovědně. Budou-li insolvenční soudy skutečně zkoumat snahu, zda dlužník vyvinul veškeré úsilí k úhradě svých dluhů a nebudou k tomuto přistupovat pouze formalisticky a dlužníky osvobozovat „jak na běžícím páse“, bude proces oddlužení přínosný pro dlužníky, ale i pro věřitele. V opačné situaci se domnívám, že by se insolvenční řízení stalo pro věřitele velice nevýhodné a mohlo by být ze strany dlužníků snadno zneužíváno (např. situace, kdy dlužník

bude po dobu 5 let pracovat za minimální mzdu). Mám však za to, že bude především důležité, jak se k celé věci postaví insolvenční soudy. Odpověď na tuto otázku bohužel dostaneme až za necelých 5 let, kdy dospějí do svého konce insolvenční řízení, ve kterých nedosáhne uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů zmíněných 30 %.

Nerad bych se však dočkal doby, kdy bude možnost tzv. nulového oddlužení, o kterém se vedly debaty při schvalování oddlužovací novely. Tuto variantu bych opravdu nepovažoval za spravedlivou, především z pohledu věřitelů. Současně je potřeba vzít v potaz, jakou zprávu by tato nulová varianta vyslala k občanům. Domnívám se, že mnoho dlužníků by ji vnímalo tak, že závazky není potřeba plnit a že vždy dostanete druhou šanci (za předpokladu, že touto variantou oddlužení by prošla naprostá většina dlužníků).

Dle mého názoru je potřeba nízkou finanční gramotnost některých skupin obyvatelstva a jejich následné zadlužení řešit cestou jejich vzdělávání v této oblasti a snahou předcházet situaci, kdy se tito lidé zadluží. Tato cesta je zcela jistě náročná, ale z mého pohledu je pro všechny daleko přínosnější. Zajisté je totiž lepší zamezit vzniku dluhu než následně řešit, jak jej dlužníka zbavit. Současně je potřeba si uvědomit, že by schválení takové varianty zcela jistě vedlo ke snížení důvěry ze strany věřitelů v úhradu svých pohledávek. Věřitelé by pak při poskytování půjček byli jistě obezřetnější, zpřísnili by pravidla pro poskytnutí půjček a úvěrů, což by ve svém důsledku znamenalo, že na tyto úvěry a půjčky by nedosáhli ani lidé, kteří se chovají zodpovědně, a své závazky řádně plní. To vše by ve svém součtu vedlo pouze ke zpomalování ekonomiky, které není ku prospěchu nikomu.

Seznam zkratek

IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SJM	společné jmění manželů
ZoDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy.* 3. vydání. Praha: Leges, 2018.
2. WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018.
3. SMRČKA, L. a kolektiv. *Insolvenční řízení. (očekáváním reality a budoucnost insolvenčního zákona).* 1. vydání. Praha: Kamil – Mařík – Professional Publishing 2016, s. 48.
4. SMOLÍK, P. *Oddlužení v právním řádu ČR.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.
5. KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.
6. SPRINZ, P. a kolektiv. *Insolvenční zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019.
7. RICHTER, T. *Insolvenční právo.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017.
8. Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insovelnční zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Odborné články

9. MAŠEK, J. Povolení oddlužení. *Bulletin advokacie,* 2019, č. 5.
10. VIDIČOVÁ, L. Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením. *Bulletin-advokacie*, 2019, č. 5.
11. GRYGAR, J. Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity. *Bulletin advokacie,* 2019, č. 9.
12. MARŠÍKOVÁ, J. Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. *Bulletin advokacie,* 2019, č. 5.

Seznam použitých internetových zdrojů

13. VESELÝ, P. HAŠOVÁ, K. *Srážky z příjmů podnikatelů v oddlužení – co soudce, to názor.* In *epravo.cz* [online]. 13. 10. 2017 [cit. 28. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/srazky-z-prijmu-podnikatelu-v-oddluzeni-co-soudce-to-nazor-106523.html
14. Infografika statistiky exekucí. In *ekcr.cz* [online]. 13. 5. 2019 [cit. 20. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.ekcr.cz/admin/priloha/Statistiky%20Exekuci%cc%81_grafika%20(1).pdf
15. VESELÝ, P. *Novela insolvenčního zákona – otázky bez odpovědí.* In *epravo.cz* [online]. 6. 12. 2019 [cit. 9. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-insolvencniho-zakona-otazky-bez-odpovedi-110309.html
16. Data o osobních bankrotech. In *institut-predluzeni.cz* [online]. [cit 10. 1. 2020]. Dostupné z: https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/

Seznam použitých právních předpisů

17. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí.
19. Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád.
20. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
22. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
23. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
24. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.
25. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
26. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

27. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

28. Recepční zákon č. 11/1918 Sb.

29. Císařské nařízení, č. 337/1914 z.ř., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnávací a odpůrčí.

30. Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení.

31. Vyhláška č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, a odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

32. Vyhláška č. 191/2007 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 191/2017 Sb.

33. Vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců.

34. Vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců.

35. Vyhláška č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně.

36. Nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

37. Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení.

38. Nařízení vlády č. 595/2006 Sb. nařízení o nezabavitelných částkách.

39. Směrnice evropského parlamentu a rady 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132.

Seznam použité judikatury

40. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 12. 2015, č. j. 4 VSPH 2154/2015-A-12.

41. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 3. 2012, sp. zn. 29 NSČR 38/2010.

42. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 NSCR 206/2017.

43. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 4. 2016, č. j. 2 VSPH 2161/2015–A-23.

44. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 29 NSCR 7/2008.

45. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2010, č. j. 3 VSPH 909/2010–A-15.

46. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A.

47. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2011, č. j. 3 VSPH 221/2001–A–12.

48. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 VSOL 718/2016 – A - 14.

49. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

50. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 29 NSČR 41/2017.

51. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2012, č. j. 3 VSPH 254/2012–A-18.

52. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2013, č. j. 3 VSPH 343/2013–B–15.

53. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSCR 47/2013.

54. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 11. 2017, č. j. 1 VSPH 1301/2017–B–38.

55. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 7. 2016, č. j. 2 VSPH 1221/2016–A–15.

56. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 29 NSCR 47/2013.

57. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2016, č. j. 4 VSPH 238/2016–B–41.

58. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 1. 2001, Chapman proti Spojenému království, stížnost č. 27238/95.

59. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2016, č. j. 1 VSPH 1258/2016–B–22.

60. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 12. 2018, sp. zn. 29 NSČR 79/2018.

61. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 29 NSCR 9/2011.

62. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 29 NSCR 3/2012.

63. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. 29 NSCR 4/2008.

64. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 29 ICdo 50/2017.

65. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 29 ICdo 95/2017.

66. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 29 ICdo 24/2013.

67. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 45/2014.

68. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012.

69. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2012, č. j. 3 VSPH 34/2012–B–32.

70. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSCR 91/2013.

71. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 10. 2008, č. j. 3 VSPH 170/2008–B–32.

72. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 NSCR 19/2017.

73. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 29 NSCR 97/2015.

74. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

75. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 29 Cdo 2153/2018.

76. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2015, č. j. 4 VSPH 1346/2015–B–50.

77. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 29 NSCR 62/2016.

78. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

79. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2015, č. j. 4 VSPH 474/2015-B-62.

80. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, č. j. 2 VSPH 6/2017-B-75.

81. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 5. 2012, č. j. 2 VSPH 195/2012-B-55.

82. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2013, č. j. 3 VSPH 1035/2012-B-55.

83. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2016, č. j. 3 VSPH 902/2015-B-66.

84. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2016, č. j. 2 VSPH 2337/2016-A-15.

85. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSCR 45/2010.

Abstrakt

Insolvenční právo je dynamický obor, který se v současné době dostává do povědomí mnoha lidí. Jeho smyslem je vyřešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k vyřešení majetkových poměrů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem. Jedním ze způsobů řešení úpadku dlužníka je vedle konkursu a reorganizace oddlužení, které představuje sanační způsob řešení dlužníkova úpadku.

Tématem této rigorózní práce je právě institut oddlužení, a to zejména ve světle poslední novely insolvenčního zákona, která se právě na institut oddlužení zaměřila. Cílem rigorózní práce je poskytnout ucelený pohled na institut oddlužení, průběh celého insolvenčního řízení, jeho ukončení a důsledky které z něho plynou. Práce současně shrnuje nejzásadnější změny provedené poslední novelou insolvenčního zákona a upozorňuje na problémy, které se v praxi při výkladu některých novelizovaných ustanovení vyskytují.

První kapitola obsahuje stručné shrnutí insolvenčního řízení a historický vývoj insolvenčního práva. Následuje představení základních pramenů insolvenčního práva a definice pojmů úpadek a oddlužení, které jsou pro tuto práci stěžejní.

Druhá kapitola se zaměřuje na zahájení insolvenčního řízení, jehož způsobem řešení úpadku je oddlužení. Je zde rozebrána problematika insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, náležitosti tohoto návrhu a uplatnění odměny za sepis takového návrhu.

Třetí kapitola poskytuje výčet možností, jak může insolvenční soud rozhodnout o insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení. Kapitola je uzavřena popisem způsobů, kterými může být oddlužení provedeno.

Ve čtvrté kapitole je popsán průběh insolvenčního řízení po úspěšném povolení oddlužení. Tato kapitola je zaměřena především na uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení, členění těchto pohledávek do různých skupin a jejich přezkum. Dále se kapitola věnuje účasti věřitele v této fázi insolvenčního řízení, schválení oddlužení a je uzavřena výčtem povinností subjektů insolvenčního řízení v případě takového schválení.

Následuje kapitola pátá, které představuje nový institut přerušení a prodloužení průběhu oddlužení, jenž byl do insolvenčního zákona vložen jeho poslední novelou. V kapitole jsou naznačeny možné situace, ve kterých bude praktické tyto instituty využívat.

Práci uzavírá kapitola šestá, která popisuje všechny možné konce insolvenčního řízení a důsledky úspěšného ukončení celého procesu.

Abstract

Insolvency law is a dynamic discipline which is gaining awareness of many people. The main purpose of insolvency law is to resolve the insolvency or imminent bankruptcy of a debtor using one of the methods under the insolvency act, in order to resolve property relations to persons affected by the debtor's bankruptcy. In addition to bankruptcy order and restructuring one of the methods of resolving debtor's insolvency is debt discharge.

The subject of this rigorous thesis is the instrument of debt discharge, with particular focus on the last amendment of the insolvency act, which substantially changed the debt discharge proceedings. The aim of this thesis is to provide a comprehensive overview of debt discharge, the course of insolvency proceedings and its successful end describing all of its consequences. The thesis also summarizes on the most important changes made by last amendment of the Insolvency Act and draws attention to problems, which can occur in practice when interpreting of some of the new provisions.

The first chapter includes brief summary of insolvency proceeding and historical development of the insolvency law. It further contains analysis of fundamental sources of insolvency law and definition of the concept of bankruptcy and debt discharge which are crucial for this thesis.

The second chapter is focused on the beginning of insolvency proceedings, where the method of resolving is debt discharge. It analyzes issues related to debt discharge insolvency proposal, its requirements and claiming for a fee for drafting of the proposal.

The third chapter provides list of possible insolvency court decision when resolving on a proposal of debt discharge. The chapter concludes with description of methods how the debt discharge proceeding can be performed.

The fourth chapter describes a course of an insolvency proceedings after the debt discharge has been successfully approved. This chapter focuses primarily on registration of receivables with the insolvency proceeding, division of these receivables into specific groups and review thereof. The chapter further deals with participation of creditors in this phase of an insolvency proceedings, debt discharge approval and obligations of persons affected by the insolvency proceeding.

The fifth chapter provides discourse regarding the new institute of interruption and extension of debt discharge proceedings, which was incorporated into the insolvency act by the latest amendment thereof. The chapter outlines several situations, where these institutes can be practical.

The thesis is being concluded with chapter six, that describes all possible insolvency proceeding endings and their consequences.

Klíčová slova / Key words

insolvenční řízení / insolvency proceeding

úpadek / bankruptcy

oddlužení / debt discharge

Název práce anglicky

Debt discharge – remediation way of resolving the bankruptcy